T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE FUTBOL ALANINDA FARKLI EYLEYENLER: ÇEVİRİ VE ÇEVİRMENİN ROLÜ

GÖKHAN DİNAR
11703001

TEZ DANIŞMANI
PROF.DR. EMİNE BOGENÇ DEMİREL

ARŞ. GÖR. DR. PINAR GÜZELYÜREK ÇELİK

İSTANBUL
2017

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE FUTBOL ALANINDA FARKLI EYLEYENLER: ÇEVİRİ VE ÇEVİRMENİN ROLÜ

GÖKHAN DİNAR
11703001

TEZ DANIŞMANI
PROF.DR. EMİNE BOGENÇ DEMİREL

ARŞ. GÖR. DR. PINAR GÜZELYÜREK ÇELİK

İSTANBUL
2017

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE FUTBOL ALANINDA FARKLI EYLEYENLER: ÇEVİRİ VE ÇEVİRMENİN ROLÜ

GÖKHAN DİNAR
11703001

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 09.12.2016
Tezin Savunulduğu Tarih: 13.01.2017

Tez Oy birliği / ~~Oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı :	Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel	
Jüri Üyeleri :	Prof. Dr. Füsun Ataseven	
	Prof. Dr. Alev Bulut	

İSTANBUL
OCAK, 2017

ÖZ

TÜRKİYE'DE FUTBOL ALANINDA FARKLI EYLEYENLER: ÇEVİRİ VE ÇEVİRMENİN ROLÜ

Gökhan Dinar
Ocak, 2017

Çalışmamızda, küresel dünyamızın en çok ilgi gören spor dallarından olan futbol ve alanı Bourdieu'nün habitus, alan, oyun, konum alma, konumlanma ve ilişkisellik kavramları özelinde incelenmiştir. Çatı olarak aldığımız bu temel kavramları Boniface'ın futbol ve küreselleşme alanında yapmış olduğu çalışmalar ile çerçevelendirilerek eyleyenler belirlenmiştir. Alanda yer alan eyleyenlerden çevirmenlerin sahip oldukları rolleri ve sorumlulukları değerlendirilmiştir. Alanda yaşanan değişim, gelişim ve evrim bir bütün olarak incelenmiştir. Oyunun tarihsel dönüşüm sürecinde alana dâhil olan eyleyenlerin rolleri, konumu ve sorumlulukları üzerine saptamalarda bulunulmuş ve oyunun dönüşümü popüler kültür kavramıyla birlikte ilişkisellik bütününde incelenmiştir. Alanda yaşanan ekonomik gelişmeler üzerine saptamalar yapılmıştır. Sorunsalımızın temelini oluşturan çeviri ve çevirmenin futbol alanındaki rolü, sahip oldukları sorumluluklar, konum almaları üzerine saptamalarda bulunulmuştur. Alanda yer alan farklı profesyoneller ile görüşülmüş; gözlemlenen, belirlenen değişimler birlikte değerlendirilmiştir. Futbol alanına, Pascal Boniface'ın futbol ve küreselleşme alanında yaptığı çalışmalardan yararlanılarak küreselleşme çerçevesinde de bakılmış ve alandaki değişimlere etki eden yasalar ve kurallar incelenmiştir. İncelenen kurallar ve yasalardaki değişimler neticesinde Bosman Kuralları olarak bilinen kuralların alana olan etkileri değerlendirilmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle oluşan yeni futbol dili üzerine araştırmalar yapılmış ve futbolun dilinde yaşanan değişimler saptanmıştır. Eyleyenlerin futbolun küreselleşme sürecinde hangi evrelerden geçerek alana dâhil oldukları tespit edilmiş, böylece aktörlerin alandaki konumları, rolleri ve sorumluluklar belirlenmiştir. Alanda yaşanan gelişmeler yerel ve uluslararası anlamda karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve futbol tercümanlığı mesleğinin ülkemizdeki rol ve sorumluluklarının Avrupa ülkelerine göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Alan, oyun, eyleyen, futbol, illusio, konum alma, konumlanma, habitus, küreselleşme, popüler kültür, çeviri, tercüman, ilişkisellik.

ABSTRACT

DIFFERENT ACTORS IN THE FOOTBALL FIELD IN TURKEY: THE ROLE OF THE TRANSLATION AND THE TRANSLATOR

Gökhan Dinar
January, 2017

Football does not have an official history, even though it has garnered attention since the first time it was played. Football has been the subject of many different forms of research because of its popularity and dynamic nature. In our research, we will focus on the factors that caused the popularizatıon of football, within the context of global development. In this project, the sociological, technological and economic aspects in the field will be examined. Our research will be examined through the sociological theory of Pierre Bourdieu regarding habitus, field, game, positioning, location, and relationally. Pascale Boniface's work regarding the effects of globalization on football will also be examined. Additionally, we will outline the roles, positions and responsibilities of the actors that were involved throughout the development of the game. Football's development will be researched within its relationship with popular culture and the economy. The responsibility and the crucial position of the translator throughout the process of translation will be examined. We interviewed several professionals in the field to determine our results. Consequently, the changes are evaluated in conjunction with the actors mentioned. The rules and laws that affected these developments are also examined. As a result of this research, the effects of the Bosman Ruling are taken into account. In the end, we determined that the process of globalization significantly altered the roles and responsibilities of the actors involved. We researched the newly formed language, which emerged as a result of globalization and we discovered a discrepancy in football language. Ultimately, the occupation of 'football translator', in regards to role and responsibility, is different from its counterpart in Europe.

Key words: field, game, actors, football, illusio, location, positioning, habitus, globalization, popular culture, translation, translator, relationally.

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez dönemim boyunca sabırla bana destek olan ve yardımlarını eksik etmeyen çok değerli hocam Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümü başkanı Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'e teşekkür ederim. Çalışmalarımda bana yol gösteren değerli hocam Arş. Gör. Dr. Pınar Güzelyürek Çelik'e teşekkür ederim. Ayrıca değerli okumaları için Prof.Dr. Alev Bulut ve Prof.Dr. Füsun Ataseven hocalarıma çok teşekkür ederim.

Uzun ve yorucu tez sürecimde her zaman bana destek olan ve her ihtiyaç duyduğumda beni güçlendirip moral veren değerli dostlarım Arş. Gör. Ersin Çelikbaş, Kubilay Koç, Berna Çoşkun, Gamze Köse, Sinan Ekinci ve ismini sayamadığım bütün dostlarıma çok teşekkür ederim.

Her daim hayatımın her alanında beni maddi manevi destekleyen en zor zamanlarımda yanımda olan ve başarılı olabileceğime dair sürekli beni destekleyen sevgili annem Saime Dinar'a, yaptığım her işte her daim çalışmanın ve inanmanın önemini bana aşılayan hayata emek vererek çalışarak tutunmamızı öğreten değerli babam Mustafa Dinar'a sonsuz teşekkür ederim. Sevgili dayım Savaş Salih Sönmez'e hayata dair bana öğrettiği her şey için ayrıca çok teşekkür ederim. Son olarak sevgili eşim Gaye Dinar'a her zaman her şartta beni desteklediği ve bana inandığı için çok teşekkür ederim.

İstanbul, Ocak 2017 Gökhan Dinar

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

ÖN SÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **ix**

KISALTMALAR ..... **x**

1. GİRİŞ **1**

2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE FUTBOL VE TEKNOLOJİ **6**

2.1. Futbolun Doğuşu ve Tarihsel Dönüşümü **6**

2.2. Dünya Kupası Tarihi ve Tarihsel Dönüşümü **10**

2.3. Popüler Kültür Örneği Olarak Futbol **15**

2.4. Futbol ve Medya **19**

2.4.1. Futbol ve Radyo-TV İlişkisi **21**

2.4.2. İnternetin, Teknolojinin Hayatımıza Girişi ve Futbol Alanında Konumlanmanın Değişimi **25**

3. KULLANILAN YÖNTEMSEL ÇERÇEVE **31**

3.1. Küreselleşme ve Spor **31**

3.2. Futbol Alanındaki Dinamiklerin Değişimi ve Yasalar **38**

3.3. Futbolun Ekonomisi **41**

3.4. Futbolun Kavramları ve Değişen Dünyada Oluşan Yeni Futbol Dili **47**

4. UYGULAMALI ALAN **55**

4.1. Futbol Alanında Farklı Eyleyenler ve Futbol Tercümanlığının Alana Girişi, Konumu ve Rolü **55**

4.2. Tercümanların Alandaki Konumu Üzerine 67

5. SONUÇ 72

KAYNAKÇA 77

EKLER 80

Ek 1. Deniz Sarıtaç Röportaj 80

Ek 2. Vedat Kavi Röportaj 85

Ek 3. "İşini İyi Yapan İnsan" Olmak: Halil Yazıcıoğlu Röportaj 89

Ek 4. Marc Joss Röportaj 96

Ek 5. Erhan Telli Röportaj 101

ÖZ GEÇMİŞ 108

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Dünya Kupası Tarihi Seyirci Sayıları…… 12

Tablo 2: Dünya Genelinde Günlük Televizyon İzleme Oranları……..… 21

Tablo 3: Türkiyede Şampiyon Olmuş Takımların Facebook Takipçi Sayıları 28

Tablo 4: Türkiyede Şampiyon Olmuş Takımların Twitter Takipçi Sayıları… 28

Tablo 5: Türkiye Süper Liginde Oynayan Futbolcu Sayıları ve Konuştukları Diller…..... 49

Tablo 6: Farklı Eyleyenlerin Etkileri Neticesinde Alana Giren Fransızca Türkçe Futbol Terimlerinin Bazıları……..... 51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: Twitter Mesajları Isı Haritası ……..…….....…… 30

Şekil 2: İngiltere Premier League Sezon Öncesi Hazırlık Kampı İçin Takımlarca Yapılan Uçak Yolculukları……...….....……..… 34

Şekil 3: Futbol Para Ligi'ndeki İlk 20 Kulüp …….…...……. 47

KISALTMALAR

UEFA **:** Union of European Football Associations

FIFA **:** Federation İnternationale de Football Associations

TFF **:** Türkiye Futbol Federasyonu

BM :Birleşmiş Milletler

TRT :Türkiye Radyo Televizyon

IFAB :Uluslararası Futbol Birliği Kurulu

TDK : Türk Dil Kurumu

AB : Avrupa Birliği

1. GİRİŞ

Futbol, dünyanın tüm toplumlarına ulaşan, batısından doğusuna, kuzeyinden güneyine, yediden yetmişe oynanan veya izlenen, küresel dünyanın en çok takip edilen spor dalıdır. Bilinen resmî bir tarihi olmasa da futbol, bir oyun olarak oynanmaya ve izlenmeye başlandığı günden itibaren hızlı bir şekilde dünyaya yayılmış, benimsenmiş ve kalıcılığını hitap ettiği kitlelerce sevilmesiyle kanıtlamıştır.

Futbolun oyun kurallarına, teknik ve sportif özelliklerine yönelik çalışmalar yapılarak bu oyunun neden büyük kitlelerce kabul gördüğüne dair bağlantılar kurulabilir. Fakat futbolu bu kadar evrensel büyük bir güç yapan özelliklerine oyunun teknik ve sportif yönüyle kısıtlayarak incelemek yeterli değildir.

Bu yüzden çalışmamızda futbol olgusuna daha geniş bir bakış açısıyla bakılmıştır. Futbolun sahip olduğu güç ve etki hem bir oyun olarak hem de bir alan olarak incelenmiş ve alanda yer alan farklı eyleyenler üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yapılan değerlendirmeler çeviri ve çevirmen özeline indirgenerek çalışmamızın sorunsalına dair saptamalar yapılmıştır. Çalışmamızın yöntemini oluştururken Pierre Bourdieu'nün sosyoloji alanında yapmış olduğu çalışmalardan faydalanılmış ve temel kavramlarından bazıları kullanılmıştır.

Bu kavramlar; habitus, alan, sermaye, oyun, konum alma, konumlanma ve ilişkisellik kavramlarıdır. Kullanılan bütün kavramlar oyun alanı üzerine kurmuş olduğumuz bir çatı gibi çalışmamızı kapsayıcı bir rol oynamıştır.

Bu bağlamda kullanılan kavramlardan biri olan alanın daha iyi açıklanabilmesi için Bourdieu'nün oyun kavramı ile bağıntı kurulmuştur. Bu noktada futbolu bir alan olarak tanımlarken, oyunda oluşan rekabet ve ekonomi biçimleri, tarihsel olarak nesnel bağıntılar bütünüyle ele alınmıştır.

Böylece bir alan olarak değerlendirilmiş olan futbol kullanmış olduğumuz diğer kavramları da çatısı altına alabilmiştir. Öncelikle futbol bir oyun temelinde değerlendirilmiş ve herhangi bir oyunun özünde olduğu gibi belli stratejilere, kurallara, eyleyenlere sahip olduğu görülmüştür.

Eyleyenlerin, alanda yer alan kişiler ve kurumların bir sermaye yatırımına sahip oldukları belirlenmiştir. Sahip oldukları bu sermayenin sonuçta bir illusio doğurduğu yani çıkar sağlamaya yönelik bir hareket biçimi oluşturduğu belirlenmiştir (Özsöz, 2007, s. 18,19).

Futbolun, günümüzde hayatın her anında karşımıza çıkan ve güncel gelişmelere paralel olarak kendi alanını farklı konumlara taşıyabilen ve eyleyenlerinin de bu doğrultuda konum almalarına olanak tanıyan, süreç içerisinde sürekli değişen, gelişen ve şekillenen bir oyun olarak varlığını sürdürdüğü saptanmıştır.

Bu noktada özellikle habitus kavramı çalışmamızda yer almıştır. Habitus, alanda yer alan eyleyenlerin belirledikleri stratejiler doğrultusunda elde etmeye çalıştıkları çıkar, yani illusio için belirledikleri ve kullandıkları davranış biçimleri olarak kullanılmıştır.

Bourdieu'nün temel kavramlarından olan alan kavramı, futbol ile ilişkilendirilerek değerlendirmeler yapılmıştır. Oyun, tarihsel süreç içerisinde kendi alanını yaratmak adına yaşanan gelişmelerden etkilenmiştir. FIFA, UEFA, TFF gibi farklı kaynaklardan yapılan araştırmalar neticesinde, futbolun bir alan olarak konum almasının '1800'lü yılların sonuna dayandığı saptanmıştır. Oyun, tarihsel sürecinden çıkıp, dönüşüm sürecine girerek kendi sistemini, kurallarını, kurumlarını oluşturmuştur. Ayrıca kendi organizasyonlarını yaratarak bir ürün olarak da alanda konum almış ve farklı eyleyenlerin alanda konumlanmasını sağlamıştır.

Simon Kuper'in *Futbol Asla Sadece Futbol Değildir* (Kuper,1994) adlı kitabının ismi, alanda karşımıza klişe bir ifade olarak çıkmaktadır. Futbolun ne denli farklı alanlarla ilişkili olduğuna dair yön gösterici bir kullanıma sahiptir. Bu bağlamda sosyoloji, ekonomi, teknoloji gibi farklı alanlardan faydalanılarak yapılan araştırmalar yardımıyla futbolda yaşanan etkileri ve bu etkilerin büyüklüğünü anlamakta bu ifadeyi kullanmaktayız. Futbol, yaşadığı değişim ve dönüşüm neticesinde, aslında hayatın tam anlamıyla kendisi hâline dönüşmüştür. Günümüzde futbol kendi alanında konumlanan farklı eyleyenleriyle beraber gelişip büyürken, yanında birçok farklı kurum ve kişiler de yaratmıştır.

Alanın gelişip büyümesi sürecinde alana dâhil olan bütün aktörler yani eyleyenler çalışmamızın bölümleri içerisinde saptanmaya çalışılmıştır. Eyleyen kavramını kısaca açıklayacak olursak; alanda konum alan ve bir ürün olarak futbolun oluşum ve

gelişim sürecinde oyun alanına katılım sağlayan aktörler olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca futbolu bir alan olarak konumlandırdıktan sonra, o alanda yer alan temel eyleyenlerini belirleme ihtiyacı da doğmuştur. Bir alanın sürdürülebilir bir varlığa sahip olması ve ürünün üretiminin sağlanıp devamlı olabilmesi için bazı eyleyenlere, yani aktörlere sahip olması gerekmektedir. Bu doğrultuda temel eyleyenlerimiz arasında futbolcular, kulüp üyeleri, taraftarlar, sponsorlar, antrenörlerin geldiği saptanmış; sonrasında yapılan araştırmalar, alanda yaşanan gelişmeler neticesinde eyleyenlerin etkinliğinin ve çeşitliliğinin arttığı tespit edilmiştir.

Futbol alanının tarihsel süreç içerisinde gelişimi, alana giren farklı eyleyenler de saptanmış ve yapılan değerlendirmeler neticesinde ana sorunsalımızı oluşturan futbol tercümanlarının alandaki konumları, rolleri ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Sorunsalımızın başlangıçta çıkış noktasını oluşturan futbol alanında farklı eyleyenlerden çevirmenin ve çevirinin rolü üzerine inceleme ve araştırma yaparken, alanda yer alan ve sözlü çeviri yapan profesyoneller için tercüman sıfatının kullanıldığı saptanmıştır. Biz de çalışmamızda bundan sonra alanda yer alan profesyonellerden bahsederken, onları tercüman olarak adlandıracağız.

Türkiye'de futbol alanında yer alan farklı eyleyenlerin oluşma sürecini ve bu eyleyenlerden futbol tercümanlarının rolünü, futbolun tarihsel sürecinden başlayarak teknoloji, organizasyonlar, kurumlar, kültür, kitle iletişim araçları, küreselleşme, kurallar, yasalar, ekonomi gibi farklı alanlarla bağıntılar kurararak bir ilişkisellik bütünü içerisinde inceleyeceğiz.

Ayrıca, bağıntılar ve ilişkisellikler bütünü sonucunda yaşanan değişimler, gelişimler, var olan ya da yeni oluşan eyleyenler gösterilecektir. Ayrıca alana giren en yeni eyleyenlerden biri olan futbol tercümanlarının rolünü ve konumunu belirttiğimiz temel yöntemlerden ve yaklaşımlardan faydalanarak belirlemek ve belirlenen özellikleri değerlendirmek amaç olarak belirlenmiştir.

Yöntemimizi oluştururken faydalanmış olduğumuz bir diğer yaklaşım ise futbol alanı ve küreselleşme üzerine yapmış olduğu akademik çalışmalarını sosyoloji alanı ile ilişkilendirmesiyle tanınan Fransız sosyolog Pascal Boniface'ın çalışmalarıdır. Futbol alanına özellikle küreselleşme kavramı çerçevesinde bakan Boniface'ın *Futbol ve Küreselleşme* kitabında belirttiği gibi "Yeryüzünde futbolun fethine direnmek isteyip de direnebilmiş küçücük bir alan bile yoktur.'' (Boniface,2006,14) ifadesi

çalışmamızın küreselleşme boyutuna bakış açımızı oluşturmakta ve küreselleşme ile futbol arasında kuracağımız bağıntılara ayna tutmaktadır.

Futbol olgusuna güncel bir tanımlama ile baktığımızda ise futbol, günümüzde tarihsel sürecinden bu yana geldiği nokta itibariyle artık toplumların farklı alanlarına dokunan, kendi kurumları olan ve kurumların organizasyonlarıyla çok büyük kitlelerin takip ettiği ulusal ve uluslararası birçok organizasyon gerçekleştiren küresel bir spor hâline bürünmüştür. Ayrıca bir oyundan öte toplumu ve dünyayı yansıtan büyük bir ayna niteliğindedir. Önemli bir popüler kültür örneklemesi olan ve sosyolojik olarak incelenen bir alan olmuştur. Popüler kültürü, kitlelere ticari amaçlar doğrultusunda "birçok kişi tarafından sevilen veya seçilen"[1] ürünlerin sunulması şeklinde tanımlamak mümkündür.

Bourdieu'nün kavramlarıyla bir çatı altına yerleştirip Boniface'ın küreselleşme ve futbol alanında yaptığı bilimsel ve akademik çalışmalarından faydalanarak genel çerçevesini çizdiğimiz sorunsalımıza bir de kurallar/yasalarda yaşanan gelişmeler doğrultusunda bakılmıştır. Bosman Kuralları olarak bilinen futbol kurallarında yaşanan değişimler Avrupa kıtasında futbolun yasalarının/kurallarının değişmesine yol açmış ve dünya genelinde de oyunu ve alanı etkileyen derin etkiler yaratmıştır.

Değişen yasalar ve kurallar alanın küreselleşmesiyle arka planda değişimler yaşanmasını sağlamıştır. Yaşanan değişimler alanda büyük bir ağ oluşmasına temel atmıştır. Alanda var olan eyleyenler bir ilişkisellik bütünü oluşturmuş ve alanı genişletmiştir. Bu noktada, 'Bourdieu sosyolojisinde her şey ilişkiseldir.' (Demirel, Bogenç, 2014,403) yaklaşımından yola çıkarak alanda yaşanan gelişmeler ve değişimler ele alınıp bütün alan ve eyleyenler bir bütün içerisinde değerlendirilmiştir.

Bu ilişkisellikler bütünü içerisinde, futbol alanında çok dilli küresel bir dünya oluştuğu belirlenmiştir. Oluşan bu küresel futbol dünyası içerisinde, günümüz futbolunda çeviri olgusu bir konum elde etmiştir. Michael Cronin'in "konuk vatandaşlık" (Demirel,Bogenç,2014,409) kavramı alandaki eyleyenlerden futbolcular ve teknik direktörler ile ilişkilendirilmiştir. Konuk vatandaşlar olarak küreselleşme ile beraber yeni konumlar alınmış ve alan içerisinde yer değiştirmelerin varlığının arttığı saptanmıştır.

[1] İrfan Erdoğan, "Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine", **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,** s.57 (2004):3

Konuk vatandaşlar olarak alanda konumlanan futbolcuların dolaşımı böylece beraberinde hem yazılı çeviri hem de tercüme noktasında bir ihtiyaç doğurmuştur.

Çalışmamızın inceleme alanına ise, futbol alanındaki yeni eyleyenlerden biri olan futbol tercümanlarının konumu ve yaptıkları profesyonel işin çalışma alanı olan futbol tercümesinin üretimine etki eden faktörler girmektedir.

Alanda var olan her şey bir ilişkisellik bütünü içerisinde görülerek etkileri üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu doğrultuda toplumsal olgu olarak futbol bir ilişkisellik bütünü içerisinde incelenirken Bourdieu sosyolojisinden faydalanılmıştır.

> "Her toplumsal olgu ilişkiler bütününden oluşur ve bu ilişkilerin çözümü, arka planda ya da görünmeyen yüzünde yapılacak araştırmalarla gerçekleşir. Bir çevirinin sosyolojisi de, çeviri ürünün nasıl ortaya çıktığı ve arkasında görünmeyen yapıların nasıl işlediğini, eyleyicilerin ne/nasıl eylediklerini araştırır. Böylece, çeviri ürününü biçimlendiren süreci, çeviri sürecini belirleyen dış koşulları, çeviri sürecine katılıp ürünün nasıl ortaya çıkmasında rolü olan tüm eyleyicileri inceler. Ürünü toplumsal bir olgu olarak ele alıp toplumsal boyuttaki iz düşümlerine bakarak, dış etmenlerin içi nasıl değiştir(me)diğini değerlendir.'' (Demirel, Bogenç, 2014, 403)

Ayrıca futbolun küresel bir güç hâline dönüşümüne yönelik yaptığı çalışmalarla tanınan Pascal Boniface'ın *Küreselleşme ve Futbol* adlı kitabı, bu ilişkisellikler bütününü oluşturmada önemli bir kaynak olarak görülmüş ve incelenmiştir.

Emine Bogenç Demirel'in belirttiği gibi;

> "Günümüzde artık, ürünlerin üretim koşulları, katılan tüm eyleyicileriyle çalışma alanının içine girmektedir. Çevirinin sadece metin boyutuyla ele alınmasıyla çok sığ, sınırlı ve belirsiz çalışmalar yapılabilir. Öyleyse çeviri ürünün katılıma etki eden sosyolojik faktörleriyle, üretim öncesi/sırası/sonrası koşullarıyla araştırılmasının bütüncül çalışmalara kapı açacağı bir gerçektir." (Demirel, Bogenç, 2014, 409)

Bu doğrultuda alana giren en yeni eyleyenlerden futbol tercümanlarının rolleri üzerine ulusal ve uluslararası alanda çalışan profesyonel futbol tercümanlarıyla röportajlar yapılmıştır. Yapılan röportajlarda alana bütüncül bir bakışla bakmak için tercümanlara tercüme sürecine yönelik sorular yöneltilmiştir. Ayrıca tercüme sürecini etkileyen teknolojik gelişmeler, yasalar, futbolun kuralları, futbolun dili, taraftarlar, kulüplerin/yöneticilerin rolü gibi çeviri sürecine bağlı ilişkiler ağı, ulusal/uluslararası akademik çalışmalar, kitaplar, istatistikler kullanılarak bir bütün hâlinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE FUTBOL VE TEKNOLOJİ

Modern dünyanın en popüler spor dalı olan futbolun tarihiyle ilgili tam olarak belgelere dayalı net bir bilgi olmasa da bugün dünyamızda batıdan doğuya, kuzeyden güneye insanoğlunun hem oynadığı hem izlediği bu spor dalı çok büyük kitlelere hitap etmekte ve oynayan oynamayan herkesi kendi dünyası içine almaktadır.

2.1. Futbolun Doğuşu ve Tarihsel Dönüşümü

Futbolun nerede ne zaman ve kimler tarafından bulunduğu henüz net belgelere dayanarak açıklanamasa da günümüzde yediden yetmişe büyük kitleleri dünyasına çeken çok büyük ve küresel bir sportif organizasyon hâline gelmiş olduğu bir gerçektir. Bazı veriler futbolun tarihine yönelik bizlere bilgi vermektedir. Bunlardan birisi eski Mısır'dan kalma mezarların duvar resimlerinde ayakla top oynayan insan şekillerinin olduğu bilgisidir. Futbolun doğuşunu tarihsel olarak açıklamaya çalışan birçok teoriye ulaşılabilmektedir. Kuzeyden güneye, doğudan batıya birçok bölgede tarihsel olarak futbolun doğuşuna dair veriler bulunmaktadır. Futbolun temel ögelerinden olan top çizimlerine rastlanıldığına dair belgeler Türkiye Futbol Federasyonu'na ait futbol tarihiyle ilgili resmi kaynaklardan ve uluslararası futbol örgütlerinin tarihçe kısımlarında yer almaktadır. Türkiye'de futbolun doğuşuna baktığımızda Futbol Federasyonu kaynaklarında şu bilgiler yer almaktadır;

> *''*Öte yandan, ünlü Türk düşünürü Kaşgarlı Mahmud'un 25 Ocak 1072 ila 10 Şubat 1074 tarihleri arasında yazdığı ünlü eseri "Divan-ı Lügat-it Türkün ilk cildinin 323'üncü sayfasında eski Türk boylarının Orta Asya'da "Tepük" adıyla andıkları bir ayak topu oyunu oynadıklarından bahis vardır. Türklerin "Tepük" oynarlarken kullandıkları toplar, ilk dönemlerde oval kalıplara dökülen iğ arşağı biçimindeki kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarılmak suretiyle yapıldığı; zamanla bunların değişime uğradığı ve daha yumuşak cisimlerden yapılmış topların tercih edildiği, bunun için de içi hava ile doldurulmuş ve yuvarlanmış kuzu tulumlarının kullanıldığı yine aynı eserden öğrenilmektedir.'' (Artun, diğ. 1992,8)

Tarihsel süreçten çıkıp modern futbola geçiş yapılmasıyla ilgilide çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bunlardan birisinde milattan sonra Roma'da özellikle askerler arasında oynanan 'harpatsum' adlı oyunun günümüzün futbolunu temelini

oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bir diğer teori ise Ortaçağ'da Fransızlar tarafından oynanan 'Le Soule' adlı oyunun futbol ile benzerliklerinin çok olduğudur. Fakat futbol oyununun beşiğinin İngiltere olduğuna dair genel bir kabul vardır.

Türkiye Futbol Federasyonu kaynaklarında belirtildiği gibi; "Kaynağı nerede olursa olsun, İngiltere'de 12. yy'dan beri futbolun oynanmakta olduğu gerçektir.'' (Artun ve diğ. ,1992, 9)

Futbolun temelde bir oyun olduğundan yola çıkarak oyun sözcüğünün açıklamasına da bakmak gerekmektedir. Oyun sözcüğü: "Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence'' olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2016) Tanımda da görüldüğü üzere oyunun temelinde kurallar olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda futbolun ilk kuralları 1863 yılında Londra'da yapılan bir toplantıda düzenlenmiş ve bu kurallar çerçevesinde ülke federasyonları kurulmaya başlanmıştır. Cambridge hareketi oyun kurallarıyla ilgili yaptığı toplantıdan sonra 8 Aralık 1863 tarihinde İngiltere'de rugby federasyonunun ve futbol federasyonun ayrılması ile alandaki ilk örgütlenme oluşturulmuştur. Farklı halk tabakaları arasında büyük bir ilgi gören futbol, İngiltere adalarında hızla yayılırken büyük bir gelişme göstermiştir.

Futbolun bu evrimini kronolojik bir gelişme ile şu şekilde gösterebiliriz:

- 1841- Futbol topunun tam bir küre biçiminde olmasının kabulü.
- 1848 –tüm futbol kurallarının 'Cambridge' kuralları adı altında birleştirilerek, tüm İngiltere'de aynı standartlarda futbol oynamasının sağlanması ve bu kurallara göre Cambridge'de öğrenciler arasında ilk futbol maçının oynanması. (Doruk, 2006, 28,29)

Bu gelişmeler sonucunda günümüz profesyonel spor kulüplerinin temeli atıldığı söylenebilir. İngiltere'de ülkenin ilk futbol kulübü Sheffield United (1857) kurulmuş ve devamında kurulan 11 futbol kulübüyle birlikte yine İngiltere'de dünyanın ilk Profesyonel Futbol Birliği kurulmuştur. (26 Ekim 1863) Bu tarih modern futbolun doğum tarihi olarak kabul edilmektedir. (Artun ve diğ. ,1992,10)

Her ne kadar futbolun tarihiyle ilgili var olan bilgiler futbolun doğduğu yerle ilgili çeşitli verileri gösterse de günümüzde oynanan futbola en yakın oyunun tarihte İngiltere'de futbol hâline dönüştüğü ve oradan da dünyaya yayıldığı görülmektedir. Futbolun İngiltere'den dünyaya yayılmasında yine İngilizlerin çeşitli amaçlarla dünyanın dört bir yanına yayılmalarının etkisi olduğu bilinmektedir.

Bu yayılmada gemi yolculukları, motorlu araçların gelişimi, sömürgeler, savaşlar gibi etkenlerin olduğu görülmektedir. İngiltere'den sonra futbolun birlik olarak organize hâle geldiği ülkeler tarihsel sırasıyla:

- 1889 Hollanda ve Danimarka,
- 1891 Yeni Zelanda, 1893 Arjantin, 1895 Şili, İsveç, Belçika,
- 1898 İtalya,
- 1900 Almanya ve Uruguay,
- 1901 Macaristan,
- 1907 Finlandiya
- 1923 Türkiye'dir.

Futbol, ilk oynanmaya başladığı günden bu yana etkileyici olma ve yayılma özelliğiyle günümüzde diğer spor dallarından farklı bir konumda yer almaktadır. Kurulan ulusal ve uluslararası birliklerle günümüzde birçok yönüyle nasıl evrensel bir güç hâline geldiği görülmektedir.

Futbolun yayılarak ve evrensel bir öge hâline dönüşmesinde özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında İngilizlerin dünyanın çeşitli noktalarındaki ülkelere sömürge amaçlı gitmeleri veya tamamen ticari amaçlarla yaptıkları seyahatler etkin rol oynamıştır. TFF ve Türkiye'nin köklü kulüplerinin tarihlerinin yer aldığı kaynaklarda, futbolun Türkiye ve dünyada yayılmasına etki eden faktörlerle beraber bu faktörlerin etkisiyle günümüz Türkiye topraklarına gelişi ve konumlanması şu şekilde açıklanmıştır:

> "1870 yılında Lizbon'da yaşayan İngilizlerin futbolu Portekiz'de oynamaya ve yaymaya başlamaları, yakın tarihlerde yine Osmanlı topraklarında tütün ve pamuk ticaretiyle uğraşan İngilizlerin bu topraklarda belli başlı ticari faaliyetlerinin yanı sıra sosyal yönden de yerleşimleri futbolun yayılmasına etken olmuştur. Özellikle İngiliz ailelerin futbolu Osmanlı toprakları içinde oynamaları ülkemizde futbolun yayılmasına etki etmiştir. Bugüne kadar elde edilebilen belgelerden, ülkemiz topraklarında ilk futbol maçlarının 1875 yılında Selanik'te oynandığı anlaşılmaktadır.
>
> 1877 yılında ise, İzmir'in Bornova çayırları futbolla tanışmıştır. Ve oralarda hafta tatilleri ya da yaz akşamlarının en büyük eğlencesi, Rumlarla takviyeli İngiliz takımları arasında oynanan bu maçlar olmuştur. Bu maçların ilk seyircilerinin de bu ailelere mensup kız ve kadınlar oldukları bilinir. Daha sonra semt gençleri de bu cazip oyuna ilgi gösterip maç yapılan alanların etrafını çevirmeye başlamışlardır. Ancak ne var ki Selanik ve İzmir'in Müslüman Türk gençleri, bu cazip oyuna karşı büyük bir ilgi ve heves duymalarına rağmen, gerek aile baskıları, gerekse topluma hâkim bulunan taassubun etkisiyle futbol oynamaktan uzak kalmışlardır.'' (Artun ve diğ., 1992, 11)

"İşgal İstanbul'una tanıklık etmek kadar onlara acı vermemişti. İşte bütün bu olumsuz şartlar altında halkın morali için mutlak bir desteğe ihtiyacı vardı ki, işte bu ihtiyaç duyduğu güç, ona kendi öz bağrından çıkarttığı takımı tarafından "Fenerbahçesi" tarafından verilecekti. Mütareke Dönemi'nde (1918 - 1921) işgal kuvvetlerine mensup özellikle İngiliz ve Fransız askeri takımlarıyla yapılan futbol maçları, İstanbul'daki futbol heyecanını ve futbola olan ilgiyi doruk noktasına çıkaran olgu oluyor, Türk takımları işgalci ekiplerle 5 yılda 50'sini Fenerbahçe'nin oynadığı toplam 80 maç yapıyor, işgal kuvvetleri takımlarına karşı kazanılan galibiyetler ise Türk takımlarını gönüllerde yüceltiyordu. Bu nedenle futbol İstanbul'da büyük kitleleri kendine çekerken, Türk takımlarının özellikle de Fenerbahçe'nin, başta General Harrington Kupası (29 Haziran 1923) olmak üzere işgal kuvvetleri takımları karşısında elde ettikleri tüm galibiyetler, İstanbul halkının millî duygularını şahlandıran ve yaralı gönüllerine teselli veren yegâne olay hâline dönüştürüyordu.'' (Fenerbahçe.org, [14.09.2015])

Fenerbahçe'nin bu dönemdeki başarılarının yanı sıra Beşiktaş ve Galatasaray Kulüplerinin de o dönemde halkı birlik beraberlik duygusuyla birleştiren, mutlu eden başarılarıyla ön plana çıkmışlardır.

Galatasaray'ın kuruluşunda yer alan "Türk olmayan takımları yenmek'' felsefesini Galatasaray Spor Kulübü'nün kurucusu Ali Sami Yen, *Ellinci Yıl* kitabında kuruluş öyküsünü şöyle anlatır:

"1 Teşrin 1905'te mektebin beşinci sınıfında edebiyat muallimimiz merhum Mehmet Ata beyin dersi esnasında birkaç arkadaş baş başa vererek Galatasaray'da bir futbol kulübü kurmaya karar verdik. İlk müteşebbisler oyuna ve mücadeleye meyyal arkadaşlardan Asım Tevfik Sonumut, Reşat Şirvani, Cevdet Kalpakçıoğlu, Abidin Daver, Kamil... gibi gençlerdi. Mektepte tahsilde bulunan Bulgar ve Sırp talebesinden çevik ve kuvvetli olanlar da bize iltihak etmişlerdi. Asım'ı muhasebeciliğe, Cevdet'i ikinci reisliğe seçmiş, kendim de Reis olmuştum. Asım her hafta arkadaşlardan birer kuruş toplamakta mahir olduğu için kendisini muhasebeci yapmıştık. Ben Reisliği topu yağlayıp şişirmekle almıştım. Topumuza evladım gibi bakardım. Zaten varımız yoğumuz da toptu. Mektebe gelirken, domuz sokağından geçer, domuz yağı alırdım. Topu onunla yağlar, şişirirdim; yamasını yeni pabucumdan kesmiştim. Bunu gören arkadaşlar, bana hepimizden fazla paye vermişlerdi. Yani o zaman Reisliğe ve diğer vazifelere payeyi, en çok çalışan kazanırdı. Cevdet de ikinci Reisliği formaları yıkadığı için almıştı." (Galatasaray.org, [14.09.2015])

Günümüz Türkiye topraklarında yaşanan bütün bu örnek olaylardan da gördüğümüz üzere futbol tarihsel gelişim sürecinin ilk günlerinden itibaren toplumsal olaylardan bağımsız hareket edememiştir.

Gerek savaşlar gerek diğer önemli toplumsal olaylar içinde kendini konumlandırmış olan futbol sadece bir top ve yirmi iki kişinin yer aldığı iki takımdan oluşan eğlenceli

bir oyun olmaktan öte bir olgu olduğunu bahsedilen örneklerle göstermiştir. Toplumu ilk günlerinden itibaren etkisi altına alan ve günümüzdeki evrensel gücünü elde edeceğini tarihsel süreci içerisinde yaşadığı ve yaşattığı olaylarla gösteren futbol, yayılarak yer küreye etki eden sportif olayların başında yer almıştır.

2.2. Dünya Kupası Tarihi ve Tarihsel Dönüşümü

Dünya Kupası, farklı dil, din, ırk ve kültürel özelliklerdeki ülkeleri bir araya getirme amacını taşıyan ve bunu dünyanın farklı noktalarında yapan dünyanın en büyük spor organizasyonlarının başında yer almaktadır. Dünya Kupası futbolun yayılmasında ve küresel etkiler bırakmasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca futbolun kurumlarının ve organizasyonlarının temellerinin atılmasında etkin bir rol oynamıştır. Dünya Kupası fikrinin tarihine bakıldığında 1920 yılında Fransız avukat Jules Rimet'nin adı karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın içinde bulunduğu farklı sosyo-ekonomik durumlarda dahi genel olarak birleştirici ve bütünleştirici bir yeri olan futbolun bu rolünü bir organizasyon altında kullanma fikri de 28 Mayıs 1928 yılında Amsterdam'da toplanan FIFA Kongresinde ortaya çıkmıştır. FIFA'nın organize edeceği bir dünya şampiyonası yapılmasının kararı alınmıştır.

Hatta 1930 yılına kadar bu organizasyon Jules Rimet'nin adıyla çok çekişmeli bir şekilde üç kez yapılmıştır ve 2. Dünya Savaşı'na kadar aralıksız bir şekilde sürmüştür. Fakat bu küresel organizasyona 2. Dünya Savaşı nedeniyle on iki yıl süreyle ara verilmek zorunda kalınmıştır. İlk dünya kupası 14 katılımcıyla Uruguay'ın ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Uruguay ve Arjantin'in final oynadığı turnuvayı 4-2'lik skorla ev sahibi Uruguay müzesine götürmüştür. Dünya Kupasının ilk organizasyonunun gerçekleştiği Uruguay'a katılan ülkeler listesine baktığımızda listede ev sahibi Uruguay'ın yanı sıra Avrupa Kıtasından Fransa, Belçika, Romanya, Yugoslavya; Amerika kıtasından ise Arjantin, Brezilya, Paraguay, Şili, Birleşik Devletler, Meksika, Bolivya ve Peru katılmıştır. (fifa.com [17.09.2015])

Dünya Kupası organizasyonu, alan içerisinde yer alan en büyük organizasyonlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 1930 yılında sadece 13 ülkenin katılım gösterdiği turnuvanın 2014 yılında yapılan sonuncu turnuvasına katılmak için 204 ülke federasyonu eleme turlarında yarışmıştır. Fakat sadece 30 ülke yerkürenin uluslararası anlamdaki en büyük turnuvasında mücadele edebilmiştir.

Bu rakamlar bir sportif alanın oluşmasındaki en önemli etkenlerden olan rekabet olgusunu bizlere göstermektedir. Alanın organizasyonlarında mücadele edebilmek için oluşan rekabet ortamı organizasyonun etki gücünü göstermek adına da önemli bir etken olarak görülmektedir. Dünya Kupası organize edilmeye başlandığı o günlerin sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik şartlarından dolayı sadece belli başlı ülkelerinin katıldığı bir organizasyondan günümüzde üye federasyonların katılmak için eleme mücadelesine giriştiği, milyonlarca insanın mücadele alanına rekabet ortamı içerisinde dâhil olduğu bir turnuvaya dönüşmüştür.

Dünya Kupası artık içerisinde futbol alanında yer alan hemen hemen bütün eyleyenleri bünyesinde barındıran dünyanın en küresel ve etkili spor organizasyonlarının başında yer almaktadır. Çalışmamızın genelinde incelediğimiz futbolun tarihsel sürecinden başlayıp gelişmesi sürecinde nasıl küreselleştiği ve küreselleşirken yarattığı büyük sosyal ve ekonomik gücü somut olarak gösteren önemli bir organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gerek ekonomik gerek sosyal olarak artık bu kupa organizasyonu, etki alanını yaşanan teknolojik gelişmelerin de etkisi ve ortaya çıkan farklı eyleyenlerin alana girmesiyle binlerce insandan milyonlarcasına hatta milyarlarcasına kadar ulaştırmıştır.

Dünyanın küreselleşmeyle beraber gelişmesi ve büyümesiyle bu organizasyonda hem rakamsal olarak hem etki alanı olarak genişlemiş ve büyümüştür. Bu bağlamda turnuvaya dair bazı rakamlar karşımıza çıkmaktadır. Bu rakamlar incelenerek genel bir değerlendirmede bulunabilir.

Aşağıdaki tabloda ilk turnuvadan son turnuvaya kadar sadece tribünlerde yer alan seyirci sayıları yer almaktadır. Bu rakamlar alanın bir ürün hâline gelip ne kadar çok kişi tarafından dünyanın farklı noktalarında dahi yerinde izlendiğini göstermektedir. Bir organizasyonu yerinde izleme yani orada olma durumu o organizasyonun etki alanını göstermek açısından önemlidir.

Çünkü insanlar organizasyonu takip edebilmek için öncelikle yer değiştirmektedirler. Yer değiştirme kavramı beraberinde alana hem sosyolojik olarak hem de ekonomik olarak yenilikleri getirmektedir.

Tablo 1: Dünya Kupaları Tarihi Seyirci Sayıları

Spectators

	Total (million)	Number of matches	Average
Brazil 2014	3,43	64	53,592
South Africa 2010	3,18	64	49,670
Germany 2006	3,36	64	52,491
Korea/Japan 2002 *Korea 2002* *Japan 2002*	2.71	64 *32* *32*	42,269 *39,580* *44,957*
France 1998	2.79	64	43,517
USA 1994	3.59	52	68,991
Italy 1990	2.52	52	48,389
Mexico 1986	2.39	52	46,039
Spain 1982	2.11	52	40,572

1978	Argentina	16	38	102	2.68	1,545,791	40,679	1978	95	252	723	2.87
1974	Germany FR	16	38	97	2.55	1,865,753	49,099	1974	90	226	620	2.74
1970	Mexico	16	32	95	2.97	1,603,975	50,124	1970	68	172	542	3.15
1966	England	16	32	89	2.78	1,563,135	48,848	1966	51	127	393	3.09
1962	Chile	16	32	89	2.78	893,172	27,912	1962	49	92	326	3.54
1958	Sweden	16	35	126	3.60	819,810	23,423	1958	46	89	341	3.83
1954	Switzerland	16	26	140	5.38	768,607	29,562	1954	33	57	208	3.65
1950	Brazil	13	22	88	4.00	1,045,246	47,511	1950	19	26	121	4.65
1938	France	15	18	84	4.67	375,700	20,872	1938	21	22	96	4.36
1934	Italy	16	17	70	4.12	363,000	21,353	1934	27	26	141	5.42
1930	Uruguay	13	18	70	3.89	590,549	32,808	1930	-	–	–	–
	TOTAL		772	2,208	2.86	34,070,837	44,133	TOTAL	1,701	5,634	16,472	2.92

(Fifa, Fifa İstatistikler, [20.07.2014])

Yapılan değerlendirmelerden yola çıkarak artık günümüzde futbol alanın ulusal ve uluslararası etki gücü yadsınamaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanın kurumsallaşarak organize hâle dönüşümünde organizasyonun uluslararası gücü, etkileri ve alana kattığı yenilikleri açısından Dünya Kupası organizasyonu sahip olduğu rol ve etki alanıyla günümüz futbol dünyasında artık âdeta dev bir ayna gibi işlev göstermektedir.

Bu doğrultuda her organizasyon gerçekleştirildiği coğrafyanın coğrafi özelliklerinden tutun kültürel özelliklerine kadar alana bazı yenilikler katmaktadır, diyebiliriz.

Afrika kıtasında gerçekleşen Dünya Kupası organizasyonunda o bölgeye ait yerel çalgılardan biri olan vuvuzela'nın turnuvada seyirciler tarafından kullanılmıştır. Bu çalgıların diğer kıta takımları tarafından turnuva boyunca yasaklanma taleplerinin olması tartışmaları turnuva boyunca sürmüş ve sonrasında Türkiye gibi bazı Avrupa

ülkelerinde bu çalgının statlarda kullanmasının yasaklandığı görülmüştür. Organizasyonun etkilerinin futbol kültürüne dahi etki ettiğini göstermek açısından bir örnekleme olarak vuvuzela olayı görülebilir.

Ayrıca oyunun kurallarına yönelik bazı yeniliklerinde bu organizasyonda denenmiştir. Futbolda teknoloji kullanımına yönelik tartışmalar 2014 yılında Brezilya'da gerçekleşen organizasyonda son bulmuş ve gol çizgisi adı verilen teknoloji bu turnuvada kullanılmaya başlanmıştır. Böylece bu tarz büyük organizasyonların etki gücü açısından alana katkılarının farklı noktalarda olabileceği görülmektedir.

Bu etki gücünün nasıl bir hal aldığı organizasyonun bazı rakamlarına bakıldığında görülebilir. 1930 yılında Uruguay'daki turnuvaya 13 ülke katılmış ve 590.549 seyirci tribünlerde yer almıştır. En son Brezilya'da 2014 yılında gerçekleştirilen ve sadece tribünlerde 64 maçı 3.43 milyon kişi izlemiştir. TV ekranlarında da yaklaşık 3 milyar kişi tarafından izlendiği tahmin edilen büyük küresel bir güç hâlini almıştır.

Peki, Dünya Kupası ne gibi değişikliklere uğramıştır? 1930'da Uruguay'da oynanan turnuvadan günümüze değişen noktalar sadece turnuvaya katılan takımların sayıların ve tribünleri dolduran seyircilerin artması olmamıştır. Futbolun sadece futbol olmadığı söylemi bu büyük turnuvada birçok örnekle karşımıza çıkmaktadır.

Dünya kupası tarihinde birçok önemli sosyal ve ekonomik olay yaratmış ve futbolu da kendi tarihsel süreciyle birlikte değiştirmiş ve sadece 22 futbolcunun topu 3 direğin arasından geçirmeye çalıştığı bir gösteri olmanın ötesine geçip gösteri ve ekonominin birlikteliğine yani futbol endüstrisi kavramına dönüşmüştür.

Toplumdaki sosyal ve politik olayların halk arasındaki olumlu ve olumsuz yansımaları futbol alanında karşımıza çıkmaktadır."1938 yılında İtalya'nın Macaristan ile oynayacağı final maçı öncesi dönemin faşist İtalya'sının lideri Mussolini İtalyan futbolculara dört kelimelik bir telgraf gönderir: "Ya galibiyet ya ölüm.'' Maçtan galip çıkan oyuncular ertesi gün protokol töreni için askerî üniformalar giymişlerdir.'' (Boniface, 2006,14)

Sosyal bir örneklemenin yanı sıra alanın içine dâhil olan ve alanın bir endüstri hâline geldiğini gösterebilen ekonomik verilerde yer almaktadır. FIFA Dünya Kupasının organizasyonunu gerçekleştiren kurumdur. 1982 yılından bu yana elde olan verilere bakıldığında yaptığı sponsorluk anlaşmalarıyla bu organizasyonu büyütmeye yönelik çeşitli hamlelerinde temel bir devrim yaratmaya başlamıştır.

Sponsorlardan birkaçına baktığımızda 1982 yılındaki turnuvadan en son gerçekleştirilen 2014 Dünya Kupasına kadar bir içecek markası olan Coca Cola'nın FIFA'nın bu organizasyonunun en büyük ekonomik destekçisi olduğu görünmektedir. (fifa fact sheet Sponsors, [04.09.2015]). Bu büyük organizasyonun bütün dünyaya televizyonlar üzerinden ulaştırılmasında da bu turnuvanın ne kadar büyük bir öneme ve büyük bir kitleye hitap ettiğini bazı rakamlar bize somut olarak göstermektedir. Örneğin FIFA'nın dünya kupalarından elde ettiği yayın gelirleri 1990'da 95 milyon İsviçre frangı olarak açıklanmış ve 2006'da bu rakamın 1,5 milyar İsviçre frangına (fifa.com, [22.08 2014]) çıktığını ve organizasyonun ekonomik büyümesinin yanında küresel olarak da milyarlarca insana ulaştığını görmekteyiz.

Dünya Kupasının bu uluslararası büyük etkisine başka bir açıdan baktığımızda, bu uluslararası turnuvanın bir başka boyutu karşımıza çıkmaktadır. Bu organizasyonun yerel ve küresel bir çerçevede de değerlendirilmesi gerekmektedir. Futbol artık sınırları olmayan bir dünyada varlığını sürdüren futbolcuların yeteneklerini dünyanın çeşitli noktalarında maddiyata dönüştüren ve millî olma kavramını daha da belirsiz bir hâle getiren kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Bosman Kurallarının ortaya çıkmasından sonra futbolda sınırların kalktığı görülmektedir. Futbolcuların küreselleşmenin yanı sıra yeni yasa ve kurallarla serbest dolaşım hakkı kazanmaları durumu futbolcuların oynadıkları ülkelerde değişimler ve çeşitlilikler göstermesi bunun yanı sıra vatandaşı oldukları ülke dışında futbol oynayıp hem de ülkelerinin millî formalarını giymeleri durumları futbolun küreselleşme olgusunu ortaya çıkaran durumlardandır. Rakamlara baktığımızda bu durumdaki en güzel örneklerden biri de Fil Dişi Sahilleri milli takımıdır. 2014 Dünya Kupası kadrolarına baktığımızda Fil Dişi Sahilleri milli takımının kadrosunda kendi ülkesinde forma giyen sadece 1 futbolcu olduğu görülmektedir.

Fil Dişi Sahilleri'nin bir örnekleme olarak seçilmesi siyasi ve toplumsal ilişkileri münasebetiyledir. Örneğin, Fil Dişi ülkesi oyuncularının Fransa milli takımı için oynayabilme şansına sahip olmalarına rağmen, ulusal kimlikleri, kimlik bağları gibi sebeplerden dolayı Afrika için oynamayı tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır. Pascal Boniface'ın belirttiği gibi "Futbol ulusal kimliğin mükemmel bir göstergesidir.'' (Boniface, Futbol ve Küreselleşme, 2006,14) ifadesi futbolun küresel bir güç olarak bir değerlendirme yapılırken diğer yandan ulusal/yerel kimliğinden de uzaklaşamayan küresel bir güç yorumu yapılabilmektedir.

Dünya kupası organizasyonun gelmiş olduğu noktaya internet arama motorlarından biri olan Google verileri aracılığıyla baktığımızda World Cup (Dünya Kupası) 2014 yılında Google üzerinden en çok arananlar arasında 2. sırada yer aldığı görünmektedir. (google, [28.12.2014])

2014 Dünya kupası tarihte sosyal medya üzerinden en çok paylaşımda bulunulan olay olarak da tarihe geçmeyi başarmıştır. (BBC, 2014) Sosyal medya paylaşım ağı olan Twitter 'da 2014 yılının en büyük 10 spor hashtag'lerinin açıklanmasıyla karşımıza yine benzer bir tablo çıkmıştır.

Spor alanında sosyal medya üzerinde en çok konuşulan 10 büyük spor konuları içerisinde #WORLDCUP hashtag'i ikinci, #WORLDCUP2014 üçüncü, #USMNT, ABD milli takımın kalecisi Tim Howard ile ilgili twitler yedinci, #WorldCupFinal hashtag'i ise sekizinci ve son olarak #USAVSPOR hashtag'i ise dokuzuncu sırada yer almıştır. (Katz, [28.12.2014])

FIFA'nın Dünya Kupası sonrası sosyal medya istatistikleri ile ilgili vermiş olduğu verilerde, 2014 Dünya Kupası boyunca Twitter 672 milyon tweet'in, dakikada da 618,725 tweet atıldığı görülmektedir. 7-1'lik skorla sonuçlanan yarı final maçı dünya da 35,6 milyon tweet ile bir spor karşılaşması için atılan en fazla tweet olması yönüyle dikkat çekmektedir. Yine bir başka sosyal medya ağı olan Facebook açıkladığı rakamlarla 350 milyondan fazla insanın 3 milyardan fazla fotoğraf, video gibi paylaşımlarla bu uluslararası organizasyona sanal olarak katıldığını açıklamıştır. (Fifa,fifa.com/News, [24.06.2014])

Dünya kupasının 1930'larda yüz binlere hitap eden, dönemin sosyal, ekonomik, siyasi şartlarından dolayı sadece dünyanın belirli bölgelerinden takımların katıldığı bir organizasyonken günümüzde mobil ve sosyal küresel bir organizasyon haline gelerek milyarlara hitap eden bir güç haline geldiği görülmektedir.

2.3. Popüler Kültür Örneği Olarak Futbol

Futbol, alanında yer alan insanlar ve düzenlenen organizasyonlar neticesinde alana giren eyleyenleriyle belirli bir sistematik ilişkiler ağı oluşturmuştur. Oyunun sürekli gelişen, değişen ve büyüyen yapısı günümüzde kendi kültürünü de oluşturmuştur. İçerisinde kazanma, kaybetme gibi duygulardan tutun insanlara fiziksel faydalarına kadar birçok insana özgü olguya rastlanabilir.

Bu bölümde oyunun yani futbolun kültürüne değineceğiz. Bu bağlamda oyun ve kültür arasındaki bağlantıya Ünal Şentürk'ün kültürü tanımlarken kullanmış olduğu; "Kültürü, insanların fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları belirler."(Şentürk,2007,25) şeklindeki tanımlaması oyunun kültürünün oluşmai etkenlerinde kullanılmıştır.

Öncelikle kültür kavramına bu yaklaşımdan baktığımızda futbolun kendi kültürünü nasıl yaratabildiği görülebilir. Bir oyun olarak futbol temelinde fiziksel bir aktivite olarak karşımıza çıkar. Futbol bir oyun olarak gerek günümüzde gerek geçmişte toplumlar arasında ilgi gören ve büyük kitlelere hitap eden bir spor dalı olmuştur.

Bu ilginin temel nedenleri arasında insanların fiziksel aktivite ihtiyaçlarını eğlenceli bir şekilde yerine getirebilmelerini sayabiliriz. Ayrıca spor genel olarak toplum içerisinde sosyal hayatın oluşmasında önemli bir role sahiptir. Spor kavramına futbol özelinde baktığımızda futbolun tarihsel sürecinden günümüze olan yolculuğunda gerek bireyler gerek toplumlar üzerinde pozitif etkiler yarattığı görülmektedir.

Futbol, savaşların en yoğun olduğu dönemde bile kitlelerce takip edilmiş bir spor dalı olmuştur. Bu dönemlerde futbol bazen toplumsal yapı içerisinde bütünleştirici roller almıştır. Bazen de içinde bulunduğu toplumun sıkıntıları, karmaşalarını ortaya çıkaran rollere bürünmüştür. Futbol, dünya'nın farklı noktalarında toplumların kendini ifaden ediş biçimi bir başka deyişle 'toplumun aynası' olmuştur. Dünyaca ünlü Barcelona kulübü var olduğu bölgenin gerek siyasal gerek sosyal yönlerini halen ifade eden ve dünyaya sunan bir kulüp olarak varlığını sürdürmektedir. Ayrıca toplumsal olarak bir başka rolünü kitlelerin bir organizasyon bütünü içerisinde eğlenmelerine aracılık yapma özelliği olarak ifade edebiliriz.

Elbette futbolu sadece toplum temelinde değerlendirmemeliyiz. Birey bazında da futbolun insanlara olan katkıları; bedensel, ruhsal ve ekonomik olarak belirtilebilir. Bizim buradaki bakış açımız futbolun, kendi tarihsel sürecinden çıkıp toplumsal bir olguya dönüşüm yolculuğunda farklı eyleyenlerle bütünleşmiş şekilde görmek ve bu duruma küreselleşme penceresinden bakmaktır. Bu şekilde bakıldığında futbolu popüler kültürün bir öğesi olarak değerlendirmek daha kolay olacaktır.

Ayrıca futbol kavramını daha kolay kavrayabilmek adına futbola daha geniş bir temelde yani toplumsal bir temelde bakma gerekliliği oluşmaktadır. Futbol yarattığı etki bağlamında sosyal bir mekanizma oluşturmaktadır. Toplumsal ve sosyal bir olgu olarak değerlendirebileceğimiz futbola bu nedenlerden dolayı kültürel bir anlam

yükleyebiliriz. Bu kavramsal yüklemeyi yaparken kültürün şu tanımı yol gösterici olmuştur. Ünal Şentürk kültürü şöyle tanımlamıştır: "Sistemleştirilmiş insan ilişkilerinin sonucunda beliren kültür, en genel anlamda, insanın kendi ihtiyaçlarını karşılama biçimi olarak tanımlanabilir." (Şentürk, 2007,25)

İşte futbolun kültürünün oluşmasında alan olarak tanımlanması ve alansal sistematiğini oluşturması durumu önemli bir rol edinmiştir. Ayrıca oyunun özellikleri içerisinde yer alan fiziksel ve ruhsal ihtiyaçların giderilmesi olgusu kültürün oluşması noktasında bir diğer etken olarak görülebilir.

Futbolun ve kültürünün oluşmasında yer alan etkenlerden ve bağlantılı bir kültür tanımından sonraki adımda alanda tarihsel süreç içerisinde oluşan futbol kültürünün küreselleşmeyle beraber dünyanın farklı bölgelerine ulaştığı ve genişlediği görülmüştür. Futbol medya ve diğer iletişim araçları, ekonomi gibi farklı alanlarla beraber büyüdükçe dünya geneline yayılmıştır. İlerleyen bölümlerde değineceğimiz küreselleşme ve futbol ilişkisinde daha detaylı göreceğimiz gibi futbol ve kültürü yerelden küresele doğru bir geçiş yapmıştır. Bu geçiş sürecinde alana birçok yeni eyleyen girmiş ve oyun alanı genişleyerek farklı dallarla etkileşime geçmiştir.

Kültür noktasında küreselleşmenin rolü bu bölümde bizler için ayrı bir öneme sahiptir. Kültür tıpkı futbol gibi yerellikten küreselliğe doğru bir geçiş yaşamıştır. Kültürün özellikleri içerisinde yer alan zaman, yer ve toplum kavramları bu birliktelikle bir olgu oluşturmaktadır. Bu olguyu kültür olarak tanımladığımızda günümüz dünyasında bu kavramların arasına başka bir kavram daha girmektedir. Yeni kavram "kitle iletişimi" dir. Kültür kavramının içerisinde yer alan yerel ve özel olma durumları kitle iletişim araçlarının devreye girmesi ve küreselleşme olgusunun dünyamızda kendini konumlandırmasıyla değişkenlik göstermiştir. Başlangıçta futbol gibi yerel ve özel olarak var olan kültür küreselleşme etkisiyle farklı yerlere ve toplumlara hızlı bir şekilde yayılmıştır. Tam olarak bu noktada yaşanan bu değişim ve etkileşimlerin neticesinde kültür kavramında değişiklik göstermiştir.

Küresel dünyamızda artık 'popüler kültür' kavramı kendini konumlandırmıştır. Popüler kültür kavramına baktığımızda yerellikten küreselliğe doğru geçişin yansımaları görülmektedir. Ünal Şentürk, popüler kültürü şöyle tanımlamıştır. "Günümüzdeki biçimiyle "nüfusun büyük çoğunluğunun kültürü", "çoğunluk için olan kültür" veya çoğunluk tarafından izlenen, tutulan ve tercih edilen kültür". (Şentürk, 2007, 29)

Futbolu bir popüler kültür öğesi olarak tanımlarken öncelikle yukarıdaki tanımda kullanılan çoğunluk kavramı açıklayıcı olmuştur. Özellikle popüler kültür de futbol gibi kitle iletişim araçlarıyla büyümüştür. Futbolun tarihsel sürecinden çıkıp büyümesinde rol alan küreselleşme ve kitle iletişimi popüler kültürün büyüyüp yayılmasında da önemli ve öncelikli rol sahibi olmuştur. Popüler kültürün oluşmasındaki etkenleri şöyle sıralayabiliriz:

Kitle iletişim araçları ve iletişim teknolojisindeki yenilikler,

- Büyük kitleler,
- Ticarileşme,
- Sanayileşme,
- Kısa ömürlülük, hız,
- Küreselleşme,
- Değişkenlik

Yukarıdaki etkenlerin etkisiyle meydana gelen popüler kültür günlük hayatın değişmez parçalarından biri olmuştur. Dünya Kupası, Avrupa Şampiyonası gibi büyük turnuvalar, özel maçlar, ulusal lig şampiyonları ve sportif etkinlikler gibi futbolun popüler ürünleri günümüzde insanların günlük deneyimlerini ve yaşantılarını kurmalarında rol oynamaktadırlar.

Yaratılan bu deneyimlerle bir popüler kültür ürünü oluşturulur ve kitle iletişim araçlarının aracılığıyla bu ürün/ler büyük kitlelere sunularak bazen sosyal bazen ekonomik etkiler meydana getirerek tüketici toplum üzerinde etki yaratır. Günümüzde futbolcular futbol ürünlerinin ötesinde yiyecek, içecek, giyim, eşya, cilt bakım ürünleri, araba reklamları gibi çok farklı alanlarda reklam yüzleri olarak görülmektedir.

Günümüzde popüler kültür olgusu yarattığı her ürünü tüketim toplumuna sunarken futbolcuları veya daha geniş bakış açısıyla futbol alanının eyleyenlerini kullanmaktadır. Bunu yaparken reklamları kullanmaktadırlar. Bir popüler kültür örneklemesi olan futbol günümüzde yaşadığı büyümede en çok ihtiyaç duyduğu ortaklardan biriyle bir araya gelmiştir. Bu noktada futbol ve kültürü yaşanan değişime uyum sağlamış ve popüler kültürün özelliklerinden olan kitleleşme, ticarileşme ve endüstriyel bir pazara dönüşme olgularına dâhil olmuştur. Böylece futbol alanında bir tüketim kültürü, ekonomik çıkar durumu oluşmuştur.

Jean Baudrillard'a göre; '(…) içinde yaşadığımız post modern toplum her şeyden önce bir tüketim toplumudur.' (Şentürk, 2007,32) Böylece futbolun tüketim toplumuna sunulmuş bir ürün olduğu ve oluşan popüler futbol kültürüyle alanda yer alan eyleyicilerin ve alana giren herkesin sonunda bir maddi çıkar peşinde olduklarını görmekteyiz.

Ayrıca popüler kültürün temelinde var olan bu ekonomik çıkar olgusunun dışında bir başka bir durum daha karşımıza çıkmaktadır. Bu durum iktidar kavgasıdır. "Bourdieu'nün alan içerisinde sürekli iktidar kavgası vardır." (Demirel, Bogenç, 2014,411) ifadesini popüler kültürün bir parçası olarak değerlendirebiliriz. Bir başka deyişle popüler kültürün içerisinde ve futbol alanında sürekli bir mücadele ve iktidar olma ilişkisi vardır. Alanda bu iktidar ve mücadele ilişkileriyle ilişkili hırs, öfke, hüzün, mutluluk, direnme gibi duygular görülmektedir. Tüketim topluma sunulmuş en büyük ürünlerden biri olan futbol popüler kültürün bir ürünü olarak topluma sunulmaktadır. Oyunun doğasında yer alan mücadele ve iktidar olma, başarma gibi kavramlar popüler kültür öğesi haline dönüşmüştür. Alanın popüler eyleyenlerine farklı roller, sorumluluklar verilerek ve kitle iletişim araçları kullanılarak oyun büyük kitlelere sunulmuştur. Kitlelerin içerisinde var olan mücadele ve iktidar kavramları futbol ile ortak noktada buluşmuş ve böyle var olan sürekli iktidar mücadelesi toplumunda kendine uygun konumu elde etmiştir.

2.4. Futbol ve Medya

Futbol alanı tarihsel sürecinden başlayarak küresel bir endüstriyel olgu olma sürecine geçerken farklı alanlarla bağıntılar kurmuştur. Bu bağıntılar alanın küreselleşmesinde etkin rollere sahip olmuştur. Bunlardan birisi de medyadır. Medya'ya basit bir tanımlamayla şöyle açıklık getirebiliriz: "Tüm yazılı ve elektronik basın: yani dergiler, kitaplar, gazeteler, radyo ve televizyonlar medyayı oluşturmaktadır.'' (Donuk, 2006,35)

Medya gelişen ağıyla günümüzün en büyük kitle iletişim araçlarındandır. Gelişen teknoloji medya ağının da gelişmesini sağlamıştır. Küreselleşmeyle beraber topluluklar yerelden küresele doğru geçiş yapmışlardır. Toplumlar gelişip büyürken içinde var olan kurumlar büyüyüp gelişmiştir. Böylece toplumlar medyanın ve kitle iletişimin büyümesiyle iletişim toplumu haline dönüşme sürecine doğru yönelmişlerdir.

Toplumun iletişim toplumuna doğru yol alması elbette beraberinde kendi ürünlerini de bu yola sokmuştur. Toplumsal bir olgu olan futbol, toplumun bir ürünü olarak bu gelişmeleri takip etmiş ve alanın içerisinde kendini yeniden konumlandırmıştır.

Medyanın futbol alanının yeni eyleyenleri ile olan ilişkiselliği tarihsel olarak öncelikle radyo ile başlamış daha sonra gelişen teknolojiyle beraber televizyonun hayatımıza girmesiyle kendisine yeni bir eyleyen kazanmıştır.

Alanına dâhil olan yeni eyleyenleriyle küresel gücünü büyüterek yayılmaya başlamıştır. Türkçe karşılığı olarak medya sözcüğüne TDK'dan aktığımızda anlam olarak karşımıza 'İletişim ortamı' ve 'İletişim araçları' (TDK, [11.09.2016]) anlamları çıkmaktadır.

Futbol da günümüzün en önemli iletişim ortamlarından ve araçlarından biri olarak tarihi boyunca önemli toplumsal olaylarda rol almış ve kitleleri peşinden sürüklemiştir. Türkiye'de ilk canlı radyo yayını 1933 yılında gerçekleşmiş ve bu yayın bir futbol karşılaşması olmuştur.

Gelişen teknolojiyle beraber radyodan sonra hayatımıza televizyon da girmiştir. Televizyonun hayatımıza girmesi futbolun hayatlarımızda konumlanmasındaki etkenlerden biri olmuştur. Televizyonlar adeta büyük, dev stadyumlar olarak hepimizin evlerine kadar girmiştir. Bu doğrultuda futbol ve medya ilişkisinde kitle iletişim aracı olarak televizyonun konumu önem kazanmıştır. Radyoda olduğu gibi yine Türkiye yerelinde bir örnekle televizyon tarihinde TRT, 1971 yılında Ankara dışından ilk canlı yayını bir futbol karşılaşması olmuş ve Karşıya-İstanbulspor arasındaki futbol müsabakası Türkiye'nin yine bir ilke futbolla merhaba demesini sağlamıştır. (trt.com, 1999-2005, [20.09.2015]).

Medya kavramı ilerleyen bölümlerde yazılı ve görsel basın ve internet şeklinde değerlendirilecektir.

Bu noktada radyo ve televizyon gibi internetin de dünyamıza girmesiyle futbolda, alanın bu yeni oyuncusuyla etkileşime girmiştir. İnternet bir nevi bütün kitle iletişim araçlarını tek bir çatı altında toplayan bir aracı rolüne sahip olmuştur. İletişim hem futbolun rolünü hem de konumunu etkilemiştir. Kitle iletişim araçlarının tarihsel süreçten başlayıp küreselleşmeyle beraber futbol alanına hızlıca girmesi alana sürekli beraberinde yenilikler getirmiştir. Bu yenilikler beraberinde yeni araştırma konuları ve bu doğrultuda da sorunsalımız için bir çıkış noktası oluşturmuştur.

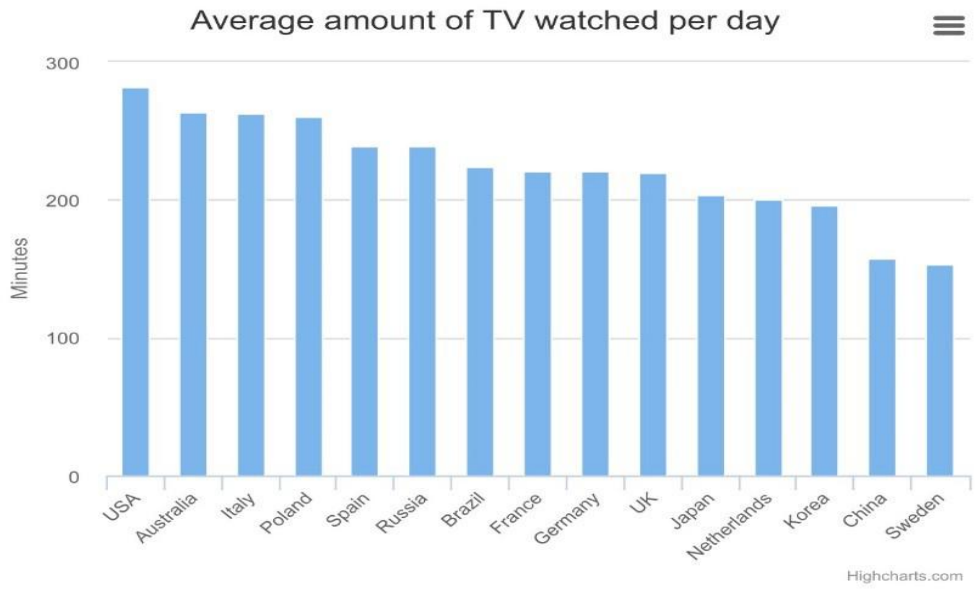
Kitle iletişim araçları, futbol alanında yer alan eyleyenlerin çeşitliliğinin artmasında ve arta çeşitlikle beraber değişen konumlanmanın ve rollerin belirlenmesinde büyük öneme sahip olmuşturlar.

2.4.1. Futbol ve Radyo-TV İlişkisi

20. yüzyılın'ın başlarında televizyonun günlük hayatımıza girmesiyle beraber kitlelerin ekonomik, kültürel ve sosyal hayatlarında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Televizyon toplumsal hayatımızda yeni bir dönem açmış ve birçok alanı etkisi altına almış ve farklı alanlarla kurduğu ilişkiler o alanları etkilemiştir. Futbolda o alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal bir talep gören futbolun kendi ekranı olan futbol statlarından çıkıp hemen hemen her yere ulaşmasında televizyon ana rolü oynamıştır.

2015 yılında farklı ülkelerde yapılan bir araştırmaya göre insanlar günlük olarak 153 dakika ila 282 arasında televizyon izlemektedirler. Bu süreler televizyonun kitle iletişim aracı olarak etkilerinin belirlenmesinde ve toplumun eğilimlerinin analizi için bir veri olarak görülebilir.

Tablo 2: Dünya Genelinde Ülkelerin Günlük Televizyon İzlenme Oranları

(Titcoob, [28.08.2015])

Futbol alanında medyanın konumlanmasıyla futbolun bir dönüşüm sürecine girdiği gözlemlenmektedir. Medya futbolu ilk önce yerelde geliştirmiş daha sonra bu gelişimi uluslararası alana taşımış sonrasında da büyük statları dünyanın her noktasına evlere,

ortak yaşam alanlarına taşımıştır. Televizyon ve futbol tarihsel açıdan birbirlerini çok güzel tamamlayan bir çift gibi hareket etmiş ve ayrılmaz bir ikili olarak dünya sahnesinde yer almıştır. Bu bağlamda bakacak olursak, "1927 yılında televizyonun gelişiminde büyük rol oynayan Ernest Chamond 'un belirttiği gibi: "Futbol geleceğin en büyük televizyon gösterisi olacaktır.'' (Wikipédia, [12.07.2016]) "Televizyonun tam anlamıyla dünya sahnesine futbol ile çıkması için ikinci dünya savaşının bitmesini beklemek gerekti 1954 yılında, ilk kez bir futbol dünya kupası maçı İsviçre'den canlı olarak yayınlandı. Final maçını tribünden 64.000 kişi izlerken asıl dikkatleri çeken olay şampiyon olan Federal Almanya'daki televizyon aygıtı sayısı yaklaşık 11.000'den 85.000'in üstüne çıkmasıdır.'' (Klose,2014,376)

Televizyon ilk canlı yayınından sonra adeta aradığı ortağını bulmuş ve futbol alanında çok farklı eyleyenlerin oluşmasında etkin bir rol oynamıştır. Televizyonun temel geçim kaynağının reklam olduğu fikrinden yola çıkarsak belki de futbolun günümüz tüketim toplumundaki rolünü oluşturmasında televizyon temel araç olmuştur. UEFA genel sekreterliği yapmış bir yönetici olan Gerhard Aigner'e göre: "Günümüzde her şeyi televizyon yönetmektedir. Futbol bir endüstriyel sektör haline gelirken, diğer yandan da tele-futbol olmuştur.'' (Akşar, Endüstriyel Futbol, 2005,22)

Futbol dünyanın en büyük küresel markalarından biri olarak milyarlarca insana artık küresel medya programlarıyla, Şampiyonlar Ligi, Avrupa Şampiyonası, Dünya Kupası gibi organizasyonlarla ulaşmaktadır. Milyarlarca insan gibi iddialı bir cümleyi kurmaktaki rahatlığın en büyük sebebi elbette televizyonun gücüdür. Televizyon bir yandan futbolun gelişip büyümesine katkı yaparken diğer yandan da kendi doğal büyümesini sağlamaktadır. Futbol gibi dünyanın en çok satan ürününe sahip olmak televizyon için vazgeçilemez bir durum hâline gelebilmektedir. Yani televizyonla birlikte futbolun temel ekonomik kaynağı olan stada gelen seyirci olması gerçeği değişmekte yerini televizyon ve futbol ortaklığı almaktadır. Bu doğrultuda karşımıza çıkan ilk ortaklık sponsorluk olmaktadır. Ülkemizden bu duruma birkaç örnekle açıklık getirirsek ilk akla gelenlerden biri televizyon üreticisi bir marka olan Beko'nun uzun yıllardır Beşiktaş ile olan sponsorluk anlaşmasıdır. Diğer ünlü televizyon üreticilerinden Vestel'in de Manisaspor ile olan anlaşması bir başka örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alandaki etkilere bir başka açıdan baktığımızda, televizyonlarda hafta sonu izlenebilecek maç yayınlarına yönelik yayın programlarının futbolu televizyonun en büyük ve en önemli ürünlerinden biri hâline geldiğini görebilmekteyiz. 30.04.2016 tarihinde Türkiye'de yayın yapan televizyonların programlarına baktığımızda bir gün içinde farklı televizyon kanallarında toplamda 34 maç yayınına farklı saat aralıklarında ulaşılabileceği görülmektedir. Televizyon yayınlarında futbolun medya alanında sahip olduğu etki görülmektedir. (Sporekranı, [30.04.2016]).

Bütün bu yayın programları sadece maç saatlerini yansıtmaktadır. Maç saatleri dışında maç öncesi ve sonrası yayınlarla futbolun sadece hafta sonunda bir günün kaç saatinde bir kanalın yayın süresini doldurabileceği gerçeği futbolun gücünü bizlere gösteren bir başka detay olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada yaptığımız bir röportajda HaberTürk gazetesi yazarı Erhan Telli'ye yöneltmiş olduğumuz "Küresel bir olgu haline dönüşen futbolda televizyonun ve basının rolünü, etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz şeklindeki soruyu şöyle yanıtlamıştır:

> "Türkiye'deki yazılı ve görsel basının futbol üzerindeki etkisinin, diğer ülkelere oranla çok daha fazla hissedildiği yönündedir. Bunu hem olumlu, hem de olumsuz anlamda değerlendirmek mümkün. Son yıllarda üzerinde en çok tartışılan ve çözüm aranan sorunların başında gelen futbolda şiddet konusundan tutun da, 'Türk futbolunun ve Türk futbolcusunun gelişimine kadar her konuda basının dolaylı ya da direkt etkisinden bahsedilebilir." (Telli, [10.06.2016]).

Televizyonun rolünde karşımıza çıkan bir diğer durum ise digitürk, d-smart, tivibu spor gibi yıllık abonelik yapılan ücretli kanalların maç yayınlarını satın almaları ve aboneliklerle maçları satmalarıdır.

Son yıllarda özellikle futbol maçı yayınlarının ihale ile satın alınıp şifreli yayınlar ile izleyiciye satılan ürünlere dönüşmesiyle bu süreler daha da uzamış ve ekranlar evlerimizin içerisindeki büyük statlar olarak yerlerini almıştır.

Maç yayınlarına tek tek baktığımızda bölgesel amatör maçlardan farklı kıtalardaki maçlara kadar çeşitlilik olması ürünün küresel anlamda markalaşma durumuna dikkat çeken bir nokta olarak görülmektedir. Televizyonlar ve gazeteler artık sadece spor haberleri yapan özel kuruluşlar olmaya başlamıştır. Özellikle Avrupa'nın en önemli liglerinde günümüzde futbol maçlarının yayın hakları astronomik olarak adlandırılabilecek rakamlarla televizyon şirketleri tarafından satın alınmaya başlamıştır.

Şubat 2015'de İngiltere ligi için yapılan yayın ihalesinin 3 yıllık toplam rakamının 7,8 milyar dolar olduğu futbol dünyasında, televizyonun hem ekonomik olarak hem de futbolun küreselleşmesi olarak yarattığı etkinin büyüklüğü gerek ekonomik gerekse küresel bir güç olması yönüyle değerlendirilebilir. Böylece futbol ekonomik büyümesini sürdürürken kendine çok işlevsel ve küresel bir ortak bularak alanını farklı bir konuma taşımış ve büyütmüştür. Eyleyenler alanla beraber yeniden konum almış, alan ise kendine yeni bir konumlanma yaratmıştır.

Kitle iletişim araçları ve sporun oluşan bu büyük ortaklığından yeni gazeteler ve televizyonlar ortaya çıkmıştır. Televizyonlarda ve gazetelerde artık özellikle taraftar sayısı ve haber değeri yüksek olan şampiyon olmuş kulüplerin özel muhabirleri çalışmaya başlamış ve alanın küreselleşmeyle olan büyümesinin etkileri alanın iletişim bölümünü de çokça etkilemiştir. Böylece futbol alanında yeni eyleyenlerden olan basın mensupları alandaki konumlarını almışlardır.

Ayrıca spor kanallarının yanı sıra kulüpler yayıncılık alanına da girerek kendi televizyon kanallarını, dergilerini ve gazetelerini kurmuştur. Futbol bu gibi eyleyenleri de kendi kontrolüne alarak alanın içerisinde kendi olgularını hem yaratmış hem de bunlardan ekonomik olarak faydalanmıştır. Erhan Telli küreselleşen futbol dünyasında basının ve basın mensuplarının rolünü ve sorumluluklarını bu doğrultuda şöyle değerlendiriyor:

> "Düşünün, taraftarı olduğunuz takımın hafta sonunda oynadığı maç sadece 90 dakika sürüyor. Ama 90 dakikalık o maçın ardından, size içinde o maçın görüntüsü bile olmayan, 3 saatlik sözüm ona bir futbol programı izletilebiliyor. Bırakın Avrupa'yı, dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir örnek yok! Sadece o gece mi? Ertesi gün bir 3 saat daha... Sonraki gün bir 3 saat daha... Haftanın 3 günü 3'er saatten, içinde futbol olmayan futbol programları izleyen, izletilen ve her şeye rağmen yine de futbolu tüm paydaşlarıyla birlikte tartışmayı seven bir toplumuz. Oysa bir televizyoncu olarak raiting açısından baktığınızda, bir futbol programında maç görüntüsünün önüne geçebilecek hiçbir şey yoktur. Yani dakika olarak ölçülen raiting dilimlerinde, maç görüntüsünün değeri her zaman her şeyden yüksek çıkar. Türkiye'nin en ünlü yorumcusu da olsanız, bu kural değişmez. Sizin yapacağınız yorumların izlenme oranı, asla o maçın özet görüntülerinin izlenme oranını geçemez. Çünkü izlenmek istenen şey aslında futboldur. Futbolun gerçek aktörleri de her zaman futbolcular ve teknik direktörlerdir. Yazılı basında da, aslında durum bundan farksız... Belki içinde futbolun olmadığı garip tartışma sayfaları yok ama futbolun gerçek aktörleri olan futbolcu veteknik adamlar, orada da oldukça azınlıktadır. Sizler futbolsever olarak artık eskisi kadar fazla futbolcu röportaj okuyamıyorsunuz, çünkü kulüpler

> oyuncularına kendi dergi ve televizyonları dışında sıkça röportaj izni vermiyorlar. Bizler artık eskisi kadar antrenman enstantanelerini, çalışma notlarını sayfalara yansıtamıyoruz, çünkü antrenmanlar artık basına kapalı olarak yapılıyor. Teknik direktörler özel röportaj vermiyor, çünkü kulüp televizyonlarına konuşuyor... Sadece maçlardan sonraki basın toplantıları ve yine maçtan sonra Türkiye Futbol Federasyonu tarafından basına konuşması zorunlu olan ve kulüp tarafından belirlenen bir ya da iki futbolcunun iki dakikalık kısa demeci, hepsi o kadar...” (Telli,[10.06.2016]).

Evet, futbol artık birçok anlamda rekabet gücünün arttığı büyük bir endüstriyel ürün olarak farklı eyleyenleriyle modern dünyamızın küresel bir ürünü haline gelmiştir. Kulüplerde artık televizyonunda içinde olduğu farklı alanlarda futbolun gücünden kendilerine fayda sağlayıcı rollerde konumlanmaya başlamıştır. Kulüp televizyon kanalları bu durumun açıklayıcı örneklerindendir. Futbol alanına giren farklı eyleyenleriyle artık kendine yeni bir konum yaratmıştır. Alan içerisinde artık alt alanlar yani yan sektörler oluşmuştur. Basın yayın tarafında futbol sektörünün temel alt alanlarından birini yarattığı etki ve önemle oluşturmaktadır. Futbolu büyüten ve geliştiren başlıca eyleyenleri bünyesinde bulunduran bir alan olarak televizyon futbol ile olan beraberliğiyle büyümeye devam etmektedir.

2.4.2. İnternetin, Teknolojinin Hayatımıza Girişi ve Futbol Alanında Konumlanmanın Değişimi

İnternet kavramı hayatımıza çok hızlı bir şekilde girmiştir ve yediden yetmişe herkesi kendi hızlı dünyasına davet etmiştir. İnsanlar da yediden yetmişe bu daveti kabul edip beğenmiş günümüzde de küresel dünyanın en hızlı iletişim kaynağı olarak beğeniler arasına girmiştir. Bir önceki bölümde televizyonun kitle iletişim aracı olarak futbol ile olan birlikteliğine ve bu birlikteliğin futbolun küresel gücüne olan etkilerine değinilmiştir. İnternet kavramının artık sosyal hayatın bir parçası haline gelmesiyle bu küresel marka da kendi alanına bu hızlı ve etkileyiciyi oyuncuyu kabul etmiştir.

Futbol bir ürün hâline gelmesiyle milyonlara televizyon ve radyo ile ulaşmaya başlamıştır. İnternetin de hayatımıza girmesiyle artık futbol hayatımızın her anında yanımızda olmayı başarmıştır. İnternet henüz 1950’li yıllarda bilgisayarın gelişmesiyle dünyamıza girmiş bilgisayarlardan sonra akıllı telefonlarla insanları büyük bir ağın içine almıştır. İnternet kavramına baktığımızda şu an telgraf, telefon, radyo, televizyon ve bilgisayar dünyasının iletişim gücünü tek başına kontrolü altına aldığını görebiliriz. İnternetin belki de futbolun beklediği asıl ortağı olarak

görebiliriz. Futbolu toplumsal bir ürün olarak ele alır ve toplumdaki etkilerine bakacak olursak kendini etkileyebilecek önemli gelişmelerden, değişimlerden uzak kalamayacağı değerlendirmesini yapabiliriz. Bu küresel ürünün radyo-televizyon ilişkisi ürünün değişimler yaşamasına etki etmiştir. İnternetin de alana girmesiyle küresel paylaşımda iletişim ağının merkezine oturduğu gerçeği görülmektedir.

İnternet futbol alanında bulunan bütün eyleyenleri kendisini merkeze konumlandırarak bir araya getirmiş ve bu bağı geniş kitlelere daha da hızlı ulaşılabilir kılarak yani coğrafi sınırları ve iletişim kurmak için belirli bir yerde birlikte olma ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Futbol maçı için orada olma duygusunu yaşatmak adına televizyonların farklı programlar üreterek alandaki bu boşluğu doldurma çabalarını internet ve sosyal medya kavramları kusursuza yakın hale getirmiştir. Maç öncesi ve sonrası alanın tam içinden bazen bir taraftarın gözünden stadyumdan bazen takım otobüsünden, uçaktan kısa ve ihtiyaca yönelik yayınlarla futbol seyircisine orada olma hissini her an elimizin altında olan telefon, tablet gibi araçlarla vermiştir.

Peki, sosyal medya nedir? Aslında bu soruya bir sözlük tanımıyla cevaplamaktansa kendi tanımızı yapmak soruya daha net bir cevap getirmeye yardımcı olacaktır. Sosyal medya; günlük hayatta iletişimi kolaylaştıran, iletişimi hızlı ve kolay ulaşılabilir kılan bir aracı olarak kişi ve/veya kurumların büyük kitlelerle iletişimi kolay ve hızlı kılan bir kitle iletişim aracı olarak tanımlanabilir. Sosyal medya ve internet, hem kişiler hem de futbol alanında ki eyleyenler için birkaç role sahiptir. Bir kitle iletişim aracı olarak bir ürünün ulusal ve uluslararası alan hızlı ve kolay değişimi noktasında bir odak noktası oluşturmaktadır. Ayrıca kişiler ve kurumlar yani bir başka deyişle kulüp ve taraftar arasında aracısız olarak bir bağ kuran hızlı, etkili ve daha ekonomik bir güç olarak görülebilir. Bu noktada Erhan Telli ile yapmış olduğumuz röportajda iletmiş olduğumuz "Sosyal medya kullanıyor musunuz? Ayrıca kulüplerin sosyal medya kullanımını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna şöyle cevap vermiştir:

> "Evet, bir Twitter hesabım var. Bir önceki soruda bahsettiğim sebepler yüzünden, zaman zaman hoşuma gitmese de mecburen kullanıyorum. Her ne kadar olumsuz şeylerle karşılaşsanız da, sizi seven ve ilgiyle takip eden bir kitle de var ve onlarla da iletişim halinde olmanız gerekli. Galatasaray kulübünün sosyal medya hesapları bildiğim kadarıyla şuan Türkiye'nin en çok takip edilen hesapları arasında yer alıyor. Kulüplerin taraftarlarına anında ulaşabilmesi ve doğru yönlendirmelerde bulunabilmesi bakımımdan sosyal medya hesaplarını çok doğru ve önemli bir iletişim gerekliliği olarak görüyorum." (Telli, [10.06. 2016])

Dünya genelinde genellikle medya kavramının içinde büyük kurumlar olmuştur. Yani kulüplerin taraftar ile olan iletişiminde aracılar günümüzün küresel dünyasında yaşanan gelişmelere dek hep basın yayın organları ve onların mensupları olmuştur. Fakat internetin hayatımıza sürdüğü yeniliklerden birisi olan sosyal medya sayesinde herkes bir medya mensubu gibi hareket edebilir hale gelmiştir. Kişiler veya kurumlar fotoğraf, video veya çeşitli yazılı ürünlerini doğrudan olayın olduğu yerde hızlıca takipçileriyle paylaşma şansına sahip olmuşlardır. Yapılan paylaşımlarda karşımıza bir başka durum çıkmış ve bu paylaşımla ürüne yenilikler katmıştır.

Farklı dillerde yapılan paylaşımlarla geniş kitlelere ulaşmada aracı olarak sosyal medya yer almışlardır. İşte tam olarak sosyal medyada bacasız endüstri olan futbol endüstrisinin hızlı yayılmasının en büyük tamamlayıcı öğelerinden biri olmayı başarmıştır. Sosyal medya ve futbol alanında basit bir ilişki kurmaya kalktığımızda futbol kulüpleri için akla ilk gelen etkileri şöyledir:

Kulüpler için dünyanın her noktasına diledikleri zaman diledikleri dillerde ulaşabilme imkânı tanıyan sosyal medya sayesinde futbol ve ürünleri daha büyük kitlelere ulaşım şansına sahip olmuşlardır.

Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya siteleri ve mobil uygulamaları sayesinde takipçilerinin tepkilerini anlık olarak ölçebilme şansı, ekonomik bağlamda tanıtım pazarlama yapma şansı, veri analizlerine hızlı ulaşma imkânı, taraftar ile doğrudan hızlı, anlık ve doğru iletişim kurma imkânı gibi avantajlarıyla sosyal medya alana yenilikler katmıştır. Kattığı bu yeniliklerle alanın küresel gücünü daha hızlı bir şekilde büyütmüş ve yaymıştır.

Bu noktada Türkiye'de şampiyon olmuş kulüplerin iletişim direktörleri ile yapılan bir röportajda belirtildiği gibi "Bir futbol maçının, oyuncusunun ya da kulübünün Twitter 'da hemen hemen her gün en azından bir kere trend topic (en çok konuşulan konu) olduğu bir ülkeyiz biz. Sosyal medyada futbol zaman zaman politika ve ekonomiden çok daha fazla konuşuluyor.'' (Fulya, 2012)

Sosyal medyada bu kulüplerin Türkiye liginde şampiyon olmuş takımların sosyal medya sayfalarındaki takipçi sayılarına 7 Mayıs 2016 tarihinde internet üzerinden yapmış bir taramayla kulüp yetkililerinin neden sosyal medyaya bu denli önem verdiklerini görmemizi kolaylaştırıyor. Sosyal medya kullanımı ülkemizde de genel olarak artık büyük kitlelere farklı yaş gruplarına yayıldığı için yaşanan bu gelişmelere

birer kurum gibi hareket eden spor kulüpleri kayıtsız kalamamıştır. Teknoloji alanın içerisinde farklı yönleriyle yer almaya başlamış ve bunun en güncel örneklerini de sosyal medya paylaşımları olmuştur. Bu çerçevede Türkiye'de şampiyon olmuş Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor ve Bursaspor kulüplerinin resmi sosyal medya takipçi sayıları Facebook ve Twitter sosyal medya platformlarının sitelerinde rakamlar şu şekildedir;

Tablo 3: Türkiye'de Şampiyon Olmuş Takımların Facebook Takipçi Sayıları

FENERBAHÇE **9.930.995**	**GALATASARAY** **12.619.114**	**BEŞİKTAŞ** **5.781.654**
TRABZONSPOR **917.405**	**BURSASPOR** **592.534**	

Tablo 4: Türkiye'de Şampiyon Olmuş Takımların Twitter Takipçi Sayıları

GALATASARAY **6.447.582**	**FENERBAHÇE** **5.096.041**	**BEŞİKTAŞ** **1.625.873**
TRABZONSPOR **516.571**	**BURSASPOR** **212.750**	

Sosyal medya ve futbol arasındaki ilişkiye küresel bir gözlükten bakarsak karşımıza futbol oyununun en küresel organizasyonu olan Dünya Kupası çıkmaktadır. Son olarak 2014 yılında gerçekleşen FIFA Dünya Kupası organizasyonu bazı verileriyle daha önceki organizasyonlardan ayrışmaktadır. Küresel anlamdaki en büyük futbol organizasyonu olan bu turnuvaya katılmak için dünyada sadece Bhutan, Brunei, Kamboçya, Cibuti, Myanmar, Filipinler ve Porto Riko ülkeleri eleme maçlarına katılmamıştır. FIFA'nın Birleşmiş Milletler'den daha fazla üyesi olduğunu düşündüğümüzde bu organizasyonun yaptığı etkinliklerin dünya çapında ne derece önemli olduğu anlaşılabilir.

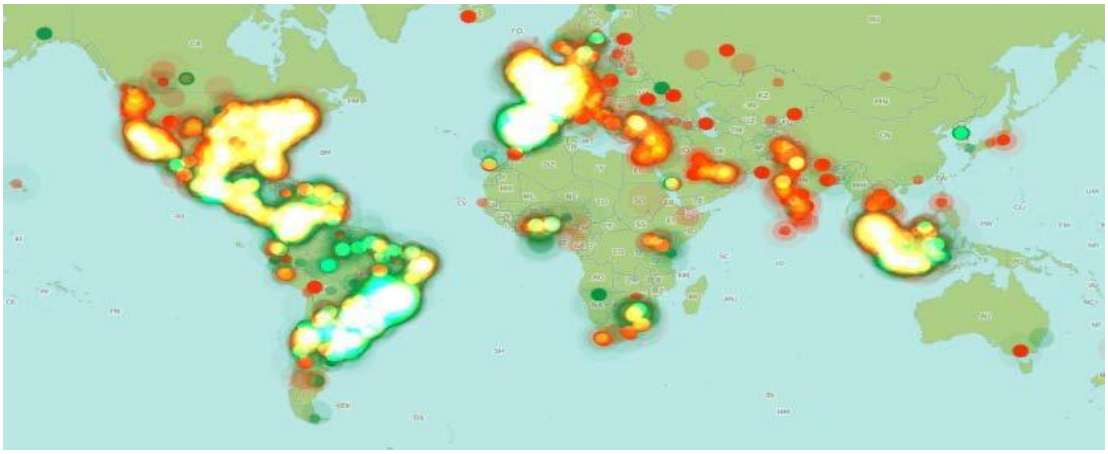
Bu noktada sosyal medyanın futbol dünyasını geniş ve etkin bir şekilde etkilemesiyse 2010 dünya kupası özelinde açıklanan bazı rakamlar futbol ve sosyal medya ilişkisini gözler önüne seriyor. Bu rakamlardan ulaşabildiklerimiz şu şekildedir; Kupa boyunca 172 ülkeden 27 ayrı dilde 11 milyon tweet atılmış. Bir başka sosyal medya platformu olan Facebook'un kullanıcı sayısının da 400 milyondan 1.23 milyara, Twitter'ın ise 105 milyondan yaklaşık 1 milyara çıktı görülmüştür. (Elçora, [12.05.2014])

2014 yılında gerçekleşen FIFA Dünya Kupasında da sosyal medya rakamları beklendiği gibi yükseliş göstermiştir. Sosyal medya analizleri gerek bu tür organizasyonu yapan kuruluşlar gerekse futbol taraftarları için sosyal medyanın futbol alanına nasıl bir soluk getirdiğini göstermiştir. Günümüzde Sosyal medya organlarının takip ve paylaşım açısından hızlı ve kolay olması bizler gibi taraftarları da bu hıza ve kolaylığa yaklaşmaya itmiştir. Organizasyonda yaşanan gelişmelere sosyal medya üzerinden anlık olarak katılım göstermek, yaşanan gelişmeleri takip etmek hem taraftarlar hem organizatörler için son gerçekleşen organizasyonda da önemini bir kez daha göstermiştir.

Bu noktada Twitter'ın bu alana kattığı yeniliklerden de bahsetmek gerekiyor. İnternet sitesinin sürekli paylaştığı güncel analiz ve detaylar #hastag işareti sayesinde dünyanın veya bulunduğunuz bölgenin neler konuştuğunu takip edebilme kolaylığı ve küresel dünyada nelerin en çok konuşulduğu gibi verilerin ulaşımını kolaylaştırıyor.

Twitter'ın yayınladığı istatistiki veriler incelendiğinde futbol ile ilgili bazı detaylar göze çarpmaktadır. 2014 yılında gerçekleşen Dünya Kupası rakamlarına istatistiksel olarak incelediğimizde taraftarlar 672 milyon kez tweet diye adlandırılan kısa mesajları Twitter aracılığıyla paylaşmışlardır. Ayrıca 8 Haziran 2014 tarihinde oynanan Brezilya-Almanya maçı 35,6 milyon tweet ile en fazla tweet atılmış maç olarak ta Twitter tarihinde ki yerini almıştır. Twitter'ın verilerine göre, Almanya'nın 1-0' lık skor ile önde olduğu sürede yapılan bir dakikalık ölçümde 618,725 tweet 'in atıldığı görülmektedir.

Yine Twitter'ın yayınladığı aşağıda yer alan ısı haritasında 150'den fazla ülkenin 140 karakterden oluşan mesajlarla futbol hakkında sosyal medyada ne denli yoğun konuşmalar yaptığını göstermiştir.

Şekil 1: Twitter Mesajları Isı Haritası

(@twitterdata,twitter.com[14.03.2016])

Aslında Twitter, internet sitesinde yer alan ve kendi amacını açıklayan sloganıyla futbol ile neden bu kadar çok uyum sağladığını bizlere anlatıyor. Bu amaç sitede şu şekilde yer almaktadır: "Misyonumuz; herkese, hiçbir engelle karşılaşmadan fikir ve bilgi üreterek, bunları anında paylaşma gücü sağlamaktır.'' (twitter.com, [22.03.2016])

Ayrıca sosyal medyanın günümüz dünyasında sahip olduğu bu 'paylaşma gücü' rolünü alanda yer alan eyleyenler ile ilişkilendirdiğimizde farklı şekillerde karşımıza çıktığı görülmektedir. Gazetecilerin sosyal medyayı bir yayma/yayılma aracı ile kullandığı yapılan görüşmeler sonrasında bir değerlendirme olarak yapılabilir. Ayrıca kulüplerin konumlarının değişkenliğini alanın eyleyenlerine daha hızlı ulaşma aracı olarak kullandıkları ve hitap ettikleri topluluklar ile aracısız bir haberleşme aracı olarak sosyal medyayı kullandıkları görülmüştür. Temelde sosyal medyada var olma durumunu bir ilişkisellik bütünü çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Tabiî ki sosyal medya ve içerisinde var olan bütün unsurlarında alanda bir konuma sahip oldukları değerlendirmesi yapmak mümkündür. Bu var olma durumunu "sosyal medyanın günümüzde üstlenmiş olduğu "aracı"(médiateur) rolünü söylemeden geçemeyiz." (Demirel, Bogenç, 2014, 409) değerlendirmesiyle ilişkilendirebiliriz.

Kendini hızla büyüten araçları bünyesine çok rahat kabul eden futbol dünyası sosyal medyayı da çok çabuk kabullenmiştir. Bu kabullenme neticesinde alanda yer alan eyleyenler sosyal medyayı milyonlarca takipçisine hiçbir engel olmaksızın ulaşma aracı olarak kullanmaktadır. Futbol ilişkisellik bütününü oluşturan eyleyenler içerisine sosyal medyayı da almış bir büyük dünya olarak günümüzde etki gücünü bu alanda da göstermiştir.

3. KULLANILAN YÖNTEMSEL ÇERÇEVE

3.1. Küreselleşme ve Spor

Küreselleşme farklı disiplinlerde kullanılan bir kavram olarak sosyal bilimler alanında çokça karşımıza çıkmaktadır. Tek bir tanımlamanın içine sokmanın zor olduğu bir kavram olan küreselleşmeyi genel bir bakış açısından faydalanarak futbol özelinde ele alacağız. Pascal Boniface'ın *Futbol ve Küreselleşme* kitabında belirttiği gibi:

> "Küreselleşme, globalleşme, yaşadığımız dönemin anlatılmasında yaygın terimler oldu. Sınırlar artık eskisi gibi değil. İster olayları kamuoyuna duyurmak, ister bir yerden başka bir yere gitmek amacıyla kullanılsın, iletişim, ulaşım araçları zaman ve mekân kavramlarını radikal bir biçimde değiştirmiştir. Dünya artık her şeyin bilindiği küresel bir köy olmuştur.'' (Boniface, 2006, 10)

Pascal Boniface'ın küreselleşme ile ilgili bu tanımıyla paralel olarak, İngiliz sosyoloji profesörü Anthony Giddens *Modernliğin Sonuçları* adlı kitabında küreselleşmeyi şöyle tanımlamıştır:

> "Modern dönemde zaman-uzam uzaklaşması düzeyi, önceki bütün dönemlerden çok daha yüksektir. Yerel ve uzak toplumsal biçim ve olaylar arasındaki ilişkiler de buna uygun olarak "esnerler.'' Küreselleşme asıl olarak bu esneme sürecine işaret eder; farklı toplumsal bağlamlar ya da bölgeler arasındaki bağlantı biçimleri bir bütün olarak yerküre yüzeyinde şebekeleşir. Böylece küreselleşme, uzak yerleşimleri birbirlerine, yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği ya da bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlanabilir.'' (Giddens, 2010, 62,63)

Ayrıca futbol artık küreselleşmiş bir ürün olarak görülmektedir. Futbol alanındaki uygulamaların küresel iletiminde var olan prensibin temelinde arz ve talep kavramlarının olduğu belirtilebilir. Bu noktada Pierre Bourdieu' nün belirttiği gibi; "(...)sportif tüketimlerin ve pratiklerin(uygulamaların) dönüşümlerinin prensibi, arzın ve talebin dönüşümleri arasındaki ilişkiyle araştırılmalıdır." (Bourdieu, 1984,194)

Modern dünyamızda artık teknoloji ve televizyon aracılığıyla futbolun ulaş(a)madığı yerler neredeyse kalmamıştır. Günümüzde artık daha az gelişmiş bir ülkedeki çocukta daha gelişmiş bir ülkedeki çocukta küresel futbolun yıldızlarını aynı anda izleyebilmektedir. Küreselleşme kavramının içinde sınırları olmayan ekonomik,

sosyal, kültürel, toplumsal gelişmelerin farklı eyleyenler aracılığıyla birbirlerini etkilediği yeni bir dünyayı görebiliriz. Bu noktada toplumsal bir olgu olarak futbolu küreselleşmenin dışında göremeyiz. Fransız yazar Jean Giraudoux şöyle diyordu: "Futbol, evrenselliğini, topa maksimum işlevi kazandırmış olmasına borçludur.'' (Boniface, 2006, 15)

Alanda yer alan eyleyenler arasındaki ilişkisel gelişmelerin yıllar içerisinde futbolda da sınırları kaldırdığı görülmektedir. Futbolun küreselleşme yolculuğu kurumlarının etkisiyle başlamaktadır. Modern futbol federasyon kurulan ilk yer olan İngiltere'den deniz yoluyla sömürgecilik ve/veya ticari faaliyetlerle yolculuğuna başlamıştır.

Bu ilerleme demiryolu kullanımında yaşanan gelişmelerle daha da yayılmış radyo, televizyon ve son olarak internetinde dünyamıza girmesiyle küresel seyahatini sürdürmüştür. Futbolun bu kadar çok noktada oynanan bir oyun hâline gelmesinde küreselleşmenin rolü bulunmaktadır.

Pascal Boniface'a göre: "Küreselleşmeden önceki ölçüt, yolda geçen zamandı ve mesafeler görece büyük olduğundan uzak yerler hayal edilemiyordu.'' (Boniface, 2006, 23)

Alanda yer alan kurumlar ve eyleyenler gelişen teknoloji yardımıyla uzakları yakın etmiş ve futbolun küresel yolculuğunu kolaylaştırmıştır değerlendirmesi Boniface'ın değerlendirmesiyle paralellik göstermektedir.

Günümüzde futbol artık geldiği noktayla uzak yerleri hayal eden ve oraya ulaşan bir ürün olarak büyük mesafeleri hızlıca kat eden ve daha büyük kitlelere ulaşan bir ürün hâline gelmiştir.

Dünyanın en çok takip edilen, ekonomisi en büyük ligi olan İngiltere Premier Ligi'nde yer alan takımların 2016-2017 futbol sezonu için yaptıkları sezon öncesi çalışmalar için artık küresel bir yolculuk yapmaktadırlar. Aşağıda yer alan tabloda İngiliz takımlarının sezon öncesi hazırlık kampları için yaptıkları uçak yolculukları mil olarak gösterilmektedir.

Futbolun küresel gücü göz önüne alındığında yapılan bu yolcukların tek nedenini sportif olarak sezona hazırlanmak şeklinde günümüz şartlarında yorumlayamayız. Farklı kıtalara yapılan bu yolculuklar küresel futbol dünyasının en çok takip edilen futbol liginin takımlarına hem çok önemli bir ekonomik katkı yapmakta hemde kulüplerin popülerliklerini arttırma noktasında önemli bir rol oynamaktadır.

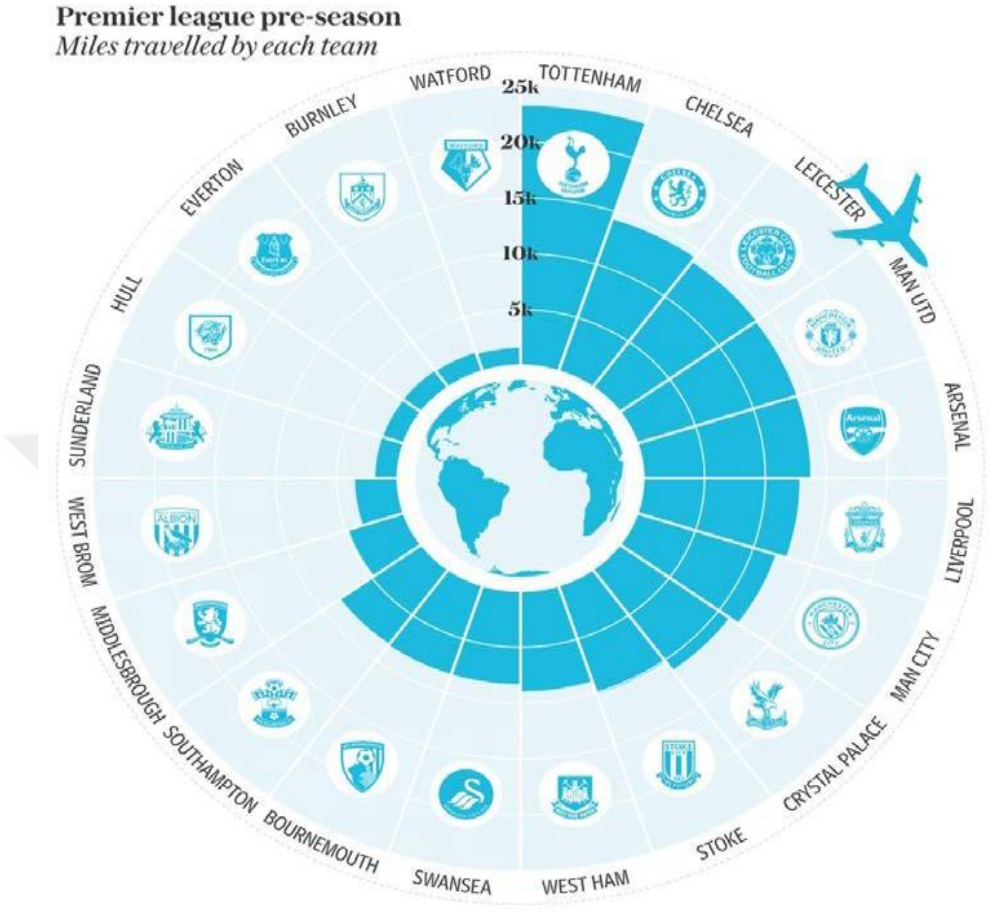
İngiltere liginin dünyanın en büyük futbol ekonomisine sahip olduğu gerçeğinden yola çıkarak bu ekonominin ve futbolun genel ekonomisinin büyümesinde kıtalararası yolculuklar aracılığıyla kulüplerin yerelden küresele bir yolculuk yaparak marka değerlerini yükselttikleri ve dolayısıyla ekonomik değerlerinde de büyümeye gittikleri değerlendirmesini yapabiliriz.

Futbol alanınında var olan bu ekonomik çıkarların yani maddi unsurların önemi bu tarz küresel seyahatler ile bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Bu küresel futbol alanı içinde yaşanan kulüpler arasındaki güç savaşlarında kuşkusu ekonomik olarak güçlü olanlar bir adım daha önde alanda var olmaktadırlar. Futbol kulüpleri küresel markalar olarak hitap ettikleri kitlelere kendi markalarını sunmak adına bu tür seyahatler düzenlemektedirler. Yapılan seyahatler futbolu ve bütün eyleyenlerini bir dolaşıma sokmaktadır. Uluslararası dolaşım futbol alanına ve eyleyenlerine çıkarlar noktasında farklı değerler katmakta ve alanı küresel anlamda genişletmektedir.

Küresel dolaşım noktasında kulüpler çıkarları doğrultusunda kendilerini yani bir başka ifadeyle markalarını ve ürünlerini hareketliliğe sokarlar. Bu hareketliliğin hangi bölgelere ve hangi çıkarlar için başlamasında dolaşımın gerçekleşeceği noktalar ile ilgili bir karar verme süreci başlar.

İşte bütün bu maddi çıkarların altında karar alma sürecini etkileyen farklı süreçlerin yaşandığı ve alandaki diğer oyunculardan dahada öne çıkmalarını sağlayan bu "güç savaşı''[2]da en büyük oyuncu olma kaygısı olduğu saptanmıştır. Futbol sahası aslında bu güç savaşının en net görüldüğü yerdir. Futbol oyunu, alanda yer alan eyleyenlerinin oyun sonunda elde edecekleri çıkarlar doğrultusunda açık olarak ifade edilen veya edil(e)meyen kurallar ile oynanan küresel bir ürün haline gelmiştir. Yaşanan dolaşım sürecinde seçim ve karar alma noktalarında yaşanan tüm bu karar alma sürecinin temelinde farklı çıkarların gözetildiği araştırmalarda saptanmıştır.

[2] Emine Bogenç Demirel, "Çevirinin Bourdieu Sosyolojisinde Yapılanan Yüzü, Çeviri Sosyolojisi" **Cogito,** s.76(2014): 411.

Şekil 2: İngiltere Premier League Sezon Öncesi Hazırlık Kampı İçin Takımlarca Yapılan Uçak Yolculukları

(Wilson, [27.09.2016])

Futbol alanındaki bu yayılmada mücadele unsuru da önemlidir. Ülkeler arası oynanan milli maçlar, farklı ülke kulüp takımlarının mücadele ettiği küresel turnuvalar sayesinde uzak yerlerde bu sporu yapmak ve yaymak mücadele unsurunun dâhil edilmesiyle daha kolay hale gelmiştir. İlk milli maçların genelde birbirine yakın ülkeler arasında, ilk dünya kupasının Uruguay'da yakın ülkelerin katılımıyla yapıldığını düşünürsek o günlerden bu günlere alanda küresel anlamda mücadelenin ne boyutlara geldiğini görebiliriz. Teknolojiden tutun sosyal hayatta yaşanan bütün modernleşme süreçleri futbol alanıyla entegre olmuş ve yayılma sürecinde rol oynamıştır. Küreselleşmenin etkisi alana yeni eyleyenleri beraberinde getirmiştir.

Kulüplerin şahıslara ait birer şirket olma modeli günümüzde çok görülmektedir. Bunun neticesinde yeni profesyoneller alanda kendilerine yer edinmişlerdir. Ekonomik unsurların alana yeni bir eyleyen olarak girmesine etki etmiştir. Çok uluslu büyük şirketler gibi yönetilmeye başlayan kulüplerde artık dünyanın farklı noktalarına ürünlerini pazarlamaya başlamıştır.

Real Madrid, Barcelona, Chelsea gibi takımların sezon hazırlık kampları için kıta Avrupa'sının dışına okyanus ötesi ülkelere kadar gidip oralarda sezon hazırlıklarını yapmaları ve markalarına ait ürünleri pazarlamaları kulüpler için artık çok büyük öneme sahip olmaya başlamıştır.

Futbol, İngilizce bir kavram olan sports entertaintement yani spor ve eğlence kavramlarının artık bir araya gelmesiyle futbolun yeni küresel dünyamızdaki konumu hakkında bizlere bir fikir vermektedir. Spor dünyası dolayısıyla futbol dünyası milyonlara hatta milyarlarca insana hitap eden bir organizasyon olarak beraberinde getirdiği ekonomik olgularla yapmış olduğu etkinleri bir eğlence kültürü yapısıyla da sürdürmektedir. Bu konuda Sergio Cragnotti, Lazio kulübü başkanı şöyle demişti:

> "Futbol, küreselleşme döneminde ve eğlencenin zirvede olduğu bir dönemde dünyanın en küresel işidir. Üç milyar tüketici tarafından satın alınan başka bir mal var mıdır? Coca Cola bile ulaşamamıştır bu rakama. Top ekonomisi sürekli gelişirken kamuoyu da gelişmektedir: Doğu ve ABD gibi yeni pazarlar sayesinde bu nüfus üç milyardan beş milyara çıkabilir. Futbolu ilk kez borsaya ben taşıdım, çünkü benim mesleğim her şeyi doğru biçimde değerlendirmektir.'' (Boniface, 2006, 31)

Dünyaya ürün sunulurken temel bir olgu daha futbol alanına girmiştir. Bu olgu yer değiştirmedir. Yer değiştirme kavramına futbolcular temelinde baktığımızda hem kulüpler hem de futbolcular için önemli gelişmelerin karşımıza çıktığı görülmektedir. Futbolcular açısından transferler yani başka bir kulüpte futbol yaşamlarını sürdürme durumu diğer alanlarda yaşanan profesyonel transferler gibi yer almaya başlamıştır.

Futbol ürününün en temel eyleyenleri olan futbolcular transfer oldukları kulüplerde bazen uyum sorunu yaşamaktadırlar. Bu uyum sorununu küreselleşmenin alandaki kültürel boyutuyla ilişkilendirebiliriz. Çünkü küresel kulüpler sözleşme imzaladıkları oyunculardan zaman ve alan fark etmeksizin anında başarı talep etmektedir.

Hızlı ve rekabet gücü zirvede olan bu popüler kültür ürünü sektör için kazanmaktan başka bir alternatif olmadığı bilinmektedir. Dünya genelinde kulüplerin genelde oyuncuları transfer ederken kültürel, dilsel ve sosyal farklılıkları göz önüne

almadıkları görülmektedir. Futbol yazarı ve gezgini olan Simon Kuper ve Stefan Szymanski *Futbolun Şifreleri* adlı kitaplarında belirttikleri gibi:

> "Anelka ile yapılacak yarım saatlik bir sohbet, içe kapanıklığını, başkalarından korktuğunu ve kimse ile kolay iletişim kuramadığını anlamaya yeter. Dil konusunda da yeterince iyi görünmüyor, zira İngiltere'de geçirdiği on yılın ardından İngilizceyi hala ortalama bir düzeyde konuşuyor. Anelka gerçekten de yerleşim danışmanına ihtiyaç duyan bir göçmen.'' (Simon Kuper, 2011, 93,94)

Organizasyon ve kurumsal açıdan büyük kulüpler olarak adlandırılan kulüplerin bile sadece transferlerin sahadaki boyutuyla ilgilenebildikleri görülmektedir. Transfer olduğu ülkenin dilini bilmek ve bir kültüre alışmak gibi olguların futbolcular için ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, futbolcular birer göçmen hatta konuk vatandaşlar olarak küresel futbol alanında konum almaktadırlar. Futbolun küresel anlamda varlığını oluşturması yani konumlanması ve bu varlığı her geçen gün yayarak sürdürmesinde dil olgusunun önemli olduğu görülmektedir.

Dilin, alandaki varlığında küresel göçmenlerin yani futbolcuların transfer oldukları yeni kültürü anlamaları ve adapte olmalarında futbol tercümanlarının hatta dil öğretmenlerinin önemini bu noktada dikkate almak gerekmektedir.

Avrupa'da kulüplerin transfer ettikleri yabancı oyuncular için Fenerbahçe'den Roma takımına transfer olan Salih Uçan örneğinde olduğu gibi kulübün futbolcusuna dil öğretmeni tutması o kulübün sportif yatırımlarına sportif, sosyal ve kültürel açıdan yatırım yaptıklarını göstermektedir. Bu durumun ise ülkemizde daha farklı olduğu yapılan röportajlarda saptanmıştır.

Futbol alanında dil noktasında ülkemizde futbol tercümanları kulüplere ve futbolculara hizmet vermektedirler. Tercümanların ülkeye transfer olan yabancı oyuncular ile sadece saha içi yapılacaklar ile ilgili hizmet vermediği sosyal hayatta da destek oldukları bilinmektedir.

Bu konu daha detaylı işlenecek olsada çok kısa bir değerlendirmede bulunabiliriz. 2015 yılında Konyaspor 'un kulüp tercümanı olarak görev yapan Vedat Kavi ile yapmış olduğumuz röportajda kendisine iletmiş olduğumuz "Tercümanlar futbolcuların, teknik direktörlerin gerek profesyonel hayatta gerekse sosyal hayatta adeta eli ayağı oldukları yönündeki yorumlara katılıyor musunuz?

Bu konuya örnek olabilecek bir durumla karşılaştınız mı?'' şeklindeki sorumuza Vedat Kavi şöyle cevap vermiştir:

> "…Katılıyorum, yeni bir kültür, yeni bir dil ile tanıştıkları için özel hayatlarınla bizler ilgileniyoruz. Banka hesabi açılmasında, alışverişte, oturma izni alınırken, telefon, internet bağlatılmasında. Herhangi bir restoranda, markette seçeceği yemeğine kadar biz yardımcı oluyoruz. Google da adımı ve soyadımı yazınca dönemin gol kralı Makukula'nın sağ kolu olduğum yazılmış.'' (Kavi, [28.10.2014])

Futbolun küreselleşmesi durumu farklı bir alan olan politika alanında da karşımıza çıkmaktadır. Politika farklı alanlarda olduğu gibi futbol alanıyla da birlikte hareket etmiştir. Bu noktada futbolun küresel etki gücünü göstermek adına önemli bir örnek olarak görülebilir. Futbolun büyümesinde yer alan etkenlerden birisi olan birlik olma durumu uluslararası alanda ülkelerin siyasi birliklerden önce futbol alanında birlik kurmaları ve birlikte hareket etme örnekleriyle karşımıza çıkmaktadır.

FIFA futbol alanınında gerçekleştirilen organizasyonları organize eden ve farklı eyleyenler aracılığıyla bütün dünyada futbolu geliştirmeyi hedefleyen bir birlik olarak şu an 209 üye ülkeye sahiptir. (Fifa,fifa.com 2016)

Dünya ülkelerinin siyasal açıdan bir arada olduğu örgütlenmelerden birisi olan BM ise dünya çapında 194 üye ülkeyle (BM, [04.06.2016]) uluslararası güvenlik, insan hakları, uluslararası yasalar gibi alanlarda görev yapmaktadır.

Futbol, politikanın bazen gerçekleştiremediği siyasi birleşmeleri gerçekleştirme gücüne sahip olmuştur. Tarihsel olarak aralarında sorun olan Çin ve Tayvan'ı aynı uluslararası çatı altında birleştirmeyi FIFA başarmıştır. Ayrıca özellikle imparatorlukların dağılmasıyla yeni ülkeler doğmaya başlamış ve dünya sahnesinde kendilerini gösterdikleri alan futbol olmuştur. Hırvatistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra ülkenin en yetenekli futbolcularını askerlikten muaf tutması futbola en az güvenlikleri kadar değer verdiklerini gösteren bir örnek olmuştur.

Futbolun yeni bir ülkede, o ülkenin milli olma duygusu gücünü göstermek açısından ne kadar öneme sahip olduğunu Pascal Boniface *Küreselleşme ve Futbol* kitabında şöyle açıklıyor: "Bizimki gibi genç bir ülke futbol aracılığıyla büyüyebilir. Bizim zaferlerimizde milli duygunun çok büyük rolü vardır.'' (Boniface,2006,68) Bütün bu örnekler ile futbolun dünya üzerinde ki etkilerine sosyal, ekonomik, kültürel ve politik açılardan bakarak futbol ürününün dünyayı küreselleşme ile nasıl etkilediğini göstermeye çalıştık. Böylece futbolun sadece boş zamanlarımızda yaptığımız bir

aktivite veya kuralları olan bir spor dalı olmaktan öte çok farklı alanlarının incelenebileceği bir yarışma alanına dönüştüğü görülmektedir. Aslında futbol alanında yapmış olduğu çalışmalar ve yazmış olduğu kitaplarla tanınan Simon Kuper' in *Futbol Asla Sadece Futbol Değildir* adlı kitabında "Futbol yaşam değildir, ama arada paralellikler vardır." (Kuper, 1994, 29) ifadesi futbolun hayatla olan benzerliği ve ilişkisi açısından önemli görülebilir. Ayrıca yine aynı kitapta şöyle bir örnekle futbolun dünyamızda ne kadar önemli olduğunu klişeleşmiş bir ifadeyle dile getiriyor: "Futbol hiçbir zaman futbol olmamıştır." (Kuper, 1994,357)

3.2. Futbol Alanındaki Dinamiklerin Değişimi ve Yasalar

Futbol tarihsel sürecinde günümüze göre farklı alanlarda farklı kurallarla oynanmaya başlamış bir oyundur. Modern sürecinde ise IFAB bu kuralları uluslararası alanda standart hâle getirmiştir. Bu uluslararası oyunun kuralları genel olarak şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Oyun alanının ölçütleri,
- Topun büyüklüğü, ağırlığı ve malzemesi,
- İki kale direği arasındaki genişlik ve üst kale direğinin zeminden yüksekliği,
- Oyun bölümlerinin süresi,
- Yedekler,
- Oyuncuların sayısı,
- Hakem,
- Maçın süresi
- Fauller,
- Oyuncuların giyişi ve gereçleri,
- Oyunun başlaması ve tekrar başlaması,
- Topun oyunda ve oyun dışında olması,
- Oyun kurallarının yorumlanması gibi farklı başlıklar karşımıza çıkmaktadır.

(IFAB, [12.08.20116])

Bu küresel oyunun belirli ölçütlerde tüm dünyada oynanabilmesi için belirlenen kuralarda karşımıza ilk olarak alanın belirlenmesi durumu çıkmaktadır. Dikdörtgen şeklinde ve maksimum 90 metreye 120 metre bir alan içerisinde oynanan bu oyun alanında alandan sonraki kuralın ana eyleyenleri olan oyuncular ile ilgili olduğu görülmektedir. Oyuncular bu oyunun en temel eyleyenlerindendir.

Bu temel eyleyenlerin alandaki konumları üzerine de yazılmış belli yasalar, kurallar mevcuttur. Bu kurallar temelde oyuncuların oyun alanı içinde takip etmesi gereken oyun içi/dışı oyun kurallarından ve oyuncuların alan içerisinde yer değiştirmelerini sağlayan transfer kurallarından oluşmaktadır. Çalışmamız alanda yaşanan gelişmeler ve kuralların değişimi kısmında oyunu oluşturan kuralların yanı sıra oyuncuların transferleri yani yer değiştirmeleri ile ilgili alanda köklü yeniliklere ve değişimlere neden olan Bosman Kuralları'nı inceleyeceğiz.

Avrupa'da hem nüfus olarak hem de etki gücü olarak güçlü olan Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere ve İspanya gibi ülkelerde futbol ligleri ekonomik ve spor başarıları açısından alanda yenilik ve değişim yapacak güce ve etkiye sahiplerdir. Ayrıca bu ülkeler Avrupa Birliği'nin de en etkili üye ülkelerindendir. 1995 yılından önce, Avrupa kıtasında yer alan ülke liglerinde oynayan futbolcular için transfer olmak futbolcunun kararından önce kulübün transfere izin vermesiyle gerçekleşmekteydi. Avrupa Birliği'nin içinde işçiler ve vatandaşlar için var olan serbest dolaşım hakkı o dönemin Avrupa futbolunda yer almamaktaydı. Futbolun küresel gücünün ve futbol alanındaki dolaşımın artması alanın yasalarında da değişimlerin olmasına yol açacak etkiler yaratmıştır. Bu etkilerden en önemlisi Belçikalı bir futbolcu olan Jean Marc Bosman'ın kulübüyle olan sözleşmesinin sona ermesi neticesinde başka bir kulüple anlaşma sağlaması sürecinde ortaya çıkmıştır. Fakat Bosman'ın sözleşmeli futbolcusu olduğu kulübü o dönemin yasalarına dayanarak futbolcunun bonservis bedeli ödemeksizin başka bir kulübe transfer olmasına izin vermemiştir.

Kulübünün ona teklif ettiği maaşı kabul etmeyen Bosman başka bir kulüple anlaşıp sözleşme imzalamış, fakat o dönemin federasyonu oyuncunun kulübüyle transfer olduğu kulübün anlaşmaya varamamasından dolayı oyuncu yeni takımında futbol hayatını sürdürmesine izin vermemiştir. Bosman bu yaşanan süreç sonunda mahkemeye gitmeye karar verip futbolda yeni bir dönem başlatacak bir sürece öncelik etmiştir. Yaşanan mahkeme süreci ve bu süreç sonucunda futbolculara sözleşmelerinin bitmesiyle başka bir kulüple bonservis bedeli ödemeksizin sözleşme imzalayabileceği şeklinde bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bütün bu yaşanan gelişmeler neticesinde futbol için yeni bir dönem başlamıştır. Futbolcular artık AB içerisinde tıpkı işçiler gibi serbest dolaşım hakkı elde etmişlerdir. Futbol alanında dinamikler değişmiş ve yaşanan gelişmeler neticesinde alanda yeni kurallar ve yasalar ortaya çıkmıştır.

Bosman yaşadığı bu sürece onu götüren nedenleri verdiği bir röportajda şöyle anlatıyor:

> "FC Liège beni Standart Liège'den 3 milyon Belçika Frankı(yaklaşık 75.000 Euro) karşılığında transfer etmişti. Kontratım bittiği zaman ücretimi düşürerek sözleşme yenilememi önerdiler. Fakat sonradan öğrendim ki, beni satın aldıklarının dört misli fazlasına satmak istiyorlardı. Garip bir durum vardı. Onlara göre FC Liège'de oynamayı sürdürebilecek kadar iyi değildim, ama satış fiyatım dört misli artmıştı. Fransız Dunkerque Kulübü'ne transferim sırasında kontrat imzalandı, ama bir banka garantisi sorunu nedeniyle FC Liège transferi bloke etti. Artık onlarla tartışmadım ve adalete başvurdum." (Özdemir, 2004)

Futbol alanında değişimlere yol açan bu dava 5 yıl sürmüş ve Avrupa Adalet Divanı, bu süreç sonunda futbol alanını etkileyen şu kararları almıştır :

> 1. "Öncelikle, futbolun bir ekonomik sektör olarak kabul edilmesi gerektiğini, futbolun dâhil tüm profesyonel spor dallarının, birer ekonomik alan ve aktivite olarak görülmesi gerektiğini ;
>
> 2. Avrupa topluluğu vatandaşı futbolcuların, kontratlarının bitiminin ardından bonservis gibi kısıtlamalarla transferlerinin engellenmesinin hiçbir hukuki dayanağı olmadığını ;
>
> 3. AB vatandaşı futbolcuların milliyetlerine dayalı herhangi bir kısıtlamanın (en fazla 5 yabancı oyuncu oynatma kuralı) milli takımlar dışında, yapılmasının yasadışı olduğunu ;
>
> 4. Bu konuda kulüpler tarafından yapılacak rekabeti engelleyici centilmenlik anlaşmalarının Avrupa Komisyonu tarafından en ağır şekilde cezalandırılacağını ;
>
> 5. Bu kararların, bundan sonraki gelişmelere de kaynak olacağını, gerekçeli kararında hükme bağlanmıştır." (Akşar, ntv.com.tr, [03.08.2004])

Neticede futbol alanında geçmişten günümüze değişim gösteren kurallar ve yasalarla futbol küresel konumlanmasında her geçen gün farklı bir yer elde etmiş ve bir endüstri haline gelmiştir. Bosman kuralları ile futbol alanına giren bu yeni yasa yeni bir alan yaratmıştır. Bu alanda futbol ekonomisidir. Pascal Boniface'a göre: "Bu dolaşım bundan böyle yekpare bir futbol pazarının yaratılmasının simgesi olacaktır." (Boniface, 2006, 52)

Bir ülkenin marka oyuncusunun başka bir ülkeye transfer olmasıyla insanlar o liglere de ilgi göstermeye başlamış ve kendi ülke futbolları gibi o ülke futbol ligini de benzer şekilde takip altına almışlardır. Yaşanan büyük rotasyon alanda da yeni eyleyenler doğurmuştur.

Futbol alanı dolaşımın başlamışıyla beraber genişlemeye başlamıştır. Bu genişlemelerin etki ettiği alanlardan birisi de ekonomi olmuştur. Rotasyonun etkileri futbol ekonomisi alanında da görülmeye başlamış ve alanın eyleyenlerinde görülen çeşitlilik önemli ölçüde artmıştır.

3.3. Futbolun Ekonomisi

Futbol küreselleşmenin ve küreselleşmeyi çevreleyen diğer etkenlerin getirileriyle beraber endüstriyelleşmiş ve ekonomik bir alana dönüşmüştür. Oluşan arz talep neticesinde de yaşanan gelişmelerin ve oluşan ilişkisellikler bütününün neticesinde futbol bir ürün haline gelmiştir.

Artık sadece bir oyun olarak kalmayan futbol günümüzde alınıp satılabilen bir ürün olarak alanda yer almaktadır. Kulüpler artık profesyonel olarak yönetilen şirketler gibi çalışmakta ve yönetilmektedir. Kadrolarında yer alan profesyoneller ile alandaki milyarlarca dolarlık bu pastadan pay alma mücadelesine girişmişlerdir. Futbol artık 90 dakikalık bir spor dalı olmaktan öte endüstriyel bir eğlence ürününe dönüşmüştür.

Bu büyük kitlelere hitap eden eğlence ürünü küreselleşme ile beraber kendini genişletmiş daha da büyük alanlara ulaşmıştır. Artık sadece statlarda takımlarını destekleyen alt gelir grubuna mensup kişilere hitap eden bir oyun olmaktan öte geçmiştir. Günümüzde zengin iş adamları, çok uluslu firmalar futbol kulüplerinin hisselerini satın almaya başlamıştır. Kulüpler hissedarları olan çok uluslu şirketlerin modellerine bürünmüştür. Yani bu durum şöyle açıklanabilir. "Bourdieu alana giren herkesin sonunda bir "illusio" yani çıkar peşinde koştuğunu vurgular ; bu çıkarlardan birinin de maddiyat olduğu açıktır." (Demirel, Bogenç 2014, 411)

Futbol alanı günümüzde artık sadece bir oyun alanı olarak değil aynı zamanda büyük bir ekonominin oluştuğu ve etkinlik sahibi olduğu bir alan olarak günümüzde konumlanmaktadır.

Rus iş adamı Roman Abramoviç'in 2003 yılında İngiltere'nin köklü kulüplerinden Chelsea'yi satın almasıyla futbol dünyasında yeni bir dönem başlamış ve kulüpler şirketleşmiştir. Futbol dünyasına artık kendi dinamikleri olan yayın hakkı, forma satışı, federasyonlardan gelen organizasyon paraları gibi olağan gelirlerin dışında kulüplerin ekonomilerini etkileyen zengin iş adamları girmeye başlamıştır ve bu durum alanda ekonomik değişimlere neden olmuştur.

Bu değişim beraberinde farklı soruları da akıllara getirmiştir. Alana bu kadar büyük paralar iş adamlarınca nasıl ve neden sokulmaktadır? Bunun cevabıyla ilgili futbol sever zengin iş adamlarının futbol aşkıyla böyle bir yatırım yapmaları bir cevap olarak karşımıza çıkabilir fakat diğer bir cevapta zengin iş adamlarının paralarını

futbol dünyasında aktardıkları görüşüne dayanmaktadır. Futbol alanına giren bu büyük paraların futbola getirileri ve götürüleri üzerine spor ekonomisti Tuğrul Akşar vermiş olduğu bir röportajda sorulan "Sizce futbol alanında yer alan zengin kulüpler için para ve başarı bir birini karşılayan kavramlar mıdır? Yani zenginlik başarıyı futbol alanında getiriyor mu?" sorusunu şöyle bir değerlendirmeyle cevaplamıştır.

> "Futbolda para çok önemlidir ama her şey değildir. Yani, para gerekli ama yeterli koşul değildir. Futbolun ve paydaşlarının tam anlamıyla mutlu olduğunu söylemek çok kolay değil. Çünkü hızla büyüyen parasal gelir bir süre sonra teşvik, şike, bahis, şiddet gibi anti futbol unsurlarının büyüyüp gelişmesine ve bir süre sonra da futbolun masumiyetine kastetmesine neden oldu. Endüstriyel futbol aynı zamanda kendi mezar kazıcılarını da yaratmış oldu. Para günümüz futbolunun en geçer akçesi gibi görünmesine karşın, parasal bütçesi devasa boyuttaki kulüplerin her hal ve koşulda başarılı olmalarını da sağlayamıyor ne yazık ki. Örneğin, son 3 yıldır önemli bir performans kaybına uğrayan Manchester United'ın başına gelenlere bakalım." (Akşar, Futbol Ekonomisi, 2016,98)

Dünyanın en büyük küresel ürünlerinden olan futbolun ekonomik alanında böylece önemli değişimler olmuştur. Bu dönüşümün ekonomik tarafında yer alan bir diğer eyleyen de sponsorlardır. Bu kısımda da karşımıza Nike firmasının Brezilya milli takımı ile 1996 yılında yapmış oldukları bir anlaşma çıkmaktadır.

Bu anlaşmanın bedeli tam olarak 400 milyon dolardır. (Boniface, 2006,145) Milli takımların da bu denli büyük sponsorluklara dayalı anlaşmalar yapması kulüp takımları gibi futbolun alanında rekabetin milli takımlara da yansıdığını göstermektedir.

Futbol alanında yer alan ulusal/uluslararası kurumları yönetmek için yaşanan yarışlarda alanda öneme sahiptir. Futbolun bulunulan yerde kurumsal patronu olmak için alanda bir mücadele verilmektedir.

Avrupa'da futbol patronu anlamına gelen UEFA başkanlığı için yaşanan seçimlerde Fransız aday Michel Platini ve Alman Franz Beckenbauer aday olmuşlardır. Bu adaylık sürecine değinmemize neden olan ise adayların özelliklerinin alanda yaşananlar ile ilgili farklı bir bakış açısı ortaya çıkarmasıdır.

Adaylardan biri olan eski Alman futbolcu Beckenbauer 'in yine bir Alman spor ürünleri firması olan Adidas'ın ve Alman futbol takımı Bayern Münih'in yöneticiliklerini yapmasıdır.

Pascal Boniface'a göre "Futbol ekonomi tarafından yönetilmektedir." (Perelman, 2010, 4) Nike örneğinde olduğu gibi bir başka spor ürünleri üreticisi ve tedarikçisi marka Adidas'ta alanda etkin olabilmek adına ekonomik gücünü spor alanı genelinde olduğu gibi futbol alanında da kullanmaktadır. Bu bağlamda futbolun temel eyleyenlerinden taraftarlar zamanla müşteriye dönüşmeye başlamıştır. Artık alanın ekonomik dönüşümü içerisinde ürünlerin alıcıları olan müşteriler karşımıza çıkmaya başlamıştır. Loca olarak adlandırılan özel bölümler statlarda yer almaya başlamış ve bu dev eğlence olgusu artık müşterilere hitap etmeye başlamıştır. Rakamlara bakıldığında ise dünya genelinde "yaklaşık 500 milyar dolara yaklaşan devasa cirosu." (Akşar, 2005, 339) karşımıza çıkmaktadır.

Futbol bu cirolara ulaşırken adeta kabuk değiştirmiştir. Medya olan ilişkiler güçlenmiş, forma, atkı gibi tekstil ürünler, telefon hattı, televizyon kanalı, sosyal medya hesapları, kulüp mağazaları, profesyonel ekipler gibi yeni aktörleri bünyesine katmıştır. Geliştirdiği pazarlama yöntemleri ile adeta dev holdinglere dönüşmüşlerdir.

Futbol taraftar profiline göre sürekli kendini yenilemiş yani ürününü güncel tutarak ekonomik olarak büyümüştür. Kulüplerin bu büyümesinde çok uluslu firmaların sponsorluklarla farklı ülkelerin futbol pazarlarına girmesi ve bu pazarlardaki oyuncuların da farklı ülkelerden gelmelerinin etkisi artık bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda aşağıda yer alan tablo bazı rakamlarla bu durumu açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır. İngiltere premier lig takımlarından Arsenal'in en büyük hisselerinin sahibi Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı Stan Kraoke'dir. Kulübün 25 kişilik takım kadrosunda 11 farklı ülkeden futbolcu yer almaktadır. Kulübün forma sponsoru da Dubai şirketidir. (Sport Business Group, 2015, 7)

Futbol ekonomik temel geçim kaynaklarına küreselleşmeyle beraber yenilerini eklemiştir. Futbolu ekonomik değerlerle inceleyen ekonomi yazarı Tuğrul Akşar *Endüstriyel Futbol* adlı kitabında küreselleşmenin etkileriyle artık alanda yer alan maddi gelişmeleri futbolda yeni bir ekonomik durum yarattığından bahsetmektedir. Bu dönüşümde elbette yeni üretilen tüketim ürünlerinin etkisi çok fazladır. Günümüzde artık bir kulübün resmi ürünlerinin satıldığı mağazalara gittiğimizde futbol topu, forma, futbol ayakkabısı gibi futbolun temel araç gereçlerine ulaşmamızın yanı sıra artık günlük kıyafetlerimizden tutun evimizde kullandığımız temel araç gereçlere kadar hemen hemen her şeyi satın alıp çıkabilmekteyiz.

Taraftarlar artık kulüpler tarafından ekonomik bir öğe olarak görülen, müşteri memnuniyeti çerçevesinde değerlendiren eyleyenler olarak futbolun ekonomisini canlı tutmaktadırlar.

Futbol ekonomisi noktasında ilgi çeken noktalardan biriside futbol para ligi olarak değerlendirilen lige yönelik yapılan araştırmalarda dünya genelinde hem maddi olarak büyük güce sahip hem de sahip oldukları taraftar gücü olarak büyük kitlelere hitap eden kulüplerine yönelik her yıl yapılan ekonomik değerlendirmeler vardır.

Bu değerlendirmeler takımların yıl boyunca sponsorluktan stat gelirine yayın haklarından lisanslı ürün satışına kadar elde ettikleri gelirler sonucunda elde edilen raporların 2014-2015 yılı futbol para liginde iki İspanyol takımı karşımıza çıkmaktadır.

Dünyanın en popüler sporunun en zengin kulüplerinin ilk beş tanesi şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Real Madrid – İspanya
2. Barcelona - İspanya
3. Manchester United – İngiltere
4. Paris Saint Germain- Fransa
5. Bayern Münih- Almanya

Para liginin ilk sırasında yer alan Real Madrid takımı 577 milyon € geliri 18 milyon Twitter takipçisi ve 86,4 milyon facebook beğenisiyle küresel bir ekonomik dev olarak futbol ekonomisinde yer almaktadır. Gelirlerinin 129,8 milyon €'luk kısmını maç günü gelirleri (forma, bilet, lisanslı ürün satışları) 199,9 milyon €'luk kısmını yayın gelirleri oluşturmaktadır. Dikkat çeken kısım ise 247,3 milyon € değerindeki ticari faaliyetlerdir.

Bu ticari faaliyetler uluslararası forma, ürün ve diğer ticari satışları kapsamaktadır. Real Madrid'in stadyumuna gelen seyircilerin ortalamasının 72,969 kişi olduğunu da göz önüne aldığımızda kulübün uluslararası bir marka gibi hareket edip gelir sağlayabildiğini görebiliriz.

Bu geliri sağlarken hemen hemen her transfer döneminde dönemin futbol yıldızlarını büyük rakamlarla transfer etme stratejisini takip ettikleri görülmektedir. Listenin 1 numarası Real Madrid'in 2013-2014 sezonunda gerçekleştirdiği Gareth Bale transferi 101,00 milyon Euro'luk bonservis fiyatıyla hala transfer rekorları listesinde ilk sırada yer almaktadır.

Ayrıca bir önceki bölümde transfer noktasında etkilerine değindiğimiz futbol yasalarında değişimler yaşanmasına neden olan Bosman Kararları, futbolu ekonomik yönden de etkilemiştir. Kararların etkilerine yönelik çeşitli yorumlar bulunmaktadır. Futbol ekonomisti Tuğrul Akşar *Endüstriyel Futbol* adlı kitabında alınan kararları ekonomi boyutunda şöyle değerlendirmiştir:

> "Bosman Kararı, Avrupa'da Liberal futbol devriminin de başlamasına neden oldu. Aslında, hızla endüstriyel süreç içine giren yeni futbol ekonomisinin, kapitalist üretim ilişkilerini bu sektörde de egemen kılmasından başka bir çıkar yolu da kalmamıştı. Çünkü Yeni Pazar Ekonomisi'nin serbest piyasa koşullarının dışında varlığını devam ettirebilmesi, küreselleşen futbol endüstrisinde, futbol işgücünün serbest dolaşımını zorunlu kılmaktaydı. Sermayenin uluslararası dolaşımı ve kar transferi serbest iken, aynı şeyin futbol işgücünde sınırlandırılmış olması zaten düşünülemezdi. Nitekim de öyle oldu. İşte bu gelişme, futbol imparatorluğunun sınırlarının da genişlemesine etki eden en önemli faktör oldu."(Akşar, 2005,12)

Futbol artık doğası gereği küresel gelişmelerin etkisinden uzak kalamayan küresel oyuncu rolünü her geçen gün genişleterek sürdürmektedir. Endüstriyel bir ürün olarak futbol alanındaki eyleyenlerde birer işçi gibi dolaşmaya başlamıştır. Bosman kuralları futbolun çehresini hem oyun içi futbolcuların serbest dolaşımından kaynaklanan etkileriyle hem de oyun dışında ekonomik etkileriyle değiştirmiştir. Bugün futbol ekonomisi bir eyleyen olarak genişlemiş ve küreselleşmeyle yayılarak adeta bir imparatorluk haline gelmiştir.

Günümüzde etkinliği ve yapısal boyutu açısında toplumsal bir olgu olarak değerlendirilen futbol tarihsel sürecinden günümüze gelirken kendi alanını genişletmiş ve alanına yeni eyleyenler katmıştır. Katılan her eyleyen alan dinamiklerini ekonomik olarak değiştirmiştir. Yaşanan değişimlerin modern futbol kavramına doğru bizleri getirdiği görülmektedir. Küreselleşme ile beraber oluşan tüketim toplumu kendini sportif alanda da göstermiştir.

Pierre Bourdieu'nün *Question de sociologie* (Bourdieu,1984,184,185,188) adlı kitabında yer alan *Comment peut-on etre sportif* adlı makalesinden yapmış olduğumuz okumalar neticesinde sporun, günümüzde artık bir gösteri ürünü olarak alandaki profesyonellerce hazırlanıp, kitlelerin tüketimine sunulan bir ürün hâline geldiği şeklinde bir değerlendirme yapmak mümkündür. Böylece, küreselleşme ile birlikte futbol ürünü, modern dünyamızın tüketim toplumuna alandaki eyleyenleri ve aracılarıyla sunulmaktadır.

Böylece bir eğlence ürünü olarak büyük kitlelere hitap eden spor dallarından biri olan futbol alanında yaşanan tüm gelişim ve değişimler ile futbol alanı artık kendi endüstrisini, kendi profesyonelleriyle yani bir başka deyişle kendi eyleyenleriyle oluşturmuştur.

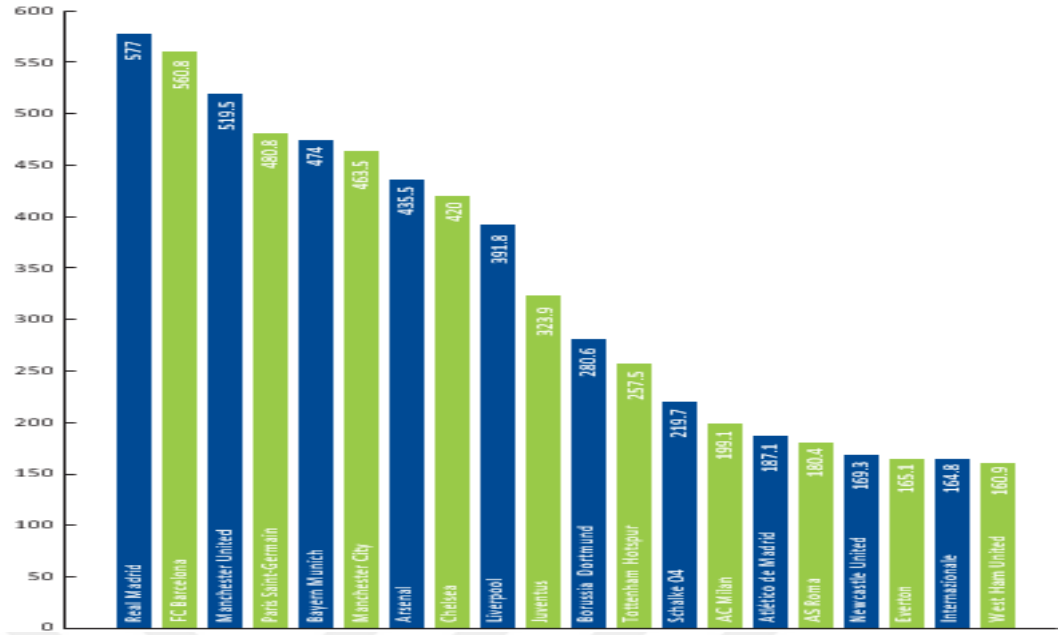
Alanda yaşanan gelişmelerde toplumsal koşullar ve ekonominin birer etken olarak karşımıza çıkmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca futbol gibi toplumsal koşullarla etkileşim halinde olan sporların bir sosyal talep doğrultusunda şekillenerek gelişmelerini sürdürdüğünü göz ardı etmemek gerekir. Bu noktada daha önce belirttiğimiz gibi futbol artık modern sporun bir ürünü olarak görülmektedir.

Modern spor kavramına bir tanımlama yaparken Bourdieu 'nün modern spor ile ilgili *Question de Sociologie* adlı kitabının bir bölümünde yapmış olduğu değerlendirmeleri yol gösterici olmuştur. Modern spor kavramını, çalışmamızda ise modern futbol kavramını açıklarken şöyle bir değerlendirme yapabiliriz.

Toplumsal bir olgu olan sporun, modern spora doğru gidişinde ilk önce tarihsel ve sosyal etkenleri sorgulamak gerekmektedir. Yani sosyal etkenleri incelerken kurumların oluşum sistemini, bu sistemleri çıkaran etkenleri veya direk ya da dolaylı olarak sporun üretim ve tüketiminin var olmasıyla bağlantılı olan eyleyenleri incelemek gerekmektedir. (Bourdieu, 1984, 174)

Modern spora yönelik bu tanımlamadan yola çıkarak futbol alanı incelendiğinde ortaya büyük bir ekonomik ağ çıktığı görülmektedir. Bu noktada oyunculardan yöneticilere, futbol ürünlerini üretip satanlara, teknik direktörlere, malzemelere, basın yayın organlarına, sporcu doktorlarına, seyircilere, ekonomistlere ve tercümanlara kadar büyük bir eyleyen topluluğunun varlığı görülmektedir.

Bu büyük topluluk yarattıkları sosyal olgu ve alan ile büyük bir ekonomik alan oluşturarak büyümesini sürdürmekte ve küresel ağında etki alanını genişletmektedir. Bu büyük ekonomik güce ve etkiye sahip diğer takımların isimleri bir grafikle gösterilmiştir.

Şekil 3: Futbol Para Ligi'ndeki ilk 20 kulüp

(deloitte.com,[15.11.2016])

3.4. Futbolun Kavramları ve Değişen Dünyada Oluşan Yeni Futbol Dili

Modern dünyanın en popüler spor dallarından olan futbol gerek sözlü olarak gerekse yazılı ve görsel bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Futbol küresel sosyal bir olgu olarak her an hayatın içinde seyahat halindedir. Küreselleşen futbol markaları çeşitli organizasyonlarla, turnuvalarla dünyanın birçok noktasına ulaşmaktadır. Bu küresel yolculuklarında taraftar/müşteri ile olan iletişimlerini doğal olarak dil oluşturmaktadır. Dünya kulüpleri küresel markalarıyla farklı kıtalarda, farklı kültürlere, dinlere, fikirlere ve duygulara hitap etmektedir. Bu noktada dilin küresel futbolda önemi karşımıza çıkmaktadır. Yazılı ve sözlü olarak kullanılan futbol diline farklı açılardan baktığımızda öncelikle futbolun tarihsel sürecinde yaşadığı değişimler ve yasalarının oluşması karşımıza çıkmaktadır. Futbolun Doğuşu ve Tarihsel Süreci bölümünde belirttiğimiz gibi futbolun ilk yazılı kuralları İngiltere'de 1863 yılında yazılmıştır. Futbol, ABD (Amerika Birleşik Devletleri)'de soccer olarak adlandırılmaktadır. ABD dışında tüm dünya İngilizce kökenli Football sözcüğünü kullanmaktadır. Futbol, sahip olduğu küresel etkiden dolayı özel olarak kendine ait bir dile sahiptir. Bu dilin oluşmasında futbolun küresel bir ürün olması ve küresel olarak bir eğlence ürünü olarak görülmesi gibi etkenler görülmektedir.

Türk futbol dili üzerine Doç. Dr. Ahmet Benzer tarafından yapılan bir araştırmada incelenen futbol ile ilgili makalelerde 745 tane teknik terim ve deyim tespit edilmiştir. Bu terim ve deyimlerde tamamen Türkçe olan sözcük/sözcüklere rastlanamamış olması futbolun dilsel etkisinde incelenmesi gereken ayrı bir nokta olarak göze çarpmaktadır. Küresel ürünümüzün ülkemizde kullanılan futbol dilinde dikkate değer bazı detaylar görülmektedir. Türk futbol dilinde kullanılan sözcüklerden %26,7 (195)'si tamamen Fransızca kökenlidir. İngilizce kullanılan sözcük sayısı ise %10,20(76) dir.

Ülkemiz futbol dilinde Fransızca ve İngilizce dillerinin etkileri görülmektedir. Geri kalan oranlarda ise karşımıza yoğunluk sırasına göre İtalyanca, Arapça, Almanca, Latince, Farsça ve Yunancanın etkileri görülmektedir. (Benzer, 2010, 95)

Futbol küresel olarak büyüdükçe alana giren sözcüklerde paralel olarak büyüme göstermektedir. Çeşitli dillerde futbol alanı için hazırlanmış futbol terimleri sözlük çalışmaları mevcuttur. Bu sözlüklere İngilizce, Fransızca ve Türkçe dillerinde baktığımızda sözcüklerin genel olarak birbirinden etkilendiği görülmektedir. Fransızca "le football", İngilizce "football" ve Türkçe "futbol", Fransızca "la défense", İngilizce "defense" ve Türkçe "defans" gibi sözcükler ortaklık gösteren sözcüklerden birkaçıdır. Futbolcularında Bosman Kuralları ile serbest dolaşım hakkı elde etmesi neticesinde Avrupa liglerinde oynayan futbolcular ana dilleriyle beraber o ülke liglerinde profesyonel hayatlarına devam etmişlerdir. Diller futbolcularla beraber hareket eder bile hale gelmişlerdir.

Ülkemiz özelinde dilsel çeşitliliğin çok fazla olduğu aşağıda yer alan tablo neticesinde görülmektedir. Futbolun küreselleşmesinden etkilenmiş olan ülkelerden biri olan Türkiye'de en üst seviyedeki profesyonel liglerde 2013 yılında yapılan bir araştırmaya konuşulan diller oyuncu sayıları ve oranlarıyla tablo şeklinde aşağıda yer almaktadır. Bu tabloda futbolcuların vatandaşı oldukları ülkenin resmi dilleri temel alınmıştır. (Aktaşoğlu, 2013)

Tablo 5: Türkiye Süper Liginde Oynayan Futbolcu Sayıları ve Konuştukları Diller

Konuşulan Dil	**Futbolcu Sayısı**	**Oranı**
Türkçe	419	%71
Fransızca	31	%5,2
Portekizce	27	%4,5
İspanyolca	23	%3,9
İngilizce	17	%2,9
Sırpça	11	%1,9
Çekçe	9	%1,5
Slovakça	7	%1,2
Diğer*	46	%7,8
Diğerleri		
Hırvatça	6	
Hollandaca	6	
Almanca	5	
Boşnakça	5	
Lehçe	5	
İsveççe	4	
Arapça	2	
Bulgarca	2	
Flamenkçe	2	
Litvanca	2	
Arnavutça	1	
Fince	1	
Gürcüce	1	
İzlandaca	1	
Romence	1	
Slovence	1	
Yunanca	1	

Futbol alanında dil olgusuna küreselleşme ve yasalar çerçevesinin dışında birde futbol ekonomisi tarafından bakma durumu oluşmaktadır. Bu noktada küresel markalar ürünlerinin dış pazarlara daha kolay ulaşmasını sağlamak adına girdikleri alanların dilini kullandıkları görülmektedir. Alanın en büyük küresel markalarından olan Real Madrid'in www.realmadrid.com adlı resmi internet sitesine baktığımızda ana dilleri olan İspanyolca dışında İngilizce, Fransızca, Portekizce, Endonezya'ca, Japonca, Çince ve Arapça olmak üzere 7 farklı dilde yayın yaptığı görülmektedir.

Bu dillere baktığımızda nüfus oranı yoğun ve futbola ilgisi yüksek ülkeler oldukları görülmektedir. Bir başka önemli küresel marka olan Barcelona takımının Katalanca ve İspanyolca dışında Real Madrid gibi aynı dillerde yayınlar yaptığı görülmektedir. Manchester United takımında ise göze çarpan tek fark Kore dilidir. Kulüpler yıldız oyuncu transferleriyle dünyaya ulaşmaya çalışmış olsalar da bölgelerin dilsel gerçeklerinden kopmamışlardır.

Kulüpler bu bölgelerde ticari faaliyetlerini hem bölgesel ve küresel yıldızlarla hem de ülkenin dilsel, kültürel, siyasi, sosyal özelliklerini göz ardı etmeden yapmışlardır. İspanyol ekibi Barcelona'nın Türk sponsorları Beko, Avea ve Lassa ile ortak hazırladığı 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı için hazırlatmış olduğu videoda hem ülkenin yıldız oyuncularından Arda Turan'ı ve diğer küresel yıldızlarını kullanarak Türkçe bir video hazırlatıp yayınlaması dilin ve kültürün futbolun ekonomisinden uzak tutulamayacağını göstermektedir.

Ayrıca, Türkiye'de İstanbul'da bulunan Fransa Başkonsolosluğu'na bağlı Fransız Kültür Merkezi, 2016 Avrupa Futbol Şampiyonasının Fransa'da gerçekleşecek olması ve Fransız Dili ve Frankofoni haftası etkinlikleri kapsamında 850 terimin yer aldığı bir sözlük hazırlatmıştır. Futbol alanında kullanılan terimler sözlüğüyle futbol ve dil kavramlarını bir kez daha yan yana getirerek her iki kavramın birbirleriyle olan yakın ilişkisinin önemini gösteren bir kaynak olarak görülmektedir.

Bu kaynakta futbolun alanında kullanılan terimler yer almaktadır. Futbol terimleri sözlüğünde dikkatimizi çeken ise futbol alanında yer alan televizyon, internet, ekonomi gibi incelediğimiz birçok alan ve o alanla ilgili eyleyenlerle ilişkili terimlerin futbol alanıyla ilişkiye geçmiş olması ve artık alanda kullanılan dile dâhil olduğu durumunun karşımıza çıkmasıdır. Futbolun küreselleşmesi dilsel açıdan da alana ilişki kurduğu diğer alanlardan terimler girmesine neden olmuştur.

Hazırlanan bu sözlükte oyunun kurallarını, gelişim sürecinde alana giren yeni terimleri, futbolun alt yapısını oluşturan öğeleri, futbolun kuruluşlarını, yarışma ve organizasyonlarına ait terimler görülmektedir.

Bunun yanı sıra küreselleşme süreci ile beraber alana giren yeni alanların ve eyleyenlerin kendi alanlarında kullandıkları bazı terimlerin artık futbol alanında kullanıldığı görülmektedir.

Futbol alanını oluşturan temel oyun kuralları ve futbol oyunuyla ilgili temel sözcüklerin dışında genel olarak çalışmamızda bahsedilen alanda yaşanan etkilerin, gelişmelerin ve eyleyenlerin alana girmeleri ve futbol alanının değişim, gelişim göstermesi neticesinde alana giren yeni terimlerin Fransızca ve Türkçeleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Farklı Eyleyenlerin Etkileri Neticesinde Alana Giren Fransızca-Türkçe Futbol Terimlerinden Bazıları

Fransızca	**Türkçe**
ballon d'or	altın Top
but chanceux	şanslı bir gol
but d'anthologie	unutulmaz bir gol
meilleur buteur	gol kralı
centre technique et de formation	spor okulu
cérémonie d'ouverture	açılış töreni
classement	fikstür
classico	derbi
commettre une infraction à la règle	kural hatası yapmak
contrat	kontrat
contrôle antidopage	doping kontrolü
coupe de l'UEFA	UEFA Kupası
coupe du Monde	Dünya Kupası

Tablo 6- *devam*

Fransızca	**Türkçe**
coupe d'Europe	Avrupa kupası
demi-finale	yarı final
élimination	eleme
exploit personnel	kariyer rekoru
groupe de la mort	ölüm grubu
groupe équilibre	dengeli grup
jouer à guichets fermés	kapalı gişe oynamak
intersaison	sezon ortası
invaincu	yenilmez
joueur international	uluslararası oyuncu
joueur de haut niveau	profesyonel oyuncu
ligue 1	lig takımların karşılıklı olarak birbiriyle karşılaşması esasına dayanan sistem
ligue de champions	Şampiyonlar ligi
ligue régionale de football	bölgesel futbol ligi
match éliminatoire	eleme maçı
match en différé	banttan yayın maçı
match en direct	canlı yayın maç
match international	milli takımlar maçı
match retour	rövanş maçı
mascotte	maskot
match amical	dostluk maçı
match de coupe	kupa maçı

Tablo 6- *devam*

Fransızca	**Türkçe**
négociation	kontrat pazarlığı
faire une ola	meksika dalgası
palmarès	büyük takım
pays organisateur	ev sahibi ülke
place assise	loca
place debout	ayakta izleme yeri
point	puan
position hors de jeu	ofsayt
pousser son équipe	tezahürat
phase de poule	grup aşaması
président du club	kulüp başkanı
prime de victoire	galibiyet primi
publicité	reklam
se qualifier pour le tour suivant	bir üst tura geçmek
qualification	eleme
quart de finale	çeyrek final
au ralenti	ağır çekim
ramasseur de balles	top toplayıcı
rayon d'action	etkinlik alanı
nouvelle recrue	yeni transfer oyuncu

Tablo 6- *devam*

Fransızca	**Türkçe**
recrutement d'un jouer	oyuncu transferi
réglementaire	yönetmeliğe uygun
relégation	küme,lig düşme
retransmettre	yayınlamak
retransmission en direct	canlı yayında yeniden yayınlama
speaker	spiker
spectateur	izleyici
le stade est plein/rempli	dolu stadyum
tableau affichage	skorbord, puan tahtası

Sözlükten seçmiş olduğumuz sözcüklere bakıldığında futbolun dünyasında yaşanan değişimlerin dile de yansıması olduğu görülmektedir. Oyun kuralları, malzemeleri gibi alanın tarihsel sürecinden günümüze gelişinde var olan gol, maç gibi temel sözcüklerin belirtilmediği tabloda karşımıza çıkan sözcüklerde geçtiğimiz bölümlerde belirtilen küreselleşme, ekonomi gibi alanlarda yaşanan gelişmelerin doğal olarak futbolun diline de yansıdığı görülmektedir.

Toplumsal bir olgu olan futbol kendi dili de sürekli olarak kendini güncellemektedir. Kısacası futbolu diğer sportif olaylarda da olduğu gibi ekonomik ve sosyal olaylardan gelişmelerden bağımsız göremeyiz.

Sosyal bir talep doğrultusunda oluşan ve gelişen futbol olgusu küresel bir üretim sonucu toplumsal bir olgu olarak bulunduğu toplumsal alanda doğal olarak dilsel etkileşim ve/veya değişimlerle karşımıza çıkmaktadır.

4. UYGULAMALI ALAN

4.1. Futbol Alanında Farklı Eyleyenler ve Futbol Tercümanlığının Alana Girişi, Konumu ve Rolü

Futbol bir ilişkisellikler bütünü olarak tarihsel sürecinden günümüze farklı alanlar ve eyleyenler ile kurmuş olduğu ilişkiler ile büyümüş ve büyük kitlelere hitap eden bir ürün haline gelmiştir. Alanın oluşmasında ve büyümesinde çeşitli ilişkisellikler bütünü, sosyal bir talep ve küresel gelişmeler etkin olmuştur. Futbol alanında farklı eyleyenlerin oluşmasının nedenlerine Bourdieu 'nün yaklaşımlarından yola çıkarak baktığımızda bir alanda eyleyenler sisteminin oluşmasında bazı etkenler aramak gerekmektedir. Bu etkenleri ve nedenleri bazı sorular ile değerlendirip futbol alanının ve eyleyenlerinin oluşma sürecini değerlendirmede kullanabiliriz. Sürece ilişkin soruları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Futbol alanında rol alan eyleyenler ve kurumlar alanı bir yarışma, mücadele alanı gibi görüp görev almaya başladılar mı?
- Alanda yer alan eyleyenler, yaptıkları çalışmalar neticesinde bulundukları pozisyonlarda özel bir ilgi alanı yani uzmanlık alanı geliştirdiler mi?

İşte bu iki sorunun cevabını evet olarak verdiğimizde ilk olarak futbol alanının oluşumunda rol alan tarihsel, sosyal, ekonomik etkenler görülmektedir. Görülen bu etkenler neticesinde alanın oluşmasıyla beraber ortaya çıkan eyleyenler grubu ve kurumlar bir sistem oluşturmuş ve bu sistem neticesinde bir yarışma alanı ortaya çıkmıştır. Yani bir alanın oluşması ve gelişmesi için o alanda kazanımların var olması gerekliliği ve alanda yer alan eyleyenlerin sahip oldukları/ olacakları rolü oynamaya hazır olmaları gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. (Bourdieu, 1984,173,174,175,176)

Peki, bu küresel ürünün eyleyenleri kimlerdir? Futbolun tarihsel sürecinden yola çıkıp yaşadığı dönüşümü çalışmamızın ilk bölümlerinde açıkladık. Bu süreçte futbol temel aracı olan futbol topuyla oynanan bir oyun olarak karşımıza çıkmıştı. Futbolun araçlarıyla beraber kendi için bir üretim yeri yani alan oluşturmasıyla futbol sahası kavramı futbol alanına dâhil oldu.

Süreç içerisinde kurulan kurumları ve organizasyonlarıyla futbolun daha organize ve kitlelere hitap eden bir olgu haline dönüştüğü ortaya çıkmıştır.

Bir ürün olması sürecinde ise temel araçlarını ve üretim yerini oluşturan futbolun yaşanan değişimler ve gelişimler neticesinde küreselleşen bir ürün olarak büyüme süreci incelenmiş ve bu süreç içerisinde farklı aktörlerin oyuna katılım sağladığı görülmüştür. Bu aktörlerin yani eyleyenlerimizin alanın gelişimine paralel bir gelişim sağlayarak futbol alanına girdikleri görülmüştür. Futbolun doğuşu ve tarihsel dönüşümüyle alanda temel eyleyenler futbolcular, teknik direktörler, kulüpler ve statlarda karşılaşmaları takip eden seyirciler karşımıza çıkmıştır.

Daha sonra dünyada yaşanan teknolojik ve sosyolojik gelişmeler ve toplumsal talepler neticesinde futbol yerellikten küreselliğe bir yolculuğa başlamıştır. Küresel yolculuğunda karşımıza futbol ve medyanın birlikteliği çıkmıştır. Futbol ve medya ilişkisi neticesinde alana yeni eyleyenler olarak öncelikle yeni medya kuruluşları ve bu kuruluşların yöneticileri ve medya mensupları girmiştir. Futbol ve medya ilişkiselliğiyle oyun artık bütün evlere girmiş ve seyircilerin alandaki konumlarıyla beraber etkileri de gelişme göstermiştir. Teknolojik gelişmeler neticesinde teknoloji ve internet hayatımıza girmiştir. Bu gelişmeler neticesinde alana internet, sosyal medya gibi yeni kavramlar yerleşmiş ve bunlarla ilişkili olan kulüplerin sosyal medya ilişkileri ve bu ilişkileri düzenleyen iletişim sorumluları alana girmiştir.

Yukarıda belirtilen bütün bu gelişmeler neticesinde futbol, dünyanın birçok noktasına ulaşan, büyük kitleleri etkileyen ve bu kitlelerce benimsenen bir ürün haline gelmiştir. Bir ürün olarak adlandırılabilecek olan futbol alanında artık günümüzde bir ekonomi oluşmuştur. Artık futbol dünyasının içerisine futbol ekonomistleri, kulüplerin profesyonel çalışanları gibi yeni eyleyenler dâhil olmuştur. Yaşanan gelişmelerden bir diğeri ise alanın dinamiklerinin değişimi ve değişen kural ve yasalardır. Bu değişimler neticesinde futbol temel dinamiklerini değiştirmiş ve küresel bir olgu olarak tüm dünyada etkisini genişleterek sürdürmüştür.

Bu değişimler neticesinde futbolcular artık küresel oyuncular haline gelmiş ve bununla beraber alanda hem dilsel hem kültürel hem de ekonomik değişimler yaşanmış ve bunları yöneten yeni eyleyenler alana dâhil olmuştur. Bu eyleyenlerden birisi olarak futbol tercümanları alanda yaşanan bütün gelişmelerin neticesinde özellikle ülkemizde karşımıza çıkmaya başlamışlardır.

Futbol alanının önemli eyleyenlerinden biri haline gelen futbol tercümanları alanın birçok noktasında almış oldukları görev ve sorumluluklarla kendi konumlarını belirlemişlerdir. Bu noktada alanda yer alan diğer eyleyenlerden de kısaca bahsedecek olursak en önemlilerini şu şekilde sıralayabiliriz.

- Kulüp üyeleri,
- Taraftarlar/seyirciler
- Dernekler,
- Sponsorlar,
- Spor psikologları,
- Menajerler,
- Antrenörler,
- Güvenlik görevlileri,
- Sosyologlar,
- Tıp doktorları,
- Kitle iletişim araçları ve kullanıcıları,
- Organizatörler,

Alanının temel eyleyenleri ve bu eyleyenlerin doğuşuna ve gelişimine neden olan etkenler incelenmiştir. Eyleyenlerin alandaki konumları ve rolleri üzerine yapılan değerlendirmeler neticesinde ana sorunsalımızı oluşturan futbol tercümanlığının alana girişi, konumu ve rolü üzerine bir değerlendirme yapabilmek için bütün eyleyenlerin ve alanın bugünkü konumlanması sürecinde yaşananların etkileri üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Futbol artık bir toplumsal olgu olmasının yanı sıra aynı zamanda her geçen gün büyüyen bir iş dünyası haline de gelmiştir. Oluşan bu büyük alanda dil olgusu önemini bahsedilen nedenlerden dolayı her geçen gün daha da arttırmaktadır. Futbolcular, menajerler, televizyoncular, spor yazarları, kulüpler artık bu oyunun küresel oyuncularıdır.

Küresel oyuncuların önlerindeki engellerden birisi iletişimdir ve iletişimin temelinde dil yer almaktadır. Bu doğrultuda futbol alanı büyüdükçe artık dünyanın çok farklı noktalarına ulaşmıştır. Futbolcuların, menajerlerin farklı ülkelere giderek kendilerine yeni pazarlar ve alanlar oluşturma ihtiyaçları doğmuştur. Oluşan bu yeni futbol alanı ya da pazarı yeni dinamikleri ortaya çıkarmıştır. Futbol küresel bir alan olarak elbette uluslararası genel dinamikleri vardır.

Bu büyük alanda oluşan yeni pazarların en temel ihtiyaçlarından birisi dildir. Oluşan bu pazarın hemen hemen bütün eyleyenlerinin önünde var olan engellerden birisi elbette dildir. Her ne kadar genel olarak futbolun dili ortaktır şeklinde bir algı olsa da futbolcular / teknik direktörler yeni bir transfer yaptıklarında transfer oldukları yeni ülkeye adaptasyonda günlük hayatlarından profesyonel hayatlarına kadar iletişime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu iletişimde de başlıca aracı tercümanlardır. Futbol alanında küreselleşmenin ve değişen yasa/kuralların etkileriyle alan içerisinde oyuncu ve teknik kadroların transferleri yani yer değiştirmeleri olgusu karşımıza çıkmaya başlamıştır. Yani bir başka deyişle eyleyenler ulusaldan uluslararasına doğru bir dolaşıma girmeye başlamıştır. Bu dolaşımın etkileri dilsel olarak da görülmüştür. Yaşanan etkilerin dilsel sonuçlarıyla ilgili aşağıda sıralanan değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

- Tercüme: Yerel ligler, Şampiyonlar ligi, Avrupa ve Dünya Şampiyonası gibi ulusal ve/veya uluslararası organizasyonlarda basın toplantılarında, televizyon yayınlarında sözlü tercüme yapmak. Futbolcu, menajer ve kulüpler arasında yapılan görüşmelerde tercümeler yapmak.
- Yazılı Çeviri: Futbol kulüplerinin futbolcular ile yaptıkları sözleşmelerin içeriğinin çevrilmesinden, kulüplerin yazılı ve görsel olarak kullanmış oldukları bütün içeriklerin ilgili dillere yazılı olarak çevrilmesini sağlamak. Küresel kulüplerin özellikle ekonomik nedenlerden ve daha da büyüme kaygısından dolayı farklı ülkelere hitap eden sosyal medya hesaplarını farklı dillerde yönetmek. Ürünlerin pazarlanmasında girilen pazarın dilinde, o ülkeye yönelik geliştirilen satış-pazarlama stratejilerinde rol almak.
- Dil kursları: Özellikle Avrupa ülkelerinde uygulama örnekleri görülmektedir. Türkiye ve Rusya gibi ülkelerde futbolculara tercüman verilirken diğer Avrupa ülkelerinde tercüman yerine futbolcuların o ülkenin dilini öğrenmeleri için kulüplerce dil kurslarına gönderildiği veya tercüman yerine dil öğretmeni ile futbolcuların çalışma örnekleri görülmektedir. Fenerbahçe'den İtalya'nın Roma kulübüne transfer olan Türk futbolcu Salih Uçan'ın Roma'da bir dil hocasıyla çalıştığı bilinmektedir. (Sarıtaç, [29.10.2014]) Ayrıca farklı ülkelerde çalışan teknik direktörlerin çeşitli kurumlar aracılığıyla profesyonel meslek hayatlarını sürdürdükleri ülkenin dilini öğrenmeye yönelik dil dersleri aldıkları görülmektedir. (Football Interpreter, [16.08. 2016])

Ülkemizde futbol tercümanları futbol alanında kendilerini birer profesyonel kulüp çalışanı olarak konumlandırmaktadırlar. Ülkemizde kulüplerin birer profesyoneli olarak çalışmakta olan farklı kulüplerde görev almış/alan tercümanlarla yapmış olduğumuz röportajlarda ortaya çıkan ortak noktanın futbol tercümanlığının artık ülkemizde profesyonel bir meslek dalı olduğu ve diğer mesleklerde olduğu gibi profesyonel olarak bir iş tanımı yapılabilmeye başlandığı görülmektedir. Tercümanlara yöneltmiş olduğumuz "Futbol alanında tercümanlığı bir meslek olarak tanımlayabilir miyiz? ve futbol alanına profesyonel bir tercüman olarak girişiniz nasıl oldu?" sorularına profesyonel bir futbol tercümanından almış olduğumuz cevap şu şekildedir:

> "Evet, futbol tercümanlığını bir meslek olarak tanımlayabiliriz. Çünkü hemen hemen bütün profesyonel kulüplerin teknik/idari kadrolarında artık bir tercüman yer almaktadır. Hepsi de tercüme yaptıkları dile hâkim olmalarının yanı sıra alana farklı noktalarıyla hâkimiyet sağlamaları ve sınırlarını bilmelerinden dolayı profesyonel bir meslek grubu gibi hareket etmektedir. Ayrıca yıllar öncesinde bu pozisyonlarda tercüman olarak çok daha farklı, plansız ve rastgele kişiler görev alıyordu, kulüplerin içerisinde dil bilen kişiler bu görevleri yapabiliyordu fakat alana profesyonel kişilerin girmesiyle mesleki bir gelişme sağlandığı gözlemlenmektedir." (Sarıtaç, [29.10.2014])

Küreselleşen futbol dünyasında futbol tercümanlığı mesleğinin oluşmasında futbolun modern futbola dönüşme sürecinde yer alan bütün ekonomik, küresel, sosyal, kültürel ve dilsel etkilerin rolü büyüktür. Türkiye temelinde futbol tercümanlığını incelediğimizde yapmış olduğumuz iki röportajda tercümanların almış oldukları eğitim sayesinde alana girdikleri görülmektedir. Vedat Kavi'nin alana girişiyle ilgili sorulan soruya vermiş olduğu cevap şu şekildedir:

> "Futbol Tercümanı olarak işe başlamam tamamıyla şansım sayesinde gerçekleşti. İspanyol dili ve Edebiyatı 3. sınıf öğrencisi iken, herhangi bir iş durumunda telefon numaralarımızı bırakmamızı istediler. Dil konusunda erkek öğrencilerin az olduğu açıktır, liste de erkek olarak sadece benim adim vardı. Kayserispordan bir hocamız okulla irtibata geçip benimle çalışmak istediğini söyledi. Burada okulumuzun etkisi de büyüktür." (Kavi, [28.10.2015])

Deniz Sarıtaç ise alana girişini şöyle anlatıyor:

> "(…) Mütercim Tercümanlık alanında öğrenciyken zorunlu staj kapsamında 2 farklı yerde staj yapmam gerekiyordu ve ilk olarak bir Akaryakıt firmasında staj yaptım. Daha sonra ikinci staj için bir gazeteyi ayarlamıştım fakat orada staja başlarken bir anda şans faktörünün de etkisiyle ülkemizin önde gelen spor kulüplerinden birinde staja kabul edildim. Böylece kulüpte stajyer olarak görev almaya başladım tabi okullar açılırken stajımın sonlanıp döneceğimi

düşünüyordum fakat kulüp teklifte bulundu ve kulübün bir profesyoneli olarak çalışmaya başladım." (Sarıtaç, [29.10 2014])

Futbol tercümanı Halil Yazıcıoğlu'nun ise alana girişinde farklı bir hikâye karşımıza çıkmaktadır. Halil Yazıcıoğlu ise bir iletişim fakültesi öğrencisi olarak eğitim almış ve farklı iş deneyimlerinde bulunmuş bir futbol tercümanı olarak alana girişiyle ilgili sorulan "Peki dil okulunda çevirmenlik yaparken Trabzonspor'a geçişiniz nasıl oldu?" sorusunu şöyle cevaplıyor:

"Bir gün bana "bir spor kulübünden tercümanlık için talep var, ilgilenir misin" dediler. O dönem tam da Aragones'in Fenerbahçe'ye getirdiği dönemdi. Ben Fenerbahçe sandım, aradım ve Trabzonspor olduğunu öğrendim. Başkan Sadri Şener'in asistanı ve takımın başındaki Ersun Yanal'la görüştüm. Ersun Hoca'nın yaklaşımı çok hoşuma gitti. Birçok farklı dil konuşan ve baştan aşağı değişen bir takım vardı. Birden fazla dil konuşabilmem de onlar için çok büyük avantajdı. 2008/2009 sezonu öncesi hedeflerin büyük olması, camianın hedefe kitlenmesi beni heyecanlandırmıştı. Tereddüt etmeden kabul ettim teklifi." (Yazıcıoğlu, [17.04.2015])

Tercümanların futbol alanında konumlanmalarıyla ilgili örneklere baktığımızda bir meslek grubunun oluşması temelinde diğer meslek gruplarında da aranan özellikler; alana uygun eğitime sahip olmak, alanda uzmanlık, tecrübe ve genel olarak görev aldıkları/ alacakları pozisyona hâkim olmak gibi kıstasların önemli olduğu görülmektedir.

Ayrıca bir meslek olarak tanımlanması nedeniyle farklı meslek gruplarında olduğu gibi futbol tercümanlığının da yapmış olduğu çalışmaların standartları, şartları, görev ve sorumlulukları hakkında bir değerlendirme yapılmalıdır.

Yapmış olduğumuz tercüman röportajlarından yola çıkarak futbol tercümanlığı mesleğinin standartları ve tanımı hakkında aşağıda sıralanan değerlendirmeleri yapmak mümkün olmaktadır.

- Tercümanlık eğitimi almış standart bir tercüman olmak futbol tercümanlığı yapabilmek için yeterli olmayabilir. Futbol terimlerini birebir olarak çevirmek tercüman için yeterli bir kıstas olarak görülmemektedir.
- Yaşayan bir olgu olarak futbol kendi içinde de değişimler ve gelişimler gösterir. Farklı alanlarda olduğu gibi futbol alanında bir uzmanlık alanı oluşmuştur. Alanda kullanılan terimlere alanın özellikleri dikkate alınarak ifade edilmelidir. Farklı alanlarda da kullanabilen terimlerin futbol alanında kullanıldığı şekilde çevrilmesi önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır

Deniz Sarıtaç bu durumu şöyle açıklıyor: "Aslında tercümanın bana göre görevi oturup kelimesi kelimesine söylenenleri ifade etmekte değildir, evet söylediğini çevirisi yapılan dilde söylendiği şekilde anlatmaktır fakat farklı olarak değil tabi. Örneğin "good match" açıklamasını iyi maç olarak çeviremeyiz 'bizim için güzel bir maç oldu' şeklinde söyleyebiliriz. (Sarıtaç, [29.10.2014])

- Futbol tercümanlığı mesleği, futbol alanına ve terimlerine hâkimiyetin yanı sıra alanı çevreleyen diğer alanlara da hâkimiyeti gerektirmektedir. Futbol ile ilintili bazı alanlar şu şekildedir; sağlık, iletişim, yasalar, kurumlar arası iletişim, kulüplerin çeşitli organizasyonlarında kurumların rolü ve konumu gibi farklı eyleyenlerin görev ve sorumluluklarına da hâkim olmayı gerektirebilmektedir. Tercümanlar aslında sadece eyleyenin sadece futbol alanıyla ilgili oyun içi/dışı iletişimine aracılık etmemektedir. Eyleyenlerin çok yakınında olan ve ona sosyal hayatta da yardımcı olan kişiler olarak görülebilir. Deniz Sarıtaç bu durumu şöyle değerlendiriyor:

"(…) Aslında tercüman pozisyonu kulübün bazen organizasyon yapan bir personeli yani dışarıdaki bir organizasyondan tutun sağlıkla ilgili bir durum olduğunda örneğin futbolcu MR çektirmeye gideceğinde de yanında olunan özetle kulüp içerisinde profesyonel bir grup futbolcuya asistanlık hizmeti veren o kulübün bir profesyoneli olarak tanımlanabilir." (Sarıtaç, [29.10 2014])

Standart meslek grupları gibi mesai kavramının olmasının yanı sıra mesai saatleri dışında futbolculara sosyal hayatlarında da bazı destekler veren kişilerdir. Tercümanlar futbolcuların bir ülkeye kültürel adaptasyonlarını da sağlayan kişilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Vedat Kavi standart mesai kavramlarının dışında futbolcularla olan genel mesaisinin değerlendirmesini şöyle yapıyor: "(…) oyuncu ne zaman ihtiyaç duyarsa yanında oluruz. Vedat Kavi tercümanın rolü noktasında şu ifadeyi kullanmıştır. "(…) Google da adımı ve soyadımı yazınca dönemin gol kralı Makukula'nın sağ kolu olduğum yazılmış." (Kavi, [28.10.2014])

Modern futbol dünyasında artık futbol tercümanlığı ülkemizde profesyonel bir meslek grubu olmuştur. Küreselleşme ve futbolun değişen kanunlarının da etkileriyle futbol kulüplerinin profesyonel ekiplerinde konumlanmışlardır. Alanın diğer eyleyenlerinden olan basın mensupları da futbol tercümanlarıyla ortak çalışmalar yürütebilmektedir. Bu doğrultuda yapmış olduğumuz bir röportajda Haber Türk

televizyonu ve gazetesi Galatasaray muhabiri ve köşe yazarı Erhan Telli 'ye yöneltmiş olduğumuz "Futbol tercümanlarının futbol alanındaki rolleri hakkında görüşleriniz nelerdir? Futbol tercümanları pozisyonları gereği birçok noktada basın mensupları için önemli bir aracı rolüne de sahiptir. Uzun yıllardır alanda olan biri olarak tercümanların alana girişi, rolü ve sorumlulukları hakkında görüş ve yorumlarınız nelerdir?" şeklindeki soruya şöyle cevap vermiştir:

> "Bu konuda, Galatasaray'da uzun yıllardır görev alan ve idari menajer yardımcılığına kadar yükselen Mert Çetin arkadaşımızın ismini, güzel bir örnek olarak verebilirim. Yıllardır Florya'ya ayak basan yabancı oyuncuların en sevdiği kulüp personeli olmasının, sadece onlarla aynı dili konuşabilme özelliği sayesinde olmadığını düşünüyorum. Yabancı oyuncuların havaalanında uçaktan iner inmez tanışıp kaynaştıkları bu isim, neredeyse 24 saat boyunca yabancı oyuncuların her türlü ihtiyaçları ve sıkıntılarına çözüm bulabilme konusunda özveriyle çalışan bir yetkili. Oyuncularla olan iletişimi, basınla olan diyaloğu, teknik direktörlerle yabancı futbolcular arasında köprü vazifesi görmesi, takdire şayan. Türkiye'deki kulüplerde aklımda kalan bir başka örnek de yine Fenerbahçe'de görev alan ve başta Alex olmak üzere tüm yabancı oyuncularla mükemmel bir ilişkiye sahip olan Samet Güzel'dir."(Telli, [10.06.2016])

Tercümanların alanda konumlanmaları ve rolleri üzerine yapılan araştırmalar ve görüşmeler neticesinde varılan saptamalarımız şöyledir; artık ülkemizde profesyonel bir meslek haline gelen futbol tercümanlığının futbol alanındaki profesyonel konumlanmalarında alanda yaşanan gelişmeler nedeniyle değişimler olduğu belirlenmiştir. Bu değişimler neticesinde kulüplerin profesyonel kadrolarının içerisinde futbol tercümanlığından farklı pozisyonlarda da çalışabildikleri görülmektedir. Temelde tercüman olarak görev almalarının yanında kulüplerin iletişim ve idari departmanlarında örnekleri görülmektedir.

Kulüplerin içerisinde rol ve sorumluluklarının önemi nedeniyle her daim eleştirilerle de karşılaşan kişiler olarak tercümanların rol ve sorumluluklarında bir başka noktada eleştiridir. Tercümanlar futbol alanında sadece futbolcuların veya antrenörlerin demeçlerini sözlü veya yazılı olarak yapan kişiler olarak görülüp çeviri yaptıkları dili bilen kişiler tarafından alanın şartlarını göz önüne almadan eleştirilerle karşı karşıya kalmaktadır. Futbol gibi büyük kitlelere hitap eden ve büyük bir ekonomik güce sahip olan bir alanda çeviri yapmanın görev ve sorumlukları da diğer alanlardan farklılıklar göstermektedir. Yapılan işin neticesinde alanda yer alan diğer eyleyenler tarafından zaman zaman eleştiriler yapılmaktadır. Ayrıca tercüme noktasında karşımıza çıkan etkenlerden birisi taraf olma olgusudur.

Futbol büyük kitleleri etkileyen küresel bir oyundur. Bir oyun olarak doğasında taraf olma olgusunu içermektedir. Tercümanlara yöneltilen eleştiriler kısmında genelde taraf olma noktasında eleştiriler yapıldığı görülmektedir. Çeviriye bir süreç olarak baktığımızda tercümanlar çeviri süreçlerinde hareket biçimlerini/habituslarını oluştururken temsil ettikleri kurumlardanda belirli bir noktaya kadar etkilenmektedirler. Fakat bu etkiler noktasında karşımıza futbol tercümanlığının bir meslek olma olgusu yani profesyonel olma durumu karşımıza çıkmaktadır.

Futbol alanında bir profesyonel olarak taraf olma olgusunun mesleklerine olan olumlu/olumsuz etkileri üzerine sorulan soru üzerine Deniz Sarıtaç şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur:

> "Taraf olma noktasında ise meslek olarak genelde gençlerin yaptığı bir iş ve çok doğaldır ki hepimizin taraftarı olduğu kulüpler var ve bu işin yaş aralığı da 22-30 civarı ve taraftar olunmasına rağmen bir yerden sonra bizlerde profesyonel kişiler haline geliyoruz. İnsan içinde bulunduğu kulübün taraftarı olur fakat gönlünde de bir takım yer alır ama sonuçta profesyonellikte işin doğasındadır." (Sarıtaç, [29.10.2014])

Ayrıca tercümanın konumlanmasıyla ilgili yöneltilen soruya tercümanın konumlanması ve eleştiriler alması noktasında şu değerlendirme yapılmıştır:

> "Aslında tercüman pozisyonu, yani tercümanlık sadece futbolcu onu dedi, bunu söyledi vs. değildir. Yani bu noktada tercümanlara getirilen onu çevirdi bunu çevirmedi gibi eleştirileri biraz daha magazinsel yanı olan eleştiriler olarak görmekteyim çünkü çok fazla göz önünde olunan hatası aranan bir meslek grubunun içerisindeyiz. Milyonlarca insanın yerimizde olmayı istediği bir pozisyonda çalışmaktayız. Bu nedenle oturup yapılan işi didik didik ederek bir yandan da benim de bir arkadaşım var yabancı dil biliyor o niye orda değil, aslında bende yaparım o işi diyen belki de milyonlarca insanın magazinsel eleştirilerine maruz kalmak da çok normal." (Sarıtaç, [29.10.2014])

Tercümanlar, küresel pazarın marka yüzü olan futbolcuların, teknik ekibin hedef kitle olan taraftarla iletişimini sağlayıcı rolleri ayrı bir öneme sahiptir. Dilsel ve kültürel öğelerin alana dâhil olmasıyla birlikte küreselleşme hızı artan futbol alanında iletişimin rolü de daha da önem kazanmıştır. Bu noktada her meslek grubunda olduğu gibi artık küresel bir oyun olan futbol alanının eyleyenlerinden biri konumuna gelen tercümanlarında sorumlukları ve rolleri artmıştır. Sorumluluk, roller ve konumlarından kaynaklanan eleştiriler ve bu konularında değerlendirilmesiyle ilgili yapmış olduğumuz değerlendirmelerin yanı sıra toplumsal olarak da bir eleştiri ortamı da oluşmuştur. Her an iletişim araçları aracılığıyla topluma ulaşan oyunun

aktarıcılarından biri olan tercümanlara yönelik sosyal medya, gazete ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarında eleştirilere rastlanmaktadır. Eleştirilere yönelik yöneltmiş olduğumuz soruya Deniz Sarıtaç şöyle cevap veriyor.

> "Alana girdiğinizde orda ki dünyanın farklı olduğunu görüyorsunuz, teknik bir dili olan bunun yanı sıra idari bir yapısı olan ve bu yapıya da tercüme anlamında iç içe olan ve çok farklı bileşenleri olan bir pozisyon yani sadece T.V mikrofonları karşısında birkaç dakikalık diyaloglardan ibaret olan bir meslek değildir. Yani tercümanlık sadece futbolcu onu dedi, bunu söyledi vs. değildir yani bu noktada tercümanlara getirilen onu çevirdi bunu çevirmedi gibi eleştiriler biraz daha magazinsel yanı olan eleştiriler olarak görmekteyim çünkü çok fazla göz önünde olunan hatası aranan bir meslek grubunun içerisindeyiz. Milyonlarca insanın yerimizde olmayı istediği bir pozisyonda çalışmaktayız. Bu nedenle oturup yapılan işi didik didik ederek bir yandan da benim de bir arkadaşım var yabancı dil biliyor o niye orda değil, aslında bende yaparım o işi diyen belki de milyonlarca insanın magazinsel eleştirilerine maruz kalmak da çok normal." (Sarıtaç, [29.10.2014])

Yine aynı soruya Vedat Kavi ise farklı bir yaklaşım getirerek şöyle cevaplıyor:

> "Ariza Makukula bir röportajında, söylediği bir kelimeye takıldım ve söylediği her şeyi unuttum. Söylediklerini tekrar etmesi hoş olmayacağı için, söylediği bütün her şeyi ben kafamdan uydurmak zorunda kalmıştım. Ayni zamanda bir oyuncunuz devre arası Galatasaray'a gitmek istediğini söylemişti. Ben ise sezon sonu demiştim. Konuşmalarda daima Kulüp menfaatleri ön planda tutulmalıdır." (Kavi, [28.10.2014])

Gazeteci Erhan Telli ise bir röportaj sonrasında yaşadıkları bir örnekle açıklıyor:

> "3 yıl önce yaptığımız Felipe Melo röportajı sonrasında, benim yüzümden kulübe karşı zor durumda kalmış olmasıydı... Kısaca özetlersek... ''Galatasaray şampiyon olmuştu ve Felipe Melo ile özel bir röportaj ayarlamıştım. Tercümanlığı her zaman olduğu gibi Mert Çetin yapıyordu. Ben röportaja başladığımda Felipe Melo'dan şampiyonlukla ilgili güzel sözler beklerken, o bana kendisi ile hala sözleşme imzalamayan kulübe karşı olan kırgınlığını anlatıyordu. Mert, biraz da sıkıla sıkıla Melo'nun söylediklerini bire bir olarak bana tercüme ederken, ertesi gün başına geleceği anlamış gibiydi. Röportaj bittiğinde 'Abi beni yaktın' dedi. Ben ne yapayım Mert, baksana adam neler diyor dediğimde, yüz ifadesi ve çaresizliği hala gözümün önündedir. Dürüst biri olmasa belki Melo'nun söylediklerini eksik tercüme eder ve bana durumu belli etmeyebilirdi. Ama Mert ertesi gün kulüpten tepki görse de Melo'nun söylediklerini doğru bir şekilde tercüme etti ve neden yıllardır oyuncuların ve gazetecilerin en çok sevdiği kişi olduğunu bir kez daha ispatladı. Sonuç olarak herkes şampiyonluğu kutlarken, Şampiyonluğun ertesi günü sadece benim röportajımda 'Kırgınım' diyen bir futbolcu vardı." (Telli, [10.06.2016])

Tercümanların görev ve sorumluluklarında kulüplerin onlara verdiği rollerin ne derece önemli olduğu görülmektedir. Bu roller bazen profesyonel olarak yapılan tercümeler

hem kulüplerce hem de taraftarlarca onaylanmayabildiği gibi bazen de kulüp çıkarları doğrultusunda yapılan tercümelerin kulüpleri ve taraftarı memnun edici haller alabildiği görülmektedir. Bu noktada bir başka nokta ortaya çıkmaktadır. Bu nokta ekonomik çıkarlardır. Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'in belirttiği gibi; "Bourdieu alana giren herkesin sonunda bir "illusio" yani çıkar peşinde koştuğunu vurgular; bu çıkarlardan birinin de maddiyat olduğu açıktır." (Demirel, Bogenç, 2014,411) Bu doğrultuda bakıldığında profesyonel çalışanlar olarak tercümanlarda kendi ekonomik ve profesyonel çıkarlarının peşindedirler saptamasında bulunulabilir. Çeviri sürecinin etkenlerini ve tercümanın görev, sorumluluklarını ve neticesinde oluşan rollerini bazı etkenler ve ilişkisellikler bütünü üzerine kurulmuştur. Yukarıda açıkladığımız genel duruma ek olarak var olan diğer durum ise kulüplerin kısıtlamalarıdır. Kısıtlamalar noktasında "Bourdieu'nün çevirmenin çeviri sırasında bağlı kaldığı kısıtlar olabileceği gibi, yayınevinin getirdiği kısıtlarda olabilir. Bu durumda bir tür "boyun eğme" gerçekleşir." (Demirel, Bogenç, 2014,412) saptamasından yola çıkarak baktığımızda futbol alanında yer alan futbol tercümanlarının tercüme süreçlerinde alanın farklı eyleyenlerinin etkisiyle bazı kısıtlamalarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Futbol tercümanın karşı karşıya kaldığı kısıtlamaları belirlerken kulüplerin ve taraftarların alandaki mücadele ve başarı beklentileri gibi sosyal beklentilerin yanında ekonomik beklentilerinde var olduğu şeklinde bir değerlendirme yapabiliriz

Futbol alanında tercümanın karşılaştığı kısıtlamalardan dolayı çeviri sürecinde ayrıca bir "boyun eğme"[3]durumunun gerçekleştiği yapılan görüşmeler neticesinde saptanmıştır. Yapılan saptama ve değerlendirmelere, alanda rol alan bir eyleyen olarak Vedat Kavi'nin yapmış olduğu değerlendirme ise şöyledir;

"Tercüman her şeyi çevirmez, altın kural budur. Kulüp menfaatleri gereği, birçok kez her şeyi çevirmediğim oldu. Bunun sonuçları oyuncu/ oyuncu oyuncu/yönetici ya da kulüp arası ilişkileri zedeleyebilir." (Kavi, [28.10.2015])

Yapmış olduğumuz saptama ve değerlendirmelerden yola çıkarak tercümanın çeviri süreci ve bu süreçteki tutumu noktasındaki değerlendirmemiz şöyledir:

- Tercüman konumunu değerlendirir ve buna göre davranır. İş tanımında verilen görev ve sorumluluklarına göre hareket eder.

[3] Bourdieu, Pierre (2006),Karşı Ateşler, age. , s.139'dan aktaran Emine Bogenç Demirel, "Çevirinin Bourdieu Sosyolojisiyle Yapılan Yüzü"(Cogito,2014),412.

- Çeviri sürecinde tamamıyla bağımsız değildir. Yukarıda belirttiğimiz kısıtlamalardan dolayı dış etkenleri göz önüne alır.
- Taraftır. Taraf olmasından dolayı kulüp / futbolcu/ antrenör gibi eyleyenlerin menfaatleri doğrultusunda hareket eder.
- Kulüpler/kişiler tarafından getirilen kısıtlamalardan dolayı tercümanda bir boyun eğme durumu gerçekleşebilir.

Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'in de belirttiği gibi " (…) Buna göre, eyleyicinin toplum içindeki konumu ve hareket biçimi/habitusu ile nesnel yapılar/alanlar arasında süren karşılıklı bir ilişki vardır." (Bogenç Demirel, 2014, 412)

Futbol tercümanları günümüzün en küresel toplumsal olgularından biri olan futbol alanının artık önemli eyleyenlerinden biri olarak alanda konumlanmıştır. Bu konumlanmaları alan içinde yer alan diğer eyleyenler ile kurdukları ilişkisellikler neticesinde alanda kendilerine bir hareket biçimi yani habitusu oluşturmuşlardır. Bu durumda tercümanın rolü noktasında Bourdieu'nün alan içerisinde sürekli bir iktidar kavgası vardır.'(Bourdieu, 1984,113-120) saptamasını kulüpler, futbolcu, tercüman, antrenör gibi eyleyenlerinin taraftar ile kurdukları iletişim aşamasında kontrolü ellerinde tutmak isterler şeklinde bir değerlendirme ile bağdaştırabiliriz. Çünkü kulüpler ekonomik kaygılar ve taraftar tepkilerinden çekinerek bazı noktalarda bir bakıma sansür uygulama eğiliminde bulunabilmektedir. Günümüzde büyük kulüplerin şirketler gibi yönetilmesi, borsada işlem görmesi, milyonlarca taraftara başarı merkezinde hitap etmesi gibi etkenler alanda rekabet olgusunu arttırmıştır. Oluşan rekabet ortamıyla beraber başarı mücadelesi futbol alanını yönetecek bir iktidar alanı oluşturmuştur. Oluşan bu iktidar alanında rekabet halinde olan özellikle büyük kulüpler iktidarlarını kurmak ya da güçlendirmek için çeşitli mücadelelere girişebilmektedir. Kulüplerin markalarının aktarımındaki en önemli güçleri olan iletişim araçlarının yanı sıra uluslararası alanda mücadelelerinde dilin rolü yadsınamaz bir gerçeklik olarak görülebilir. Bu noktada kulüp tercümanlarıyla röportaj için iletişime geçtiğimizde bazı büyük kulüp tercümanlarının kulüplerden izin almaları gerekliliğini dile getirmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonucunda sadece genel olarak mesleki konularda konuşmaya izin alınmış, kulübün adının geçeceği veya kulübü direk ya da dolaylı olarak etkileyen hiçbir soruya cevap verilmemesi noktasında tercümanlara uyarıda bulunulduğu aktarılmıştır.

4.2. Tercümanların Alandaki Konumu Üzerine

Bir alanın ilerlemesi için o alanda bazı kazanımlar olmalıdır. İnsanlar ve kurumlar rolünü oynamaya hazır olmalıdırlar. Alanda yer alan eyleyenlerde sistemde ve kurumlarda görev almaya başlayarak bir alanın oluşmasını sağlarlar. İlgili oldukları alanda uzmanlık geliştirdikleri takdirde o alanda yeni pozisyonlar oluşur. Eyleyenler ve kurumlar bütünüyle bir alan gibi çalışmaya başladıklarında yeni eyleyenler alanda ortaya çıkmaya başlar. (Bourdieu, 1984, 114) Futbol, doğuşundan günümüze olan süreç içerisinde dönüşüme uğramış öncelikle belirli bir organizasyonun dışında oynanan bir oyun olarak tarihte yer almıştır. İlerleyen dönemlerde gelişen yapısı ve kurulan kurumlarıyla organize bir hale gelmiştir.

Büyüyen organizasyon kendi kurumlarını oluşturmuş ve büyütmüştür.

Dünya kupası, Avrupa şampiyonası gibi ülke milli takımlarının dâhil olduğu büyük turnuvalar ve Şampiyonlar Ligi, ulusal ligler gibi takımlar arasında büyük organizasyonlar gerçekleştirmektedir.

Ayrıca gelişen ve değişen teknoloji alana yenilikleri hızlıca getirmiştir. Öncelikle radyo-televizyon gibi kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler alanın genişlemesine ve büyük kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Daha sonra bir paylaşım alanı işlevi gören sosyal medya ve internet de futbol alanına dâhil olmuş ve alanın yeni bir konum almasını sağlamıştır.

Modern dünyamızda sıklıkla kullanılan ve modern zamanların tanımlanmasında kullanılan küreselleşme kavramı futbol alanına da girmiştir. Küreselleşme ile beraber diğer eyleyenlerin alana olan katkılarıyla futbol küresel bir olgu haline gelmiştir. Küreselleşme, futbolun tarihsel sürecinden çıkıp modern futbola doğru geçişin yolunu açmıştır. Modern futbol kavramının tanımlanmasında Bourdieu ’nün *Question de Sociologie* adlı kitabında kullanmış olduğu ‘modern spor’ (le sport modern) ifadesinden yola çıkarak futbol için modern futbol şeklinde kullanabiliriz. Bu kavramı kullanmayı tercih etmemizde temel almış olduğumuz bazı dayanaklar yer almaktadır. Bu dayanakları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sosyal şartların değişimi; futbolun tarihsel değişimine ve dönüşümüne paralel olarak kendi kurumlarını ve kurallarını oluşturmuştur. Oluşan kurum ve kurallardan direk veya dolaylı olarak etkilenen futbol alanında yeni eyleyenler oluşmuştur. Bu oluşumların temelinde kırılma noktası olarak sosyal bir talep

olduğu konusuna dikkat edilmelidir. Oluşan yeni sosyal ve tarihsel haliyle futbol bir alan olarak ortaya çıkmış ve toplumsal bir olgu olarak ortaya çıkmıştır.

- Tarihsel değişim ve dönüşüm; futbol tarihsel olarak dünyamızın değişimine ve dönüşümüne uyum sağlamıştır.

Futbolun kurumsallaşması, organizasyonlarının küreselleşerek büyümesi ve büyürken gelişmesi alanın dinamiklerinde değişimlere neden olmuştur. Bu değişimler alanın yazılı kuralları ve yasalarını da değişime sürüklemiştir. Küresel bir marka haline gelen futbol alanında değişen yasalarla beraber alanın ekonomisinde de gelişmeler yaşanmıştır.

Futbolun temel eyleyenlerinden olan futbolcular bütün bu değişimlerden etkilenerek günümüzde küresel birer eyleyen haline gelmişlerdir. Bu küresel oyuncular hareketliliği, alanda büyük bir ekonomi yaratmıştır. Oluşan bu büyük ekonominin içinde futbolcular yasalarda/kurallarda yaşanan değişimler sayesinde futbolcuların sahip oldukları serbest dolaşım haklarıyla transfer olmaları futbolcuların küresel dolaşım ağına girmelerini sağlamışlardır.

Buradan yola çıkarak futbol tarihsel süreç içerisinde futbol gelişim göstermiş yaşanan teknolojik, ekonomik gelişmelerin ve küreselleşme sayesinde kendi alanını yaratmıştır. Böylece futbol bir ürün olarak karşımıza çıkmıştır. Bütün bu gelişmeler neticesinde ürün haline gelen futbolun bir ürün olarak konumlanmasının en temel etkenlerden birisi ekonomidir.

Ürünün yani futbolun konumlanması noktası alanın eyleyenlerinden tercümanların konumlanması ve çeviri pratiklerinin oluşmasıyla paralellik göstermektedir. Bourdieu' nün temel kavramlarını kullanarak alanın oluşması ve alanda eyleyenlerin konumlanmasını açıklayacaktır. Bu kavramlardan bazıları şöyledir: konumalma, konumlanma, ilişkisellik, hiyerarşi, strateji, sermaye, oyun kavramlarıdır. (Demirel, Bogenç, 2014, 410). Tercümanların alandaki konumunu belirlemek üzere Bourdieu sosyolojisinin temel kavramları kullanılmıştır. Tercümanlarının konumunun belirlenmesinde ilk önce futbolda alan kavramının oluşması süreci incelenmiştir. Oluşan alanda futbol artık bir ürün olarak karşımıza çıkmıştır. Oluşan sosyal ve tarihsel süreç futbolda büyük bir ekonominin oluşmasını sağlamıştır. Ürünün konumlanması sürecinde yer alan etkenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ürünün hedef kitlesinin oluşması ve doğru kitleye hitap etmesi,
- Ürünün niteliklerinin belirlenmesi,
- Ürünün alanda / pazarda konumunun belirlenmesi,

Futbol alanı sahip olduğu tarihsel, sosyal ve ekonomik gücünün yanı sıra alanına dâhil olan farklı eyleyenleriyle ülkemizde ve dünyamızda önemli bir küresel güç olarak görülmektedir. Alanın eyleyenlerinden biri olarak futbol tercümanları yazılı çeviri, tercüme yapan eyleyenlerdir. Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'e göre;

> "Nasıl ki sosyal bilimler çoklu-öneriler, çoklu aktörler/eyleyiciler, çoklu eleştiriler, çoklu kesitler demekse, çeviri ürün de birçok karar aşamalarından geçerek erek kültüre taşınır. Yayınevi seçeceği yapıt, çevirmen, çevirmenin sürecinde alacağı kararlar çeviri eylemini çoklu-öneriler ortamına taşır ve burada çoklu eyleyiciler, çoklu kararlar söz konusudur." (Bogenç Demirel, 2014, 404)

Futbol alanını yukarıda belirttiğimiz gibi sosyal ve toplumsal bir olgu olarak görüp ve bu alanın eyleyenlerinden olan tercümanlarında çeviri süreçlerinde farklı karar alma süreçlerinden geçtikleri tercümanların konum almalarında rol oynadığı saptanmıştır. Yapmış olduğumuz çalışmalarda karşımıza çıkan en önemli noktaların taraf olma olgusu ve sorumluluk kavramları olduğudur.

Bu noktada özellikle büyük kulüp olarak adlandırılan kulüp tercümanlarının çeviri sürecinde karar alma noktasında çok etkenleri değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra etki olarak daha küçük olan kulüplerin tercümanlarının da aynı kaygıları taşıdıkları fakat bu noktada diğer kulüp çalışanlarına göre daha rahat oldukları görülmüştür. Karar alma sürecinde tercümanların kulübün konumu ve etkisi, taraftarın etkisi ve tepki gücü gibi etkenleri göz önüne aldıkları görülmektedir. Bu noktada karşımıza çıkan bir başka nokta ise özellikle büyük kulüplerde yer alan iletişim departmanlarının yapılan açıklamaları kulüp menfaatleri doğrultusunda belirlemesi ve tercüme sürecinin de bu etki altında ilerlediğini düşünürsek bir nevi sansür kavramının futbol alanında yer aldığını söyleyebiliriz.

Ülkemizde tercümanların sahip oldukları bu roller ülkemiz dışında farklı bir örnekle daha karşımıza çıkmaktadır. Özellikle yapılan röportaj ve araştırmalar neticesinde yurt dışında tercümanlık pozisyonuna ek olarak futbol alanında yabancı dil öğretmenlerinin olduğu örnekler görülmektedir. Bu noktada özel şirketlerin rolü fark yaratmaktadır.

Ülkemiz dışında özellikle İngiltere, İtalya, Almanya, Fransa, Belçika, Yunanistan ve İskandinavya gibi Avrupa ülkelerinde futbol alanıyla bütünleşmiş olarak çalışan özel

şirketlerin futbol kulüplerine ve alanda yer alan diğer eyleyenlere verdikleri bazı hizmetler tespit edilmiştir. Bunları şu şekilde açıklayabiliriz: tercüme, yazılı çeviri, sosyal medya iletişim danışmanlığı, multimedya çevirisi, video yönetimi; dünyanın dört bir yanında müşterilerinin gerçekleştirmiş olduğu organizasyonlarının içeriklerini farklı dillere çevirerek taraftarlarına sunma, internet sitelerinin lokalizasyonu gibi farklı alanlarda profesyonel olarak verdikleri hizmetler görülmektedir. Ülkemizde ise futbol alanında özel olarak hizmet veren benzer profesyonel şirketlerin örnekleri henüz görülmemektedir.

Uluslararası alanda hem bu profesyonel şirketlerden birine bağlı hem de serbest olarak çalışan futbol tercümanlarının görev ve sorumlulukları noktasında İngiliz vatandaşı, uluslararası profesyonel bir futbol tercümanı olan Marc Joss'a sormuş olduğumuz sorulara cevap vermeye başlarken öncelikle "Tercüman ve Çevirmen" ve "Futbol Tercüme Uzmanı" gibi mesleğini açıklayıcı sıfatları kullanmıştır. Bizde ise bu tanımlamada bütün görüşmelerimizde tercüman sıfatı kullanıldığı saptanmıştır.

Kullanılan meslek tanımıyla ilgili bu ifadelerden de yola çıkarak yurt dışında futbol alanında dil hizmeti veren kişilerin tercümenin yanı sıra farklı alanlarda da hizmet verdikleri görülmektedir. Türkiye'de ise Avrupa da bulunan bu şirketlerin verdikleri hizmetlerin tercümanlar tarafından verildiği fakat bununla ilgili iş tanımlarında bir sınıflandırma yapılmadığı saptanmıştır.

Ülkemizde futbol alanındaki tercümanlar her ne kadar profesyonel bir meslek olarak çalışıyor olsada Avrupa'da Türkiye'den farklı olarak yapılan çalışmaların kurumsallaştığı tespit edilmiştir. Kurumsallaşmayla beraber ülkemizdeki tercümanlarla yurt dışındaki tercümanların alandaki konumlanmaları ve rollerinde elbette farklılıklar oluşmuştur. Bu farklılıkların değerlendirilmesi noktası farklı bir çalışma noktası olmasına rağmen küçük bir değerlendirme yapacak olursak aradaki farkın en önemlisinin alanın eyleyenlerinin profesyonelleşmeleri ve kurumsallaşmaları olduğudur. Röportajda dikkatimizi çeken farklı noktaların başında görev tanımlarının futbol sahası dışında olmasıdır. Marc Joss 'un profesyonel olarak futbol çeviri ve tercüme hizmeti veren bir şirket olan Clark Football Languages Ltd. için çalıştığını belirtmesi üzerine futbol tercümanlığının uluslararası anlamda profesyonel şirketlerce yönetildiği belirlenmiştir. Marc Joss röportajında futbol alanında futbolculara, teknik direktörlere birçok tercüme ve çeviri hizmeti verdiğini fakat şu ana kadar hiçbir zaman ne yedek kulübesinde ne de sahada yer almadığını dile getirmiştir.

Ülkemizde ise daha önceki bölümlerde bahsettiğimiz üzere farklı bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Ülkemizde tercümanların saha içinden saha dışına hemen hemen futbolcunun veya diğer eyleyenlerin bulunduğu ve çeviriye ihtiyaç duyulan her alanda oldukları görülmektedir. Türkiye ve Avrupa ülkelerinde çevirmenin rolü, konumu ve sorumlulukları arasındaki farklı değerlendirirken içinde bulundukları kulüplerin, kurumların, toplumun, kültürün etkileri görülür. Yani, "Çeviri, toplumun ve kültürün bir parçasıdır ve üretim koşullarıyla, tüm eyleyicileriyle bir bütün içinde farklı tasarım pratikleridir adeta." (Bogenç Demirel,2014,407,408) Böylece futbol tercümanları da içinde bulundukları bütün bu etkiler neticesinde kendi çeviri pratiklerini oluştururlar. Böylece ürün ilişkisel olarak gelişmiştir. Sermayesinin yani ekonomisinin oluşmasıyla beraber belirli bir strateji doğrultusunda alanda konum almıştır. Eyleyenlerin burada futbol tercümanlarının, alanda profesyonelleşerek ve uzmanlaşarak hiyerarşik bir düzen içerisinde konumlandıkları belirlenmiştir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada günümüzün en popüler spor dallarından biri olan futbol alanı ve alanda yer alan eyleyenler Pierre Bourdieu sosyolojisinin temel kavramları olan habitus, alan, sermaye, oyun, konum alma, konumlanma, ilişkisellik kavramları çerçevesi ile ele alınıp incelenmiştir. Pascal Boniface'ın küreselleşme ve futbol alanında yapmış olduğu çalışmalarla Bourdieu sosyolojisi içerisinde yer alan kavramlar bir ilişkisellik bütünü çerçevesinde ele alınmıştır.

Futbol alanının tarihsel sürecinden günümüze kadar olan yolculuğunda alanda var olan ve yaşanan gelişmelerle alana dâhil olan yeni eyleyenlerin rolleri, konumu ve sorumlulukları üzerine saptamalarda bulunulmaya çalışılmıştır. Alanın yeni eyleyenlerinden olan futbol tercümanlarının ülkemizde bir meslek grubu olarak çalışmaya başladıkları yapılan araştırmalar ve röportajlar neticesinde saptanmıştır. Futbol tercümanlarının alanda sahip oldukları konum, rol ve sorumluluklar üzerine araştırmalar, röportajlar yapılmış ve ortaya çıkan sonuçlar, değerlendirmeler Boniface ve Bourdieu'nün kavramları çerçevesinde bir ilişkisellik bütünü içerisinde değerlendirilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde sorunsalımıza giriş yapılmış ve bizi bu çalışmayı yapmaya iten etkenler, nedenler üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise futbol oyununun doğuşundan tarihsel dönüşümüne kadar oyun içerisinde yaşanan gelişmelere yer verilmiştir. Oyunun ilk günlerine kadar inilmeye çalışılarak yaşanan dönüşümün büyüklüğü gösterilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca tarihsel süreç içerisinde yaşanan değişimler ve gelişmeler neticesinde oyunun kuralları ve organizasyonları içerisinde yaşanan gelişmeler incelenmiştir. Ulusal ve uluslararası kaynaklar taranarak oyunun ülkemizde ve dünya genelinde yaşadığı değişim ve gelişimin geldiği boyut gösterilmiştir.

Gösterilen bu gelişmeler ve değişimlerin gerek yerel bazda gerek uluslararası bazda yarattığı etkilerden bahsedilmiştir. Oyunun içinde bulunduğu toplumun yaşadıklarından uzak kalamadığı çeşitli örneklerle gösterilmiştir. Oyunun en büyük organizasyonu olan Dünya Kupası organizasyonu örneklemesiyle futbolun yer

kürede aldığı yeni konum gösterilmiştir. Yaşanan küresel gelişmelerle paralel olarak alanda yaşanan gelişmeler belirlenmiş ve küreselleşmenin alana kattıkları üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Yaşanan bütün bu gelişmeler neticesinde günümüzün önemli ürünlerinden biri haline gelen futbol alanının yaşadığı sistematik ilişkiler ağı neticesinde popüler kültürün bir örneği haline geldiği belirlenmiş ve bu durum üzerine popüler kültür örneği olarak futbol alanı ve eyleyenleri incelenmiştir. Dünyamızda yaşanan küresel ve teknolojik gelişmeler neticesinde oyunun yeni konumlanması üzerine değerlendirmeler yapılmış ve yaşanan büyük ekonomik gelişmeler belirtilmiştir. Medyanın küresel gücü neticesinde futbolun küresel etkisinin arttığı ve büyüdüğü belirlenmiştir. Medya başlığı altında alana etki eden diğer iletişim öğeleri belirlenmiş ve yaşanan ilişkinin boyutları değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde kullanılan yöntemsel çerçeve belirlenmiştir. Bu noktada sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda çokça karşımıza çıkan küreselleşme kavramı kullanılmış ve spor genelinden yola çıkarak futbol temelinde yarattığı etkiler incelenmiştir. Pascal Boniface'ın futbol ve küreselleşme üzerine yapmış olduğu birçok çalışma farklı kaynaklar taranarak incelenmiştir.

Futbol alanının bir oyundan küresel bir ürüne dönüşüm süreci ele alınmıştır. Küreselleşme kavramıyla ilgili farklı çalışmalar da incelenerek futbol ile kurmuş olduğumuz ilişkisellik boyutu sağlam bir çalışma zemini üzerine kurulmaya çalışılmıştır. Yine bu bölümde Bourdieu'nün temel kavramlarından ve sosyolojisinden yola çıkılarak futbolun küreselleşme süreciyle beraber yaşadığı ve yaşattığı sosyal, ekonomik ve kültürel etkiler belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca küreselleşme çerçevesinde alandaki dinamiklerin değişimine etki eden yasalar, kurallar incelenmiştir.

Bu kurallardan ve yasalardan en çok tartışılan ve etki alanı çok geniş olan Bosman Kuralları araştırılmış, incelenmiş ve yapılan röportajlar ile alana olan etkileri değerlendirilmiştir. Alanda yaşanan gelişmelerin ekonomik etkileri üzerine futbol ekonomisti Tuğrul Akşar'ın çalışmaları irdelenmiş, kendisiyle görüşülerek küreselleşmenin futbol ekonomisi üzerine etkileri üzerine değerlendirilmeler yapılmıştır. Çalışmamızın bu bölümüne Bourdieu 'nün kavramlarından biri olan illusio yani çıkar karşımıza çıkmaktadır. Alanda yer alan ekonomik çıkarlar belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

Bu bölümde futbol alanında yer alan kavramlar incelenmiş ve ortaya çıkan yeni futbol kavramları tespit edilmiştir. Alanda yer alan kavramlar Fransızca ve Türkçe olarak araştırılmıştır. Araştırılan kavramlarda özellikle çalışmamızda yapmış olduğumuz saptamalar neticesinde ortaya çıkan yeni futbol dili üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Küreselleşme ve alandaki eyleyenlerin dolaşımıyla farklı bir boyuta geçen futbol ve dil ilişkiselliği çerçevesinde tercümanların rolü, sorumlulukları ve konum alması üzerine saptamalarda bulunulmuştur.

Türkiye özelinde futbolcular ve konuştukları diller üzerine yapılan araştırma neticesinde Türkçe ve diğer dillerin alanda konuşulma oranları belirlenmiştir. Bu noktada karşımıza dilin küresel etkileri içerisinde değerlendirebileceğimiz bir başka nokta dil ve ekonomi ilişkisi karşımıza çıkmıştır. Fransızca-Türkçe dillerinde var olan futbol terimleri sözlüğü incelemesinde alanda yaşanan gelişmelerin her iki dildeki kavramlara olan etkileri tespit edilmiştir. Böylece alana yeni kavramların farklı alanlarla olan ilişkiler neticesinde girdiği görülmüştür.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde yapmış olduğumuz bütün araştırma, çalışma ve röportajlardan yola çıkarak alana giren farklı eyleyenler belirtilmiş ve bu eyleyenlerden futbol tercümanlarının alana giriş süreci, alandaki konumları, sorumlulukları ve rolleri üzerine değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Futbolun bir alan olarak değerlendirilmesinin nedenleri yine bu bölümde belirtilmiş ve bir alan olarak farklı noktaları üzerine çalışmalar, araştırmalar yapılmıştır. Böylece alanda var olan kazanımlar belirlenmiş ve yeni eyleyenlerin rolleri, uzmanlıkları üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Sosyal bilimlerin incelediği diğer alanlarda olduğu gibi futbolda tarihsel bir süzgeçten geçirilmiştir. Alanın günümüzdeki konumu ve durumu değerlendirilmiştir.

Ayrıca bütün bu değerlendirmeler çerçevesinde çalışmamızda futbolu tarihsel sürecinden itibaren ele alıp günümüzde geldiği noktaya olan yolculuğunda hangi evrelerden geçtiğini görmeye çalıştık. Bu evrelerde ve süreçte alanın büyürken içine dâhil ettiği yeni aktörleri gördük. Karşımıza çıkan her yeni aktör alana dair bizlere alanda yaşanan gelişmeleri gözlemleme şansı verdi. Aktörlerin rolleri ve konumlanmaları futbolun küresel yolcuğuna olan etkileri değerlendirilmiş ve futbol tercümanlarının alanda artık sadece tercüme yapan aktörler olmaktan öte yeni rollere sahip olmaya başladıkları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak futbol yukarıda bahsedilen süreçler ve gelişmeler neticesinde tarihsel yolculuğuna başladığı noktadan artık farklı bir noktaya gelmiş ve bir alan olarak kendi küresel konumunu ve rolünü belirlemiştir.

Küreselleşmeyi genel çerçeve olarak ele alıp incelediğimiz futbol alanı diğer iç dinamiklerinde de yaşanan gelişmeler ve değişmeler neticesinde yeni eyleyenler çıkarmıştır. Ortaya çıkan en yeni eyleyenlerden futbol tercümanlarının artık günümüzde futbol takımlarının birer profesyonel çalışanı haline gelme sürecine etki eden etkenler ve sonuçları incelenmiştir. Futbol tercümanlığının artık profesyonel bir meslek olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmalarda bir başka boyut olarak futbol tercümanlığının artık sadece tercümanlıktan ibaret kalmadığı ve iş tanımının günden güne genişlediği, mesleki özellikleriyle bağıntılı olarak kulüplerin idari yönetim kadrolarında yer aldıkları örneklerle görülmüştür. Kulüplerin idari ve iletişim departmanlarında yönetici pozisyonlarında aldıkları görevlerde ülkemizde futbol alanındaki rollerini genişletmeye başlamışlardır. Tercümanların rollerinin değişimi noktasında dünyada önemli bir örnek olarak gösterilen Portekizli teknik direktör Jose Mourinho 20 Ekim 2016 tarihinde İngiltere'de oynanan Avrupa Ligi maçı sonrasında Fenerbahçe futbol takımının tercümanı Deniz Sarıtaç ile girmiş olduğu bir diyalog Türkiye'de gazete sayfalarına taşınmıştır.

Mourinho'nun Deniz Sarıtaç'a "Sen Portekizli misin? Kaç dil biliyorsun?" Bu soruya "Hayır Türk'üm ve 6 dil biliyorum" yanıtını alan Jose Mourinho, kısa süreli şaşkınlığın ardından, "Bu muhteşem bir şey. Ben de senin gibi tercümanlıktan geldim. Seni tebrik ediyorum, böyle devam et yorumunu yaptı.'' (Fanatik.com, [23.10.2016]) şeklindeki haberi bizlere artık tercümanların ülke futbolunun önemli aktörlerinden biri olduklarını gösteren bir örnek olarak görülebilir.

Alanda bir profesyonel olarak önemli bir konumuna geldiğini gördüğümüz tercümanların ilerleyen yıllarda alan içerisinde yaşanan dolaşımların ve yeni konumlanmaların etkisiyle futbol takımlarının idari kadrolarının dışında teknik direktörler olarak da karşımıza çıkabilecekleri değerlendirilmesi yapılabilir.

Böylece eyleyenlerin konumlarının, rollerinin ve sorumluluklarının değişmesi futbol tercümanlığı mesleğinin alan içerisinde göstereceği gelişmelere ışık tutacaktır. Yurt dışında ise futbol alanında tercümanlık mesleğinin farklı bir konum ve sorumluluklara sahip olduğu belirlenmiştir. Yukarıda ülkemiz üzerinden değindiğimiz tercümanlık mesleğinin yaşadığı ve yaşayabileceği değişimlerin aslında

Avrupa ülkelerinde yıllar içerisinde gerçekleştiği Jose Mourinho örneğinde karşımıza çıkmıştır. Ayrıca tercümenin ve yazılı çevirinin günümüz futbol dünyasında artık bir ihtiyaç olduğu bir gerçeklik olarak görülmelidir.

Yaptığımız araştırmalarda, özellikle Batı Avrupa ülkelerinde tercümanlığın dışında futbol alanında farklı bir meslek grubu karşımıza çıkmıştır. Dil öğretmenliğinin süreç içerisinde oluştuğu belirlenmiş ve bu doğrultuda kurumların profesyonel şirketler gibi çalışmalar yaptığı görülmüştür. Peki, ülkemizde böyle bir dönüşüm öngörülmekte midir? Bu sorunun cevabının ilerleyen yıllarda küreselleşmenin etkilerinin devam etmesiyle ortaya çıkacağını söyleyebiliriz. Kuşkusuz futbol küresel olarak çok güçlü bir alan olmaya devam etmekte ve alanın eyleyenleri de yaşanan gelişme ve değişimleri takip etmek durumuyla her zaman karşı karşıyadırlar.

KAYNAKÇA

Akşar, Tuğrul "Bosman Kararları ve Futbolda Liberal Devrim." www.arsiv.ntv.com.tr/news/280928.asp [25.05.2016].

Akşar, Tuğrul. 2005. **Endüstriyel Futbol.** İstanbul: Literatür.

Aktaşoğlu, Metin "Futbolun Dili Evrenseldir Derler Ama…'' http://www.radikal.com.tr/spor/futbolun-dili-evrenseldir-derler-ama-1120701/ [10.02.2013].

Atabeyoğlu, Cem. Artun, Tevfik Ünsi. Aydın, Nurhan. Hiçyılmaz, Ergun. San, Haluk. Sevinçli, Orhan Vedat. Somalı, Vala. 1992. Türk Futbol Tarihi. c.1 İstanbul: Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları. http://www.tff.org/default.aspx?pageID=703

Andree,Massiah."The World Cup In Social Media." http://www.bbc.com/news/blogs trending-28295898 [15.07.2014].

Benzer, Ahmet. 2010.Türk Futbol Dili. **Dil ve Dil Bilimi Çalışmaları Dergisi.** s.6: 95

http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jlls/article/view/5000084229 [22.01.2016].

Boniface, Pascal. 2006. **Futbol ve Küreselleşme.** çev**.** İsmail Yerguz İstanbul: Ntv Yayınları

Bourdieu, Pierre. 1984**. Question de Sociologie** Paris: Les Editions de Minuit

Çimen, Fulya. 'Türk Futbol Markalarının Sosyal Medya Kullanı" http://sosyalmedya.co/futbol-sosyal-medya-dosya/ [14.07.2015].

Dan, Jones. "Deloitte Football Money League 2016" https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/sports-business-group/articles/deloitte football-money-league.html# [10.03.2016].

Demirel, Bogenç Emine. 2014. Çevirinin Bourdieu Sosyolojisiyle Yapılan Yüzü, Çeviri Sosyolojisi. **Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi.** s.76: 402.

Elçora, Genco Ilgın. "Dünyanın En Popüler Spor Organizasyonu Fifa Dünya Kupası 2014 Başlıyor." **Radikal Gazetesi** http://blog.radikal.com.tr/spor/dunyanin-en-populer-spor-organizasyonu-fifa-dunya-kupasi-2014-basliyor-63084 [12.06.2014].

History Of Football- "The Origins." Fifa.com http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/the-game/ [09.08.2013].

2014 Fifa World Cup ™Reached 3.2 Billion Viewers, One Billion watched Final." Fifa.comhttp://www.fifa.com/worldcup/news/y=2015/m=12/news=2014-fifa world-cuptm-reached-3-2-billion-viewers-one-billion-watched--2745519.html [18.12.2015].

FifaWorldCup™ComparativeStatistics1982-2010."Fifa.com http://www.fifa.com/mm/document/fifafacts/mencompwc/51/97/30/fs 301_01a_fwc-stats.pdf [18.12.2015].

''From 1863 To The Present Day." Fifa.com http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/the-laws/ [24.08.2015].

Football Interpreter/ Our Services. "Footbalinterpreter.com, http://www.footballinterpreter.com/our-services [08.06.2016].

FutbolOyunKuralları"Tff.org http://www.tff.org/resources/tff/documents/2009dk/mhk/oyun-kurallari 07.09.2009.pdf [12.08.2016].

Futbol Sözlüğü İstanbul: Printcenter, 2016.

Galatsaray Nasıl Kuruldu", Galatasaray.org http://www.galatasaray.org/s/galatasaray nasil-kuruldu/13 [09.08.2013].

Giddens, Antony. 2010. **Modernliğin Sonuçları.** 4. bs. çev. Ersin Kuşdil İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Hornby, Nick. 2006. **Futbol Ateşi.** İstanbul çev. Bağış Erten İstanbul: Sel Yayıncılık

Katz, Michael, 'The 10 Biggest Sports Hashtag You Got Trending In 2014, According To Twitter" http://www.sbnation.com/lookit/2014/12/10/7368717/2014-year-on-twitter-sports-hashtags-we-all-love-soccer [12.10.2014].

Kayserilioğlu, Sertaç. "Fenerbahçe Spor Kulübü Kuruluş Tarihi." http://www.fenerbahce.org/kurumsal/detay.asp?ContentID=3 [09.08.2013].

Klose, Andreas. "Televizyon Futbolu". **Futbol ve Kültürü.** Ed. Tanıl Bora, Wolfgang Reiter, Roman Horak. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015:

Kuper, Simon.2012. **Futbol Asla Sadece Futbol Değildir.** 4. bs. çev. Sinan Gürtunca İstanbul: İthaki Yayınları.

Kuper, Simon. 2013. **Futbolun Şifreleri.** 4. bs. çev. çev. Elif Nihan Akbaş İstanbul: İthaki Yayınları.

Morinho'nun Gözdesi Deniz. 2016 **Fanatik Gazetesi.** 23 Ekim. http://www.fanatik.com.tr/2016/10/22/mourinho-nun-gozdesi-deniz-1258584 [23.09.2016].

Özsöz, Cihad. 2007. **Pierre Bourdieu'nün Temel Kavramlarına Giriş.** Sosyoloji Notları. ss. 18-19.

Perelman, Marc.''Pascal Boniface Ou La Mondialasition Sportive Heureuse" http://marcperelman.com/pdf/pascal-boniface.pdf [28.04.2016].

Radyonun İlkleri" İlevarsiv.com http://www.ilefarsiv.com/radyo/yazi_37.htm [09.05.2016].

Şenduran, Fatih Serdar, Donuk, Bilge. 2006. **Futbolun Anatomisi.** İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Şentürk, Ünal "Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol". **CÜ Sosyal Bilimler Dergisi** c.31 s.1(2007): 25-41.

The Official Fifa World Cup™ Partners&Sponsors Since 1982." Fifa.com http://resources.fifa.com/mm/document/fifafacts/misc-fwcpartn/52/01/15/fs 401_01_fwc-partners.pdf [20.07.2015].

The World Cup™'s Top Social Moments." Fifa.com http://www.fifa.com/worldcup/news/y=2014/m=7/news=the-world-cup-s-top social-moments-2406128.html [16.07.2015].

Titcoob, James. 'Which Country Watches The Most Tv In The World?" Telegraph.co.uk. http://www.telegraph.co.uk/technology/news/12043330/Which country-watches-the-most-TV-in-the-world.html [10.12.2015].

TransferRekorları"Transfermarkt.com http://www.transfermarkt.com.tr/transfers/transferrekorde/statistik/top/plus/0/galer ie0?saison_id=2015&land_id=&ausrichtung=&spielerposition_id=&alters klasse=&leihe=&w_s=s [04.08.2016].

About Twitter" Twitter.com https://about.twitter.com/tr/company [12.03.2016].

Yılın Arama Trendleri"Google.com https://www.google.com/trends/topcharts#date=2014&geo [02.09.2014]

EKLER

Ek 1. Deniz Sarıtaç Röportaj

Röportajı Gerçekleştiren: Gökhan DİNAR
Konuk: Deniz SARITAÇ
Bekâr / 23

G.D: Öncelikle futbol alanına tercüman/çevirmen olarak girişiniz nasıl gerçekleşti?

D.S: Futbol alanına girişim şans eseri gerçekleşti. Mütercim Tercümanlık alanında öğrenciyken zorunlu staj kapsamında 2 farklı yerde staj yapmam gerekiyordu. İlk olarak bir akaryakıt firmasında staj yaptım daha sonra ikinci staj için bir gazeteyi ayarlamıştım fakat orada staja başlarken bir anda şans faktörünün de etkisiyle ülkemizin önde gelen spor kulüplerinden birinde staja kabul edildim ve gazeteyi bırakıp çocukluk hayallerimi süsleyen kulüpte staja başladım. Aslında Kimya bölümünü bırakıp tercümanlık okuma nedenimde bu hayaldi. Böylece kulüpte stajyer olarak görev almaya başladım tabi okullar açılırken stajımın sonlanıp döneceğimi düşünüyordum fakat kulüp teklifte bulundu ve kulübün bir profesyoneli olarak çalışmaya başladım.

G.D: Peki alanda mesleki tanımınızda Tercüman mı yoksa Çevirmen mi kullanılıyor, çünkü bu noktada yazılı görsel basında bir kavram kargaşası yaşandığı görünmektedir.

D.S: Tercüman sıfatı kullanılıyor.

G.D: Futbol alanında tercümanlığı ülkemizde bir meslek olarak tanımlayabilir miyiz? Eğer evet ise nasıl bir tanımlama yapabiliriz?

D.S: Evet futbol tercümanlığını bir meslek olarak tanımlayabiliriz. Çünkü hemen hemen bütün profesyonel kulüplerin teknik/idari kadrolarında bir tercüman yer almakta ve hepsi de tercüme yaptıkları dile hâkim olmalarının yanı sıra alana farklı noktalarıyla hâkimiyet sağlamaları ve sınırlarını bilmelerinden dolayı profesyonel bir

meslek grubu gibi hareket etmektedir. Ayrıca yıllar öncesine göre bu pozisyonlarda tercüman olarak çok daha farklı, plansız ve rastgele kişiler görev alıyordu, kulüplerin içerisinde dil bilen kişiler bu görevleri yapabiliyordu fakat alana profesyonel kişilerin girmesiyle mesleki bir gelişme sağlandığı gözlemlenmektedir.

Fakat diğer yandan baktığımda Avrupa'da böyle bir sistem olmadığını görüyoruz, tercüman yerine dil eğitmeni eşliğinde o ülkenin dil eğitimi verildiğini görüyoruz. Sadece bildiğim kadarıyla Türkiye ve Rusya'da bu tercümanlık sistemi görünüyor. Avrupa'da futbolcu sözleşmelerinde belirli bir periyod içerisinde transfer olduğu ülkenin dilini öğrenmesi gerekliliği belirtiliyor, yakın zamanda yurt dışına transfer olan Türk futbolcularda benzer bir uygulamanın içinde olduğunu görebiliyoruz. Özetle Türkiye'de oluşan Futbol Tercümanlığı mesleği dünya çapında var olan bir sistem değil oralarda o ülkenin dilini öğretmeye dayalı bir sistem olduğunu görüyoruz.

G.D: Meslek olarak Futbol Tercümanlığını nasıl tanımlarsınız? Türkiye'de futbol alanında etkin bir role sahip olan tercümanlar artık kulüplerin teknik, idari kadrolarının birer üyesi haline geldiği görünmektedir. Bu doğrultuda tercümanın rolü /sorumluluğu ne doğrultuda değişim göstermiştir?

D.S: Dışarıdan gelen standart bir tercüman olmak yeterli değildir. Futbolun diline ve alana hâkim olmak gerekli, çünkü pozisyon olarak sorumluluk düzeyi çok fazla olan bir noktada çalışmaktayız. Alana girdiğinizde orda ki dünyanın farklı olduğunu görüyorsunuz, teknik bir dili olan bunun yanı sıra idari bir yapısı olan ve bu yapıya da tercüme anlamında iç içe olan ve çok farklı bileşenleri olan bir pozisyon yani sadece T.V mikrofonları karşısında birkaç dakikalık diyaloglardan ibaret olan bir meslek değildir.

Aslında tercüman pozisyonu kulübün bazen organizasyon yapan bir personeli yani dışarıdaki bir organizasyondan tutun sağlıkla ilgili bir durum olduğunda örneğin futbolcu mr çektirmeye gideceğinde de yanında olunan özetle kulüp içerisinde profesyonel bir grup futbolcuya asistanlık hizmeti veren o kulübün bir profesyoneli olarak tanımlanabilir.

Yani tercümanlık sadece futbolcu onu dedi, bunu söyledi vs. değildir yani bu noktada tercümanlara getirilen onu çevirdi bunu çevirmedi gibi eleştiriler biraz daha magazinsel yanı olan eleştiriler olarak görmekteyim çünkü çok fazla göz önünde

olunan hatası aranan bir meslek grubunun içerisindeyiz. Milyonlarca insanın yerimizde olmayı istediği bir pozisyonda çalışmaktayız. Bu nedenle oturup yapılan işi didik didik ederek bir yandan da benim de bir arkadaşım var yabancı dil biliyor o niye orda değil, aslında bende yaparım o işi diyen belki de milyonlarca insanın magazinsel eleştirilerine maruz kalmak da çok normal.

Aslında tercümanın bana göre görevi oturup kelimesi kelimesine söylenenleri ifade etmekte değildir, evet söylediğini çevirisi yapılan dilde söylendiği şekilde anlatmaktır fakat farklı olarak değil tabi. Örneğin ‘’good match’’ açıklamasını iyi maç olarak çeviremeyiz ‘’bizim için güzel bir maç oldu’’ şeklinde söyleyebiliriz. Sorumluluk noktasında bir diğer önemli nokta, futbol diline hâkim olmaktır, örneğim “başlama vuruşu” sözcüğünün İngilizcesini, Fransızcasını veya Portekizcesini bilmek gerekir yani başlama ve vuruş sözcükleriyle bunu ifade etmek anlamsız kalır.

G.D: Tercümanların futbolcuların/teknik direktörlerin profesyonel hayatlarının dışında sosyal hayatta eli ayağı olduğunuzun örneklerini zaman zaman basına yansıyan haberlerde görmekteyiz, benzer bir durumla karşılaştınız mı? Bu doğrultuda maç öncesi ve sonrası günlük mesai işleyişiniz nasıldır?

D.S: Evet, futbolcuların sosyal hayatlarında da yardımcı olduğumuz noktalar tabi ki oluyor, sosyal hayat içerisinde telefonla destek olduğumuz çeşitli durumlar yaşıyoruz. Mesai noktasında ise sabit bir mesai anlayışı olan bir sektör değil, antrenman saatlerine bağlı yani takım programı dâhilinde mesai işleyişimiz gerçekleşiyor. Örneğin antrenman akşam ise 3 saat önce mesai başlar antrenman bitiminden 2 saat sonra biter. Haftada 1 gün iznimiz olur ama izin gününde de ekstra işler olabilir çünkü futbol yaşayan bir varlık gibidir gazetede bir haber çıkar onla ilgili kulüp hemen iletişime geçer yani bu tarz durumlarla da karşılaşabiliyoruz.

G.D: Türkiye’de futbol takımlarda futbolun globalleşmesi sonucu ortaya çıkan ihtiyaçlardan biri olan yabancı oyuncular için tercüman ihtiyacı doğmasının daha eskilere nazaran futbol alanında ki tercümelere daha profesyonel bir boyut kazandırdığına inanıyor musunuz?

D.S: İşe ilk girdiğimde futbol terminolojisine çalıştım, aslında bilgisayar oyunlarına olan ilgimden ve futbolla çok fazla iç içe olduğumdan hâkim olduğumu düşünüyordum. Tabi ki bunların dışında da futbol alanında çok fazla kullanılan sağlık terimlerini öğrendim açıkçası futbolun bu terminolojisini bilmiyordum aslında

bütün alanlarda benzer durumlar vardır örneğin hukuk çevirisi yapamam çok farklı bir alan ve alana girdiğimde bir tercüman olarak en temelde terminolojiyi öğrendim. Daha sonra ilk işe girdiğimde İngilizce ve Fransızca biliyordum sonra 1,5 senede İspanyolca ve Portekizce öğrendim. Meslekte Portekizce bilmek şart olduğu için bu dilleri öğrendim. Fakat İstanbul'da Portekizce kursu olmadığı için İspanyolca kursuna gittim ve yoğun bir çalışma yaparak İspanyolca öğrendim ve Portekizce yakın bir dil olduğu için İspanyolca bilmem sayesinde Portekizceyi daha rahat bir şekilde öğrendim ve Brezilya'ya giderek ve bir süre kalarak Portekizcemi geliştirdim. Brezilya'dan sonra günlük hayatta ve futbol alanında yetecek kadar Portekizcemde gelişti ve şu an Türkçe dâhil 5 dilde profesyonel olarak tercüme yapabiliyorum.

Her geçen günde işimle ilgili yenilikler katarak kendimi ilerletiyorum yani sadece dilsel bir yeterliliğin dışında futbolun her alanında kendimi geliştirecek deneyimler yaşıyorum yani ne yapmam gerektiğini nerede durmam gerektiğini yani futbol dünyasında ki işleyişe daha çok dâhil oluyor ve alanı bütün dinamikleriyle öğreniyorum.

G.D: Profesyonel kulüplerdeki iş tanımlarınız bu doğrultuda nasıl yapılmaktadır? Sizce futbol alanında tercümanlık mesleği ne kadar profesyonel futbolun içinde yer alan taraf olmak olgusunun sizler üzerindeki etkisi ne boyutta? Sizlerde transfer oluyor musunuz?

D.S: Standart olarak futbolcu ve kulüp profesyonelleri arasında iletişimi kurar ve çevirileri yapar şeklinde bir sözleşmemiz oluyor. Tabi tercümanlarda transfer oluyor fakat öyle futbolcular gibi bonservis bedeli falan tabi ki ödenmiyor. Çünkü bu mesleği yapan belli bir grup insan var ve sürekli yer değiştiren bir döngü içerisindeler örneğin şu an büyük kulüplerde görev alan tercümanlar daha önce başka büyük kulüplerde de çalışmış kişiler olduğunu biliyoruz.

Kulüplerin bu kadroya seçim yaparken profesyonel bir tercüman bulmakta zorlandığı da bir gerçek çünkü bu işi yapanlar futbolu bütün olarak bilen ve alana hakim olan durması gerektiği yeri bilen ve iyi yetişmiş kişiler olduğu görünmektedir. Ayrıca kulüpler için çok önemli olan güvenirlilik unsuru da bu noktada devreye giriyor çünkü bu kadar büyük sosyal ve ekonomik güce sahip kurumların içerisinde yıllarca yer alabilmenin en önemli etkenlerinden biri güvenirlilik unsuru olarak karşımıza çıkıyor.

Çünkü kulüpler için güven çok önemli bir unsur ve herkesin gözünün önünde yer alınan da bir pozisyon ve en yakınlarınla dâhil paylaşımda bulunamayacağın bir pozisyon olarak tanımlanabilecek bir iş olduğu için güven unsuru çok önemli diye söyleyebilirim. Taraf olma noktasında ise meslek olarak genelde gençlerin yaptığı bir iş ve çok doğaldır ki hepimizin taraftarı olduğu kulüpler var ve bu işin yaş aralığı da 22-30 civarı ve taraftar olunmasına rağmen bir yerden sonra bizlerde profesyonel kişiler haline geliyoruz. İnsan içinde bulunduğu kulübün taraftarı olur fakat gönlünde de bir takım yer alır ama sonuçta profesyonellikte işin doğasındadır.

G.D: Futbolcu röportaja başladığı an bütün Türkiye sizin ağzınızdan çıkacak sözcüklere odaklanıyor bu tür baskılar sizde ne gibi bir sorumluluk hissi oluşturuyor?

D.S: Tabi bir baskı oluyor, özel hayatımızda da her adımımıza dikkat etmemiz gerekiyor yani Türkiye'nin en göz önündeki yüzlerce yıllık geçmişi olan camialarında görev alıyoruz ve çalıştığınız kuruma layık olmak gerekiyor. Yani bu meslekteki en önemli nokta duracağın yeri bilmek yani futbolcu olmadığının farkında olmak oradaki ana malzemenin biz tercümanlar değil futbolcu olduğunun farkında olmak gerekiyor. Futbol futbolcunun merkez olduğu bir alan bizler ise sadece yan unsurlarız bence bu tercümanlar için her alanda geçerli tercüman hiçbir zaman ana unsur değildir, tercüman aslında olmayan bir insan gibidir hiç yok gibi görünüp aslında hep var olan biridir. Örneğin toplantıda ben sizin tercümanlığınızı yapıyorum orda asıl konuşan sizsiniz aslında ben yokumdur ve tercümanın fikrinin bir önemi yoktur bu yüzden tercüman hiçbir zaman etrafındaki faktörlerin önüne geçmemelidir.

Son olarak genel bir değerlendirme yapabilir misiniz?

D.S: Bence esas nokta bir tercüman için bahsettiğimiz dürüst olabilmek, duracağın yeri bilmek ve alana hâkimiyet gibi özelliklerinden öte bir tercümanın varlığının yokluğunun bir olmasıdır. Son olarak popüler bir meslek yapıyor olmam sosyal hayatımda bir değişiklik yaratmadığını söyleyebilirim ve yaptığım işte "Yok Olabilmek" sözcüğü genel olarak özet bir cümle olarak kullanılabilir ve bütün işlerde olduğu gibi yapılan işte başarılı olmak için düzgün bir karaktere sahip olmak ve iş ahlakına uygun biri olmak gerekir.

Ek 2. Vedat Kavi Röportaj (28.10.14)

Röportajı Gerçekleştiren: Gökhan DİNAR

Konuk: Vedat Kavi

G.D: Öncelikle futbol alanına tercüman/çevirmen olarak girişiniz nasıl gerçekleşti? (Bu nokta da alanda sizlerin işi Tercümanlık mı yoksa çevirmenlik mi şeklinde tanımlanmaktadır?

V.K: Futbol Tercümanı olarak işe başlamam tamamıyla şansım sayesinde gerçekleşti. İspanyol dili ve edebiyatı 3. sınıf öğrencisi iken, herhangi bir iş durumunda telefon numaralarımızı bırakmamızı istediler. Dil konusunda erkek öğrencilerin az olduğu açıktır, liste de erkek olarak sadece benim adım vardı. Kayserispor'dan bir Hocamız okulla irtibata geçip benimle çalışmak istediğini söyledi. Burada okulumuzun etkisi de büyüktür. Yaptığım meslekte tercüman ifadesi daha çok kullanılıyor. İşin içinde sadece söylenenler değil karşıya verilmek istenen duyguyu da aktarmak önemli.

G.D: Futbol alanında tercümanlığı ülkemizde bir meslek olarak tanımlayabilir miyiz?

V.K: Neden olmasın. Tercümanlık elbette bir meslek. Kontenjanı çok kısıtlı olmasından dolayı, takımın ligde basarisi, alt lige düşmesi, oyuncuların o takımda yer alması gibi faktörler sayesinde devamlılığı olan bir meslek değil. Oyuncular, hocalar, menajerler sayesinde kurulan iyi ilişkilerle tercümanlar da takımlar arası transfer olabiliyorlar.

G.D: Meslek olarak futbolcu tercümanlığını nasıl tanımlarsınız?

V.K: Eğlenceli, maddi olarak iyi kazanç elde edinilebilir, kendinize bos vakit ayırabileceğiniz rahat bir meslek. Tek sorun sürekliliği yok, menajerlik, antrenörlük, takım menajerliği yapabilme fırsatları var.

G.D: Türkiye'de futbol alanında etkin bir role sahip olan tercümanlar artık kulüplerin teknik, idari kadrolarının birer üyesi haline geldiği görünmektedir. Bu doğrultuda tercümanın rolü /sorumluluğu ne doğrultuda değişim göstermiştir? (örneğin GS eski teknik direktörü Mancinin tercümanının bir FB-GS maçı sonrası yaptığı açıklamada ki "Penaltıya kadar mükemmeldik, keşke 1 puanla ayrılsaydık.'' Şeklinde ki açıklamasını "sahaya iyi yerleştik, 3 puanla ayrılsak iyi olurdu.'' Şeklinde yaptığı tercümedeki gibi benzer bir durumla karşılaştınız mı?)

V.K: Kamera karşısında, özellikle canlı yayında tercüme etmek dışarıdan görüldüğü kadar kolay değildir. İyi anlamak, söylenen sözleri hafızada tutabilmek, güzel bir Türkçe ile iletebilmek, sinildiği kadar kolay değildir. İnsani ister istemez gerginleştiriyor, heyecanlandırıyor.

Benim başıma da bu tip olaylar çok geldi. Ariza Makukula bir röportajında, söylediği bir kelimeye takıldım ve söylediği her şeyi unuttum. Söylediklerini tekrar etmesi hoş olmayacağı için, söylediği bütün her şeyi ben kafamdan uydurmak zorunda kalmıştım. Ayni zamanda bir oyuncunuz devre arası Galatasaray'a gitmek istediğini söylemişti. Ben ise sezon sonu demiştim. Konuşmalarda daima Kulüp menfaatleri on planda tutulmalıdır.

G.D: Tercümanların futbolcuların/teknik direktörlerin gerek profesyonel hayatta gerek sosyal hayatta eli ayağı olduğunun örneklerini zaman zaman basına yansıyan haberlerde görmekteyiz, benzer bir durumla karşılaştınız mı?

V.K: Katılıyorum, yeni bir kültür, yeni bir dil ile tanıştıkları için özel hayatlarınla bizler ilgileniyoruz. Banka hesabi açılmasında, alışverişte, oturma izni alınırken, telefon, internet bağlatılmasında. Herhangi bir restoranda, markette seçeceği yemeğine kadar biz yardımcı oluyoruz. Google da adımı ve soyadımı yazınca dönemin gol kralı Makukula'nın sağ kolu olduğum yazılmış.

G.D: Maç öncesi ve sonrası günlük mesai işleyişiniz nasıldır?

V.K: Maçtan bir gün ya da iki gün önce kampa gireriz. Dışarıya çıkmamız, ziyaretçi getirmemiz yasaktır. Maçlardan sonra bir gün ya da iki gün bazen üç gün(milli takım aralarında) iznimiz olur. Aktif her gün 1,5 saat antrenmanımız olur. antrenman öncesi 1 saat önce kulüpte bulunuz. Bu da günlük 4 saat çalışma eder. Onun dışında oyuncu ne zaman ihtiyaç duyarsa yanında oluruz.

G.D: Türkiye'de futbol takımlarda futbolun globalleşmesi sonucu ortaya çıkan ihtiyaçlardan biri olan yabancı oyuncular için tercüman ihtiyacı doğmasının daha eskilere nazaran futbol alanında ki tercümelere daha profesyonel bir boyut kazandırdığına inanıyor musunuz? Profesyonel kulüplerdeki iş tanımlarınız bu doğrultuda nasıl yapılmaktadır?

V.K: Günümüz futbolunda yapılan önemli transferler sayesinde, internet, medyanın da ileri d boyutta olmasıyla birlikte, gerek oyuncularla sohbet ederek, ya da internet ve yabancı kanallar aracılığıyla her gün yeni bir şeyler öğrenebiliyoruz. Bunun neticesinde tercümanlarda futbol terimleri ve taktik acısından uzmanlaşabiliyorlar.

G.D: Türkiye'de her anı merak edilen attıkları adım olay olan futbolcuların en yakınında olan kişiler olmak hayatınızda ne gibi değişiklikler getirdi? Mesleki olarak yaşadığınız tecrübeler sizlere neler kattı.(Alanda yaşananların bir değerlendirmesi.)

V.K: Onlarla iç içe olduğumuz için, bize normal insan gibi geliyorlar. Tabi dışarıdan insanlar gelip fotoğraf çektiriyorlar, forma istiyorlar, imza istiyorlar. Bazen oyuncularımla takılıyorum benim ne fotoğrafim var, ne de formam diyorum. Çeşit çeşit oyuncu var, kimileri çok bonkör olabiliyor.

Ülkelerine çağırıyor, biletini ben alacağım diyor. Evlerine davet ediyorlar, alışveriş yaptıklarında size de hediye almak istiyorlar. Dışarıdan insanların günlük beş bin liraya kiralamaya kalktığı arabaları, oyuncular al araba anahtarı sende kalsın, istediğin zaman gez diyebiliyorlar.

Yasadıkları lüks hayatin bir parçası ister istemez bizlere de yansıyor. Manevi acıdan üst düzey liglerde oynamış tecrübeli insanlar hayat adına güzel dersler verebiliyorlar. Sonuçta hepsi başarılı insanlar.

G.D: Sizce futbol alanında tercümanlık mesleği ne kadar profesyonel?

V.K: Türkiye de yeterli değil. Bir sene yurt dışında kalıp tercüman olan birçok tercüman var. Herhangi bir kriter yok, tercümanlar genelde aykırı bir dil konuştukları için onları kontrol edebilecek bir kişi de yok.

G.D: Profesyonel bir tercüman olarak futbolcuların/teknik direktörlerin demeçleri esnasında belli bir bölümü çevirmemeyi düşündüğünüz veya ''kulüp dengeleri'' gereği böyle bir yönlendirmeyle karşılaştığınız oldu mu?

V.K: Tercüman her şeyi çevirmez. Altın kural budur. Kulüp menfaatleri gereği, birçok kez her şeyi çevirmediğim oldu. Bunun sonuçları oyuncu/ oyuncu oyuncu/yönetici ya da kulüp arası ilişkileri zedeleyebilir.

G.D: Futbolcu röportaja başladığı an bütün Türkiye sizin ağzınızdan çıkacak sözcüklere odaklanıyor bu tür baskılar sizde ne gibi bir sorumluluk hissi oluşturuyor?

V.K: Heyecan, her şeyi iyice özümsemeliyim ve iyi bir diksiyon ile telaffuz etmeliyim. Çünkü iki grup insan o anda sizi izliyor olabilir, birincisi oyuncunun ne dediğini merak edenler, diğeri ise benim tercüme hatası yapıp yapmayacağımı bekleyenler.

G.D: Tercümanların yaptığı çeviriler yüzünden görevlerine son verildiği örnekler ülkemizde yaşandığı görünmektedir. Bu tür örnekler sizleri nasıl etkilemektedir?

V.K: Tercüman kulüp menfaatlerine uymayacak şekilde bir tercüme ederse isinden olabilir, baskı altına girebilir, gözden düşebilir. Benim de basıma geldi ve sezon sonu kendi isteğimle o kulüpten ayrıldım.

G.D: Son olarak Türkiye'de 3 büyükler olarak adlandırılan ve Futbola yön veren İstanbul kulüpleri dışında çalışmak mesleki olarak sizlere ne gibi artı/eksi etkiler bırakmaktadır. Futbolun İstanbul dışından görüntüsü ne boyutta değişkenlik göstermektedir. (Profesyonellik, taraftar baskısı vs.)

V.K: Büyük kulüplerde olmak daha çok popülarite, daha fazla kazanç, kariyerinizde daha kolay iş bulma imkânı doğuruyor. Kotu tarafı çok fazla eleştiriye maruz kalmanız. İşini profesyonellikle yapan, Samet'e herkesin "Doğru mu Samet?" diye takılması bence doğru değil. Anadolu kulüplerinde çalışmak daha kolaydır, taraftar baskısı yoktur, sakin bir hayattır.

Ek 3. "İşini İyi Yapan İnsan" Olmak: Halil Yazıcıoğlu Röportaj (13.04.2015)

http://blog.jollytur.com/isini-iyi-yapan-insan-olmak-halil-yazicioglu-roportaji/

Röportajı Gerçekleştiren: Çağdaş Polat

Konuk: Halil Yazıcıoğlu

Dünyayı gezmek ve başka kültürlerle tanışmak pek çoğumuzun içgüdüsüdür. Bu içgüdünün bizi götürdüğü yerde dil yeterliliği de önemli bir durum haline gelmektedir. Farklı dillerde düşünebilmek ise bize yeterlilikten çok farklı bakış açıları kazandırır. İşte bu düşünceler ve kafamızdaki sorular bizi Beşiktaş'ın genç tercümanı Halil Yazıcıoğlu'na götürdü. Futbol gibi ülkemizin en çok konuştuğu ve fikir yürüttüğü alanda tercümanlık gibi zor bir mesleği icra eden Halil Yazıcıoğlu, diğer tarafta futbol bilgisi ve ailesine olan düşkünlüğüyle hayata değer katacak güzelliklerin peşinde doğaçlama olarak ilerliyor. Kendisiyle tercümanlık, gezi ve futbol üzerine keyifli bir sohbet yaptık ve belki de ileride Türkiye'nin Mourinho modeli olacak Halil Yazıcıoğlu'ndan çok sıcak cevaplar aldık. "İşini iyi yapan insan" olmak, çok zor bulunan özelliktir.

Ç.P: Milli takımla ilgili ne söyleyebilirsiniz? Sizce bir çıkış yolu var mı?

H.Y: İnsanın olduğu her yerde umut dolayısıyla çıkış yolu vardır. Çıkış yolu bana kalırsa; mevcut sistemde bulunan insanların ve oyuna katkı yapabilecek herkesin daha doğru şekilde katkı yapmasını sağlamaktır. Mevcut sistem, katkıya yaratabilecek kişilere oldukça kapalı. Bütün bu noktalarda adımlar atıldıktan sonra saha tarafı konuşulur. Bir de toplumla futbol arasında doğrudan doğruya bir ilişki var. Futbolu ülkede olup bitenlerden izole olarak düşünmek kesinlikle doğru değil. Bunu kabul ederek ve farkında olarak düzeltmenin yollarını aramak gerekiyor.

Ç.P: Nispeten son birkaç yıldır sürekli ileri giden bir Beşiktaş izliyoruz. Yine aynı ülkedeyiz ama Beşiktaş adına ibreler olumlu gelişmeleri gösteriyor. Bu noktada Beşiktaş'ın gidişini nasıl görüyorsunuz?

H.Y: Beşiktaş son 10 yıldır çok darbe almış, kurum kültürü zedelenmiş bir kulüp. Buradan ayağa kalkıp işleri düzenleyebilmek çok ciddi zaman ve çaba gerektiriyor. Bunun güzel tarafı, kulüp bu noktadan ayağa kalktığı zaman, yapılan her katkı, her olumlu çaba daha görünür hale geliyor.

Ç.P: Biraz sizden söz etmek gerekirse; Galatasaray'da Sinema ve Televizyon Bölümü okurken Erasmus'la Lyon'a gittiniz. Şimdi baktığınızda Lyon'u nasıl hatırlıyorsunuz?

H.Y: Lyon çok güzel bir yerdi. Benim Lyon'u sevmemin sebebi; ne çok büyük, ne de çok küçük bir şehir. Mesela Rotterdam'a gittiğimde Rotterdam'ı da çok beğenmiştim ve bu yönüyle Lyon'a benzetmiştim. Metropol değiller ve gündelik hayat çok kolay, insanlarla kurduğunuz iletişim şekli çok güzel. Kendinizi yakın hissediyorsunuz. Lyon'da, Paris'in o tüketici, insanı darmadağın eden tempo yok. Oradaki yedi ayım çok güzeldi, daha fazla da kalabilirdim ama daha fazla kalacak param yoktu. Bende bambaşka bir yeri vardır Lyon'un.

Ç.P: Sonra İstanbul'a dönüş ve dil okuluna başlamak nasıl oldu?

H.Y: Üniversitenin ilk senesinden itibaren Cervantes'e devam ediyordum, Erasmus'tan döndükten sonra da devam edip üniversitenin son senesinde de dil kursunun son seviyesini bitirdim. O dönemde Cervantes'in kültürel etkinlikler bölümünde tercümana ihtiyaç oldu. Yazar, şair konferansları gibi kültürel etkinliklerde tercümanlık için teklif getirdiler ve severek kabul ettim.

Ç.P: Aynı dönem sanırım Radikal'de de stajyerlik yaptınız değil mi?

H.Y: O dönem Radikal'deki stajyerliğim, dil okulundaki görevlerim ve okulun son dönemi olmasından ötürü hayatımın en yoğun dönemlerinden biriydi. Sabah üniversiteye derse gidiyordun, akşam Cervantes'e gidiyordum, oradan çıkıp Radikal Spor'a gece nöbetine gidiyordum. Sağolsun Uğur Abi'nin(Uğur Vardan) bana o dönem çok büyük yardımı oldu. Çünkü her defasında sıkıştığımda, yardıma ihtiyacım olduğunda her zaman anlayış gösterdi. Para da kazanmam gereken o dönemde Radikal Spor'da kalmamı sağladı.

Ç.P: Dil okulundaki kültürel etkinliklerde aslında mütercim tercümanlık yaptınız. Formasyonunuz olmayıp kendinize sonradan kattığınız bir özellik olduğundan dolayı çok zor olmadı mı?

H.Y: Benim için çok zor olmadı. Okulda zaten iletişim okuyordum, gazetede zaten editörlük yapıyordum. Bir metni şekillendirmek nedir, bir konuşmaya şekilde vermek nedir, temel kuralları nelerdir zaten bir fikrim vardı.

Bütün olay bunu tercümeye uyarlamaktı. Tercümedeki konu da bir kişinin söylediklerini farklı bir dilde şekillendirmekten ibaret aslında. Gazetede çalışmanın tabi ki çok yardımı oldu. Özellikle simültane tercüme tarafında çok faydası oldu. Çünkü söylenenin söylemini takip edip bir bağlama oturtuyorsunuz.

İspanyolca bağlamında söylenmiş bir şeyi siz Türkçe'de çok farklı bir bağlama oturtmaya çalışıyorsunuz. Zaten kültür sanatın her zaman yakınında olan bir insan olarak, konuların aşina konular olması çok büyük zorluklar yaşamadım. Tabi ki bu pratiği edinmenin belirli zorlukları oldu ama çok da zor, çetrefilli bir yol olmadı benim için.

Ç.P: Yabancı dil konuşan üç tip insan vardır. Bir dili bilenler, bilmeyenler ve bilip de konuşamayanlar (gülüyoruz). Yabancı dili bilip de konuşamayan insanlara ne tavsiye edersiniz ?

H.Y: Yabancı dil öğrenirken, hayatta neye ilginiz varsa, neye hevesiniz varsa oradan başlayıp yabancı dil öğrenimini onunla bütünleştirip öğrenmek gerektiğini düşünüyorum. Örneğin futbola yakın bir insansanız, yabancı dil öğrenimini futbola olan ilginizin üzerine kurabilirsiniz.

Bu hedefle yola çıktığınızda işinizi epey kolaylaştırıyor. Tematik ve ihtiyaca yönelik dil öğrenimini gerçekleştirmek epey bir kolaylık sağlıyor. Tabi ki her dilin belirli bir yapısı var. Bu yapıyı oturtmak için gerekli tekrar sayısına ulaşmanız gerekiyor. İşte o tekrar sayısına ulaşırken spesifik temalar çok yardımcı oluyor.

Ç.P: Tam olarak bildiğiniz diller hangileridir? Çünkü sözlüklerde, forumlarda yedi dil, on dil gibi efsaneler dolaşıyor.

H.Y: İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Portekizce(Maşallah). Ben Trabzon'dayken "Rusça da biliyor, Gürcüce de biliyor" gibi şeyler söyleniyordu, onlar çok abartılı tabi.

Ç.P: Futbolda Portekizce çok önemli, Portekizce öğrenmeliyim" diyerek kendi başınıza Portekizce öğrendiğiniz doğru mu?

H.Y: Doğru. Futbolla uğraşıyorsanız Portekizce bilmeniz şart.

Ç.P: Peki dil okulunda çevirmenlik yaparken Trabzonspor'a geçişiniz nasıl oldu?

H.Y: Bir gün bana "bir spor kulübünden tercümanlık için talep var, ilgilenir misin" dediler. O dönem tam da Aragones'in Fenerbahçe'ye getirdiği dönemdi. Ben Fenerbahçe sandım, aradım ve Travzonspor olduğunu öğrendim. Başkan Sadri Şener'İn asistanı ve takımın başındaki Ersun Yanal'la görüştüm. Ersun Hoca'nın yaklaşımı çok hoşuma gitti. Birçok farklı dil konuşan ve baştan aşağı değişen bir takım vardı. Birden fazla dil konuşabilmem de onlar için çok büyük avantajdı. 2008/2009 sezonu öncesi hedeflerin büyük olması, camianın hedefe kitlenmesi beni heyecanlandırmıştı. Tereddüt etmeden kabul ettim teklifi.

Ç.P: İstanbul'da doğup büyümüş biri olarak birden Trabzon'da yaşamak zor oldu mu?

H.Y: Trabzon çok sevdiğim bir şehir. Yaşamanın çok keyifli olduğu bir şehir. Eşimle birlikte çok güzel beş sene geçirdik. İstanbul'daki yaşama alışmış biri olarak Trabzon'a çok kolay alıştığımızı söyleyebilirim.

Ç.P: Trabzon'a gidecek bir kişiye neleri yapmasını tavsiye edersiniz? Ne yemeli örneğin?

H.Y: Deniz açılmasını tavsiye ederim. Bir tekneye atlamalı, açılmalı, güzel bir yaz gününde, o açıklarda mutlaka denize girmeli. Çamlıhemşin'e gitmeli. Trabzon'dan biraz ayrık görünür ama mutlaka orası da görülmelidir. Beş sene orada yaşadığım süre boyunca neredeyse hiç Akçaabat Köftesi yemedim. Böyle heveslerim pek yoktur zaten. Ama Kalkanoğlu pilavı çok lezzetlidir. Giden herkese mutlaka tavsiye ederim.

Ç.P: Evlisiniz ve ikiz kızlarınız var değil mi?

H.Y: Trabzon'daki son dönemimizde ikiz kızlarımız Lara ile Liva oldu. Liva Lazca'dır mesela. Bir kitapta okumuştum ve çok beğenmiştim. Karın tam erimeye başladığı dönemde, kar yumuşadığında "kar livaya vurdu" derlermiş Lazlar. O yumuşak, narin haline Liva denirmiş. Liva'yı ben seçtim, eşim de Lara'yı seçti.

Ç.P: Beşiktaş'a geldiğiniz sene birçok transfer yapıldı ama siz birçok çevre tarafından yılın transferi olarak yorumlandınız? Beşiktaş'a gelişiniz nasıl oldu?

H.Y: Kızların yavaş yavaş büyümesi ve ailelerimizin Trabzon'da olmamaları

bakımlarını oldukça zorlaştırdı. Ben çoğu zaman takımla mesai yaptığım için eşim yalnız kaldı. Eşimin yalnız kalmasına gönlüm razı olmadı. Aslında Beşiktaş'tan bana teklif gelmedi. Önder Hoca(Özen) o dönemde Beşiktaş'ta göreve başlamıştı. Ben Önder Hoca'yla konuştum ve Trabzon'dan özel sebeplerle ayrılmak istediğimi, bu projede bana biçilecek bir rol olup olmadığını sordum. Slaven Biliç takımın başına gelince, Önder Hoca da layık gördü ve başladık Beşiktaş'a.

Ç.P: Tekrar evinize İstanbul'a dönmüş oldunuz böylece. Peki, doğu büyüdüğünüz şehir İstanbul'la ilgili ne söyleyebilirsiniz? Ne sizi etkiler örneğin İstanbul'da?

H.Y: İstanbul zaten dönüp dolaşıp geleceğim yerdir. Ama Trabzon'dan sonra zor oldu. Beş sene sonra Trabzon'dan İstanbul'a adapte olmak gerçek benim için kolay olmadı. Küçük şehrin avantajlarını bırakıp İstanbul'a geldik. Örneğin Trabzon'da çok sevdiğim bir Kadınlar Pazarı vardır. Oraya gidip alışveriş yapmayı çok severim.

Ama İstanbul'da öyle değil. İstanbul'da da çok hoşlandığım yerler var ama gündelik koşuşturmalar öyle bir hale geliyor ki insanı çok yorabiliyor. Artık bir de aile ve ev kurmuş bir insan olarak yeni bir deneyim yaşamaya başladık. Ben çoğunlukla Anadolu Yakası'nda olmayı seviyorum. Özellikle Moda'yı, Anadolu Hisarı'nı çok severim. Bunun dışında evde olmayı ve huzurlu şekilde yaşamayı seviyorum.

Ç.P: Sürekli iş amaçlı yurtdışı seyahat yapıyorsunuz ama hiç eşinizle ve çocuklarınızla yurtdışı ya da yurtiçi tatili yaptınız mı?

H.Y: Kızlarla birlikte henüz yurtdışına gitmedik ama yurtiçi tatili yaptık. Eşimle birlikte de yazın çok güzel bir tatil yaptık. Küçük oteller kitabını aldık. İki buçuk senedir, Türkiye'de bir tatile gideceksek mutlaka onu kullanıyoruz.

Marmaris'e ve Cunda'ya gittik yakın zamanda. Uzun tatile en son eşimin karnı burnundayken, İtalya, Fransa ve İspanya turuna katılmıştık. Zor oldu ama çok eğlenmiştik. İlginç tatillerimizden biri de 2010'da Fas'a gitmiştik. Orada en çok Marakeş hoşumuza gitmişti.

Ç.P: Yurtdışında hiç dil problemi yaşadığınız oldu mu(gülerek)?

Yok, hiç olmadı(kahkaha atarak).

Ç.P: En güzel tatiliniz neydi peki ?

H.Y: En güzel tatilimizi Trabzon'a ilk gittiğimiz sene Güney İspanya'da Granada'ya gittik. Gerçekten mükemmeldi. Çok soğuktu, ama şehir muhteşemdi. Granada'ya yazın gitmek akıl karı değil, çünkü iklimi karasal.

Ç.P: Uğur Vardan bir yazısında sizin Şenol Hoca'ya filmlerle ilgili tavsiyede bulunduğunuzu ve o sezonun hala tartışıldığını yazmıştı. Bununla birlikte siz de yakın zaman Biliç'e Ken Loach filmleri tavsiye etmiştiniz. Bu filmleri Biliç izledi mi ?

H.Y: Biliç'e öncesinde İngiliz Sherlock Holmes dizisini tavsiye etmiştim ama çok abartılı olduğundan dolayı sevmemiş bunun yanında hoca Breaking Bad dizisini çok sevmişti. Ben de bunun üzerine Ken Loach filmlerini hocanın masasına bıraktım. Bence bu filmleri sevecek.

Ç.P: Geldik en can alıcı soruya… Kültür, sanat ve iletişimin formasyonunu aldınız. Televizyonla ilgili de formasyonunuz var bu da işin ticari tarafı. Oyuncular her türlü sıkıntısında sizi bulduğundan dolayı futbolcu ilişkilerinde iyi seviyedesiniz. Spor gazeteciliğinden başlayıp, soyunma odasına giden bir futbol geçmişiniz şimdiden oluştu. Ortada tercümanlıktan gelip tarihin en iyi teknik direktörleri arasında gösterilen Mourinho gerçeği de var. Hayatın, şartların insanları sürekliği gerçeğini kabul edersek ilerde teknik direktör olmayı düşünür müsünüz ?

H.Y: Benim öyle bir niyetim olmasa bile, Slaven Biliç'le birlikte çalıştıktan sonra öyle bir niyetim olabilir. Ya da Biliç'in yardımcısı Terziç Dortmund'un hocası Klopp'la çalışmış. Böyle profesyonelle temas etmek, birlikte çalışmak beni bu yola sokabilir. Çünkü şimdiye kadar hep böyle oldu. Birlikte çalıştığım insanlar hep beni bir yöne doğru itti. Ben doğru dürüst çalışmaya devam edersem, işimi hakkıyla yaparsam neden olmasın.

Ç.P: Antrenörlük eğitimi almayı düşünüyor musunuz ?

H.Y: Tabi ki neden olmasın.

Fatih Terim'in tercümanlığını yapmak ister miydiniz?

H.Y: İsterdim. O da çok büyük tecrübe olurdu. Yoğun stres altında iyi çıkarılabilir.

Ç.P: Yoğun baskı altında demişken, tercümanlık yararken çevirdiğiniz kişi küfür etse ne yaparsınız, çevirir misiniz ?

H.Y: Tabi çevirmek gerekiyor. Ama onu doğru bağlama oturtabilmek çok önemli. Zaten bir kişinin çevirmenliğini yapıyorsanız, o kişinin söylediklerini çevirmek aslında en son işiniz. Oraya gelene kadar, örneğin basın toplantısı öncesi Slaven Biliç'e gelebilecek soruları iletmek, hangi cevapları verebilir, hangi cevap nasıl algılanır, bütün bunları çeviri öncesinde söylemek işin çok büyük kısmı. Hazırlık aşamasında her şey doğru ilerlerse, teknik direktörde tercümanda zor durumda kalmaz.

Ç.P: Dünya'da bundan sonra gitmek istediğiniz yer neresidir?

H.Y: Montevideo, Uruguay ve Arjantin. Bunun son zamanlardaki devlet başkanı ve yaşanılabilir yer olmasıyla ilgisi yok tabi(gülüyor). Arjantin'e ve Uruguay'a peşpeşe gitmek istiyorum. Uruguay, müziğini, edebiyatını, yıllardır takip ettiğim bir ülke. Gerçekten çok gitmek isterim.

Ek 4. Marc Joss Röportaj

Röportajı Gerçekleştiren: Gökhan Dinar

Konuk: Marc Joss

G.D : D'abord, je voudrais entendre vos idées sur la médiatisation du jeu (le foot). Parce que, d'après mois après la médiatisation du jeu, une nouvelle profession est née c'est le traducteur/ l'interprète. Et vous comment vous voyez la médiatisation du jeu ?

M.J : J'ai la grande chance de faire travail de mes rêves grâce à la médiatisation du jeu donc j'en suis très content. Si j'étais né dans les années 50, c'est sûr qu'il aurait fallu que je me dédie à une profession moins passionante.

G.D : Et je voudrais savoir votre histoire, comment vous êtes devenu un traducteur/un interprète de foot ?

M.J : C'est une longue histoire qui a commencé avec un rendez-vous par hasard dans un aéroport avec un écrivain et expert en foot espagnol (Guillem Balagué) qui m'a offert mon premier travail dans le domaine de la traduction en séptembre 2013 et là ça fait plus de 2 ans que je le fais. Je suis anglais et normalement je traduis de l'espagnol, du français, de l'italien et du portugais en anglais soit un article, une interview ou un livre.

G.D : Alors une autre question sur le rôle de traducteur/interprète (ici je voudrais apprendre le quel est utilisé pour vous définir en fait mon prof me pose toujours dans le domaine de foot le quel est le titre de traducteur/interprète) dans les équipes de football ?

M.J : Si je vais à un centre d'entraînement ou à un stade, normalement c'est pour traduire des interviews ou conférences de presses pour les médias surtout. Malheuresement je ne participe pas aux entraînements et je ne vais jamais dans les Est-ce que vous pouvez me faire une évaluation dans le domaine de foot comme un jouer de ce domaine parce que avec l'industrialisation dans le foot on commence à

voir les nouveaux caractères dans le domaine. Le fait que le football soit devenu un jeu global est complètement grâce à la mondialisation et le mélange de langues que l'on aperçoit dans chaque vestiaire des grands clubs européens en est la preuve. Naturellement cela aboutit à des demandes qui n'existaient pas auparavant. La quantité d'argent dans le sport et la médiatisation exigent un haut niveau d'interaction avec les joueurs et les entraîneurs, mais il reste quand même un certain respect pour ceux qui n'ont pas eu le temps ou développé la confiance pour être devant les journalistes et répondre aux questions dans une langue étrangère ce qui a généré le besoin d'un travail comme le mien qui dépend non seulement sur les connaissances linguistiques mais aussi footballistiques. J'espère et je crois que cette tendance va seulement s'accroître dans l'avenir.

G.D : Est-ce que la traduction est une profession dans le domaine de foot ? si c'est comme ça, est-ce que c'est possible de dire le traducteur est un Professional dans les clubs de foot ?

M.J : Moi je dirais que c'est une profession. Je suis un professionnel avec une spécialité spécifique et une gamme de langues importantes dans le football européen qui me permettent de faire le travail de mes rêves. C'est assez rare que je fasse des traductions qui n'ont rien à voir avec le football mais cela m'arrive de temps en temps.

G.D : Je vois que les supporteurs les clubs en fait tout le monde opprime a vous, est-ce que vous êtes d'accord ?

Je me souviens d'un conseil d'un professeur à l'université qui a dit que si on ne remarque pas la présence d'un traducteur ou interprète, cela veut dire qu'il a fait un bon travail. Le but ce n'est pas de se faire remarquer, c'est au contraire et je trouve que c'est normal.

Bien sûr que j'aimerais que mon nom apparaisse après chaque article ou audio que je traduis, mais il y a d'autres façons de se faire remarquer avec le networking et les réseaux sociaux par exemple.

G.D : Qu'est-ce que vous ressentez quand vous faites la traduction devant le camera etc. parce que vous faites le contact de jouer avec un grand monde et je vois dans votre cv vous avez travaillez avec les grands de ce domaine, est-ce que vous pouvez me partager vos expériences généralement ?

M.J : Franchement quand ça se passe bien devant les caméras, c'est la meilleure sensation au monde pour moi, surtout si c'est un joueur de mon équipe, Arsenal. C'est là où je pense que tous les ans d'études, des voyages et des examens ont valu pour quelque chose. Il n'y a rien de mieux pour moi !

Finalement vos commentaires sur mon sujet svp.

C'est un sujet intéressant et je suis sûr que ça va continuer à grandir dans les prochaines années. J'espère que l'on se verra un jour comme collègues de traduction ou interprétation dans le beau monde du football.

G.D : D'abord, je voudrais entendre vos idées sur la médiatisation du jeu (le foot). Parce que, d'après mois après la médiatisation du jeu, une nouvelle profession est née c'est le traducteur/ l'interprète. Et vous comment vous voyez la médiatisation du jeu ?

M.J : J'ai la grande chance de faire travail de mes rêves grâce à la médiatisation du jeu donc j'en suis très content. Si j'étais né dans les années 50, c'est sûr qu'il aurait fallu que je me dédie à une profession moins passionante.

G.D : Et je voudrais savoir votre histoire, comment vous êtes devenu un traducteur/un interprète de foot ?

M.J : C'est une longue histoire qui a commencé avec un rendez-vous par hasard dans un aéroport avec un écrivain et expert en foot espagnol (Guillem Balagué) qui m'a offert mon premier travail dans le domaine de la traduction en séptembre 2013 et là ça fait plus de 2 ans que je le fais. Je suis anglais et normalement je traduis de l'espagnol, du français, de l'italien et du portugais en anglais soit un article, une interview ou un livre.

G.D : Alors une autre question sur le rôle de traducteur/interprète (ici je voudrais apprendre le quel est utilisé pour vous définir en fait mon prof me pose toujours dans le domaine de foot le quel est le titre de traducteur/interprète) dans les équipes de football ?

M.J : Si je vais à un centre d'entraînement ou à un stade, normalement c'est pour traduire des interviews ou conférences de presses pour les médias surtout. Malheuresement je ne participe pas aux entraînements et je ne vais jamais dans les vestiaires. C'est plutôt pour les journalistes et les médias du club qui veulent faire des

interviews avec des joueurs ou des entraîneurs. La question de ma thèse est “le foot est devenu un jeu global avec la globalisation et mondialisation et avec ces 2 énoncés dans le monde de foot un nouveau département est né c’est la traduction parce que les joueurs deviennent globaux et le foot a été changé. Je voudrais reformer ces changements et expliquer le rôle de la traduction dans le domaine de foot.’’

Est-ce que vous pouvez me faire une évaluation dans le domaine de foot comme un jouer de ce domaine parce que avec l’industrialisation dans le foot on commence à voir les nouveaux caractères dans le domaine.

Le fait que le football soit devenu un jeu global est complètement grâce à la mondialisation et le mélange de langues que l'on aperçoit dans chaque vestiaire des grands clubs européens en est la preuve. Naturellement cela aboutit à des demandes qui n'existaient pas auparavant. La quantité d'argent dans le sport et la médiatisation exigent un haut niveau d'interaction avec les joueurs et les entraîneurs, mais il reste quand même un certain respect pour ceux qui n'ont pas eu le temps ou développé la confiance pour être devant les journalistes et répondre aux questions dans une langue étrangère ce qui a généré le besoin d'un travail comme le mien qui dépend non seulement sur les connaissances linguistiques mais aussi footballistiques. J'espère et je crois que cette tendance va seulement s'accroître dans l'avenir.

G.D : Est-ce que la traduction est une profession dans le domaine de foot ? si c’est comme ça, est-ce que c’est possible de dire le traducteur est un Professional dans les clubs de foot ?

M.J : Moi je dirais que c'est une profession. Je suis un professionnel avec une spécialité spécifique et une gamme de langues importantes dans le football européen qui me permettent de faire le travail de mes rêves. C'est assez rare que je fasse des traductions qui n'ont rien à voir avec le football mais cela m'arrive de temps en temps.

G.D : Je vois que les supporteurs les clubs en fait tout le monde opprime a vous, est-ce que vous êtes d’accord ?

M.J : Je me souviens d'un conseil d'un professeur à l'université qui a dit que si on ne remarque pas la présence d'un traducteur ou interprète, cela veut dire qu'il a fait un bon travail. Le but ce n'est pas de se faire remarquer, c'est au contraire et je trouve que c'est normal. Bien sûr que j'aimerais que mon nom apparaisse après chaque

article ou audio que je traduis, mais il y a d'autres façons de se faire remarquer avec le networking et les réseaux sociaux par exemple.

G.D : Qu'est-ce que vous ressentez quand vous faites la traduction devant le camera etc. parce que vous faites le contact de jouer avec un grand monde et je vois dans votre cv vous avez travaillez avec les grands de ce domaine, est-ce que vous pouvez me partager vos expériences généralement ?

M.J : Franchement quand ça se passe bien devant les caméras, c'est la meilleure sensation au monde pour moi, surtout si c'est un joueur de mon équipe, Arsenal. C'est là où je pense que tous les ans d'études, des voyages et des examens ont valu pour quelque chose. Il n'y a rien de mieux pour moi !

Finalement vos commentaires sur mon sujet svp. C'est un sujet intéressant et je suis sûr que ça va continuer à grandir dans les prochaines années. J'espère que l'on se verra un jour comme collègues de traduction ou interprétation dans le beau monde du football.

Ek 5. Erhan Telli Röportaj

HABERTÜRK GAZETESİ YAZARI

Röportajı Gerçekleştiren: Gökhan Dinar

Konuk: Erhan Telli

G.D: Küresel bir olgu haline dönüşen futbolda basının rolünü ve etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Futbol alanının aktörlerinden biri olan basın yayın, futbolun ve teknolojinin gelişimi ille beraber alanın önemli yönlendiricilerinden biri olmuş mudur? Bu doğrultu da basın ile futbol kulüplerinin ilişki boyutları nasıl değerlendirilebilir?

E.T: Şahsi kanaatim, Türkiye'deki yazılı ve görsel basının futbol üzerindeki etkisinin, diğer ülkelere oranla çok daha fazla hissedildiği yönünde... Bunu hem olumlu, hem de olumsuz anlamda değerlendirmek mümkün.

Son yıllarda üzerinde en çok tartışılan ve çözüm aranan sorunların başında gelen futbolda şiddet konusundan tutun da, 'Türk futbolunun ve Türk futbolcusunun gelişimine' kadar her konuda, basının dolaylı ya da direkt etkisinden bahsedilebilir.

Sorunuzun içerisinde yer alan, teknolojik unsurların etkisini de göz önünde bulundurarak, bir örnekle anlatmaya çalışayım.

Düşünün, taraftarı olduğunuz takımın hafta sonunda oynadığı maç sadece 90 dakika sürüyor. Ama 90 dakikalık o maçın ardından, size içinde o maçın görüntüsü bile olmayan, 3 saatlik sözüm ona bir futbol programı izletilebiliyor. Bırakın avrupayı, dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir örnek yok! Sadece o gece mi? Ertesi gün bir 3 saat daha... Sonraki gün bir 3 saat daha... Haftanın 3 günü 3'er saatten, içinde futbol olmayan futbol programları izleyen, izletilen ve her şeye rağmen yine de futbolu tüm paydaşlarıyla birlikte tartışmayı seven bir toplumuz. Oysa bir televizyoncu olarak raiting açısından baktığınızda, bir futbol programında maç görüntüsünün önüne geçebilecek hiçbir şey yoktur. Yani dakika olarak ölçülen raiting dilimlerinde, maç

görüntüsünün değeri her zaman her şeyden yüksek çıkar. Türkiye'nin en ünlü yorumcusu da olsanız, bu kural değişmez. Sizin yapacağınız yorumların izlenme oranı, asla o maçın özet görüntülerinin izlenme oranını geçemez. Çünkü izlenmek istenen şey aslında futboldur. Futbolun gerçek aktörleri de her zaman futbolcular ve teknik direktörlerdir. Yazılı basında da, aslında durum bundan farksız...

Belki içinde futbolun olmadığı garip tartışma sayfaları yok ama futbolun gerçek aktörleri olan futbolcu ve teknik adamlar, orada da oldukça azınlıkta... Sizler futbolsever olarak artık eskisi kadar fazla futbolcu röportajı okuyamıyorsunuz, çünkü kulüpler oyuncularına kendi dergi ve televizyonları dışında sıkça röportaj izni vermiyorlar... Bizler artık eskisi kadar antrenman enstantanelerini, çalışma notlarını sayfalara yansıtamıyoruz, çünkü antrenmanlar artık basına kapalı olarak yapılıyor.

Teknik direktörler özel röportaj vermiyor, çünkü kulüp televizyonlarına konuşuyor... Sadece maçlardan sonraki basın toplantıları ve yine maçtan sonra Türkiye Futbol Federasyonu tarafından basına konuşması zorunlu olan ve kulüp tarafından belirlenen bir ya da iki futbolcunun iki dakikalık kısa demeci, hepsi o kadar...

Hal böyle olunca da, geriye kim kalıyor? Tabii ki televizyon ekranları ve gazete manşetlerinde boy gösterebilmek için fırsat kollayan o meşhur yöneticiler! Oturdukları koltukların gücüyle ve koydukları garip yasaklarla, futbolun gerçek aktörlerini futbolun içinden çıkaran o yöneticiler, yazılı ve görsel medyanın en büyük malzemesi haline sadece kendilerini getiriyor... Bakmayın siz zaman zaman veryansın ettiklerine. Aslında bundan şikâyetçi falan da değiller. Sadece şikâyet ediyormuş gibi yapıp, bulundukları mevkiinin getirdiği şöhretin keyfini çıkarıyorlar. Üstelik ülkemizde futbolu yönetmek için, futbolu bilmek ya da futbolun içinden gelmek zorunda olmadıklarını da gayet iyi biliyorlar. Futboldan anlamayıp inşaattan anladıklarını da söyleseler, otelcilik ya da galericilik de yapsalar, hiç fark etmiyor... Milyonlarca euroluk futbol endüstrisini, çoğu zaman işe bu insanlar yönetiyor. Sonucunda, biri gidip bir diğeri geliyor ama kulüplerin geleceği açısından sonuç hiç değişmiyor. Kulüplerin borcu her geçen yıl, futbolun dışından gelip futbolu yönetmeye çalışan yöneticiler yüzünden, biraz daha büyüyor.

G.D: Futbolun gelişen tarihini incelediğimizde yerel bir güç olarak önemli bir rolü varken küresel bir güç haline dönüşen futbolun toplumsal bir olgu olarak önemli bir güç haline geldiği görülmektedir. Ülkemizin önde gelen gazetelerinden birinde yine ülke futbolunun önemli küresel markalarından biri

olan Galatasaray muhabirliği yapmanın ve köşe yazılıları yazmanın görev ve sorumlulukları nelerdir? Toplumsal olarak rolünüzü futbol alanında nasıl değerlendiriyorsunuz?

E.T: Aslında ülke futbolu açısından hiç de iç açıcı olmayan bu durumu özetledikten sonra, yaptığımız işin, ne denli zorluklarla dolu olduğunu daha iyi anlayabileceğinizi düşünüyorum ama konuyu biraz daha açalım en iyisi.

Evet, dışarıdan bakıldığında çoğu futbolseverin "Keşke senin yerinde ben olsam, Galatasaray'ın her maçına gidiyorsun, bütün dünyayı geziyorsun" diyerek imrendiği bir işi yapıyorum, farkındayım. Ama gelin görün ki, durum hiç de öyle sanıldığı gibi değil. Öncelikle, büyük bir camiayı takip etmenin büyük bir sorumluluk olduğunun altını çizmek gerekir. Olayı sadece antrenmanları ve maçları takip edip, haber ya da röportaj yapmak olarak düşünmeyin. Başkanından yöneticisine, teknik direktöründen futbolcusuna, divan kurulu üyelerinden genel kurul üyelerine kadar, eskisi - yenisi, faal olanı ya da olmayanı ile çok büyük bir camiayı kontrol altında tutmak ve her şeyden haberdar olmaya çalışıp, en önemlisi de haber atlamamak, oldukça zor bir iş. Şöyle düşünün. En az 5 tane ulusal gazete, 3 tane spor gazetesi ve 3 tane spor kanalı ve spor servisi olan 3 tane de ulusal televizyon kanalı var. Ve bunların her birinde mutlaka bir muhabir sadece Galatasaray'a bakıyor. Yani onlar da Galatasaray muhabiri. Hepsiyle her gün her an rekabet halindesiniz. Üstelik artık sadece meslektaşlarınızla değil, sosyal medyayla da yarış halindesiniz.

Eskiden yakaladığınız bir haber, gazetede basılıp ertesi güne kadar televizyoncu arkadaşlarınız tarafından duyulmasın diye dua ederken, şimdi öyle bir zaman dilimine geldik ki, onlar da 'aman canlı yayına bağlanana kadar twittera düşmese bari haber' diye dua ediyorlar.

Yani bir haberin bir gazeteci için ertesi gün basılıncaya kadar özel olarak kalabilmesi ve bayatlamaması, gerçekten büyük iş. Eğer halâ bunu yapabiliyorsanız, bu sizin iyi bir muhabir olduğunuzun en büyük göstergesi. Sürekli rekabet halindesiniz, çünkü ertesi gün rakip gazetede özel bir haber var ve o haber siz de yoksa haberi atladınız demektir. Diyelim ki bir yurt dışı seyahatindeyim. Telefonunuz çalıyor ve karşınızdaki editör , 'Şu gazetede, şu transferi bitirmişler diye yazmışlar. Doğru mu? diye size soruyor. İşte o an haberi atladıysanız bir anda kaynar sular başınızdan aşağıya dökülmeye başlıyor. Ya da yine bir yurt dışı kampındasınız ve takımın yıldız futbolcularından biri rakip gazeteye özel bir röportaj vermiş. Tek kelimeyle yandınız

demektir. Kampın kalanında daha iyi bir iş çıkaramazsanız, bavulunuzu toplayıp İstanbul'a geri dönün daha iyi... Meslektaşlarınızla arkadaşsınız, sürekli birliktesiniz ama devamlı rekabet halindesiniz. İşin kötüsü, yılın her günü haber bulmak zorundasınız. Bugün "haber bulamadım" deme gibi bir lüksünüz yok. Telefonunuz sürekli açık. Tatile çıksanız bile gündemi takip etmek zorundasınız. Üstelik ne İsa'ya ne de Musa'ya yaranamama durumu da var. Yaptığınız haberler nedeniyle kimine göre "yalan yazıyorsunuz"kimine göre "kulübü karıştırıyorsunuz". Kulüp yönetimi, işine gelmeyen bir haberinizi doğru da olsa yalanladı mı, artık taraftarın önüne atılmış açık bir hedef hâline gelmeniz an meselesi.

Mail adresinizden ya da sosyal medya hesabınızdan gelen küfürlere, hakaretlere ve hatta ölüm tehditlerine göğüs gerip moralinizi bozmadan ertesi gün ne yazacağınıza konsantre olabiliyorsanız, güçlü bir muhabirsiniz demektir.

Bu arada, yakaladığınız haberleri "ilişkilerim bozulur" korkusuna kapılmadan yazabilmek de çok önemli. Sonuçta futbolcuların ya da yöneticilerin yüzünü görmeden, oturdukları koltuktan ya da televizyon ekranından sallayan ve acımasızca eleştiren yorumculardan farklı olarak, sizler yarın muhabir olarak yine o insanlarla karşı karşıyasınız.

Özellikle benim gibi hem muhabirlik hem de yazarlık yapan birinin, korkusuzca ve cesurca istediklerini yazabilmesi, bence bu bakımdan çok daha önemli bir özellik.

İçinde bulunduğunuz camia tarafından saygın bir gazeteci olarak tanınmak, dürüstlükten ödün vermemek ve takip ettiğiniz kulübün taraftarı da olsanız tarafsız kalabilmek bence önemli. Maalesef günümüzde, takip ettiği kulübe karşı aşırı aidiyet hissi besleyip, tıpkı o kulübün bir amigosu gibi haber yapıp ya da yorum yazanlar da az sayıda değil.

Taraftarlara, yöneticilere, teknik adamlara ve futbolculara şirin gözükmek, ya da daha çok haber alabilmek için meslek etiğine zarar verebilecek bu tip davranışları, tasvip etmediğim gibi gelecekte de kulüp muhabirliğindeki en büyük tehlikenin bu olduğunu düşünüyorum.

Sonuçta bizler kulüp muhabiriyiz, kulüplerin muhabiri değil. Maalesef bu taraf ya da taraftar olma durumu köşe yazarlığı için de geçerli. Taraftarların ne kadar hoşuna gitse de, kulüp avukatı ya da sözcüsü gibi yapılan yorumların ve yazılan yazıların, Türk futboluna derin zararlar verdiğini ve fair play ruhunu incittiğini düşünüyorum.

G.D: Küresel ve ulusal marka değerleri olan kulüplerin basın yayın organları ile olan ilişkileri ne boyuttadır? Bu ilişkileri profesyonel olarak nasıl yönetmektedirler?

E.T: Maalesef bu konuda büyük sorunlar ve eksiklikler var. Bunun da nedeni, çoğu zaman kulüplerin iletişimle ilgili birimlerinde görev alan çalışanlarının, gazeteciliği ya da televizyonculuğu bilmemelerinden kaynaklanıyor. Daha önce de bahsettiğim gibi, kulüpler artık iyice dışarıya kapandı. Kendi dergilerini ve televizyonlarını ön plana çıkarabilmek için, antrenmanları bile ulusal basına kapatıyorlar. Yeni işe başlayan bir muhabirin artık futbolcuyla tanışabileceği, kaynaşıp haber alabileceği ortamlar çok kısıtlı. Karşılıklı güven, futbolcu - gazeteci arasında kaybolmuş durumda. Bana göre kulüplerden çıkan olumsuz ve yanlış haberlerin birçoğu, doğru bilgiye ve kaynağa ulaşılamaması yüzünden çıkıyor. Futbolcularla ve teknik adamlarla iletişim koparıldığı için, muhabirler ya ilgisiz ve bilgisiz yöneticilerin ya da futbolcu menajerlerinin vereceği kısıtlı bilgilerle ve yönlendirmelerle, zaman zaman yanlış haberler de yapabiliyorlar.

G.D: Sosyal medya kullanıyor musunuz? Ayrıca kulüplerin sosyal medya kullanımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

E.T: Evet, bir twitter hesabım var. Bir önceki soruda bahsettiğim sebepler yüzünden, zaman zaman hoşuma gitmese de mecburen kullanıyorum. Her ne kadar olumsuz şeylerle karşılaşsanız da, sizi seven ve ilgiyle takip eden bir kitle de var ve onlarla da iletişim hâlinde olmanız gerekli. Galatasaray kulübünün sosyal medya hesapları bildiğim kadarıyla şuan Türkiye'nin en çok takip edilen hesapları arasında yer alıyor. Kulüplerin taraftarlarına anında ulaşabilmesi ve doğru yönlendirmelerde bulunabilmesi bakımımdan sosyal medya hesaplarını çok doğru ve önemli bir iletişim gerekliliği olarak görüyorum.

G.D: Küreselleşmenin ve bu olgunun oluşmasının en önemli aracılarından olan radyo, TV, internetin futbol alanında yarattığı etkiler hakkında ne düşünüyorsunuz?

E.T: Televizyon konusundaki görüşlerimi paylaşmıştım. Radyo konusunda ise televizyona oranla daha kaliteli programların yapıldığını ancak geniş kitlelere ulaşamadığını düşünüyorum. İnternet ise belki de şuan Türkiye'de futbolun anlık takip edildiği en önemli mecra. Türkiye'nin en çok takip edilen haber sitelerinin spor

haberlerinin tıklanma oranlarına bakıldığında, bu büyük ilgi açıkça görülüyor. Evet, yazılı basın yavaş yavaş kaybolup dijitale doğru bir geçiş yaşanıyor. Ancak o haberler, yine gazetelerdeki muhabirler tarafından yapılıyor ve maalesef önüne gelen her internet sitesi, haberi sorgusuz sualsiz olduğu gibi kopyalayıp kullanabiliyor.

G.D: Sizin de bildiğiniz gibi Bosman Kurallarıyla birlikte transfer kavramında büyük bir dönüşüm/değişim yaşandı. Değişen yasa ve kuralların futbola negatif/pozitif anlamda sizce ne gibi katkıları oldu?

E.T: Artık futbolcuların eskiye oranla daha çok para kazandıklarını ve özgürlüklerine kavuştuklarını söylemek mümkün. Bosman yasası gibi yine CAS tarafından İskoç futbolcu Andy Webster için alınan kararın da, son yıllarda birçok oyuncuya kulüpleriyle olan mukavelelerinin bitimine 1 yıl kala, alağı ücrete karşılık olarak bir başka takıma transfer olma olanağı tanıdı. FIFA artık kulüplerle futbolcular arasındaki anlaşmazlıklarda daha çok oyuncuların lehine kararlar alıyor ve özellikle futbolculara karşı maddi yükümlülüklerini yerine getirmeyen kulüplere, transfer yasağına kadar varan ağır cezalar uygulanabiliyor.

G.D: Çalışmamızın temel sorunsalı olan futbol tercümanlarının futbol alanındaki rolleri hakkında görüşleriniz nelerdir? Futbol tercümanları pozisyonları gereği birçok noktada basın mensupları için önemli bir aracı rolüne de sahiptir. Uzun yıllardır alanda olan biri olarak tercümanların alana girişi, rolü ve sorumlulukları hakkında görüş ve yorumlarınız nelerdir?

E.T: Bu konuda, Galatasaray'da uzun yıllardır görev alan ve idari menejer yardımcılığına kadar yükselen Mert Çetin arkadaşımızın ismini, güzel bir örnek olarak verebilirim. Yıllardır Florya'ya ayak basan yabancı oyuncuların en sevdiği kulüp personeli olmasının, sadece onlarla aynı dili konuşabilme özelliği sayesinde olmadığını düşünüyorum.

Yabancı oyuncuların havaalanında uçaktan iner inmez tanışıp kaynaştıkları bu isim, neredeyse 24 saat boyunca yabancı oyuncuların her türlü ihtiyaçları ve sıkıntılarına çözüm bulabilme konusunda özveriyle çalışan bir yetkili. Oyuncularla olan iletişimi, basınla olan diyaloğu, teknik direktörlerle yabancı futbolcular arasında köprü vazifesi görmesi, takdire şayan. Türkiye'deki kulüplerde aklımda kalan bir başka örnek de yine Fenerbahçe'de görev alan ve başta Alex olmak üzere tüm yabancı oyuncularla mükemmel bir ilişkiye sahip olan Samet Güzel'dir.

G.D: Futbol tercümanlarıyla yaşadığınız ilginç bir anınız oldu mu?

E.T: Mert Çetin'le birçok anımız oldu tabii. Son hatırladığım anı, 3 yıl önce yaptığımız Felipe Melo röportajı sonrasında, benim yüzümden kulübe karşı zor durumda kalmış olmasıydı... Kısaca özetlersek... Galatasaray şampiyon olmuştu ve Felipe Melo ile özel bir röportaj ayarlamıştım. Tercümanlığı her zaman olduğu gibi Mert Çetin yapıyordu. Ben röportaja başladığımda Felipe Melo'dan şampiyonlukla ilgili güzel sözler beklerken, o bana kendisi ile hala sözleşme imzalamayan kulübe karşı olan kırgınlığını anlatıyordu. Mert, biraz da sıkıla sıkıla Melo'nun söylediklerini bire bir olarak bana tercüme ederken, ertesi gün başına geleceği anlamış gibiydi. Röportaj bittiğinde "Abi beni yaktın" dedi. Ben ne yapayım Mert, baksana adam neler diyor dediğimde, yüz ifadesi ve çaresizliği hala gözümün önündedir. Dürüst biri olmasa belki Melo'nun söylediklerini eksik tercüme eder ve bana durumu belli etmeyebilirdi. Ama Mert ertesi gün kulüpten tepki görse de Melo'nun söylediklerini doğru bir şekilde tercüme etti ve neden yıllardır oyuncuların ve gazetecilerin en çok sevdiği kişi olduğunu bir kez daha ispatladı. Sonuç olarak herkes şampiyonluğu kutlarken, Şampiyonluğun ertesi günü sadece benim röportajımda "Kırgınım" diyen bir futbolcu vardı.

G.D: Son olarak Futbol ve Küreselleşme bağlamında modern futbolu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bir basın mensubu olarak dönüşen futbol dünyasında sizin rolünüz ve sorumluluklarınızda ne gibi değişiklikler oldu?

E.T: Emre Mor örneğini vererek, modern ve dönüşen futbolu bağlayayım... Bakın futbol öylesine büyük bir güç ki, ben bu satırları yazarken 24 saat sonra başlayacak olan Avrupa Futbol Şampiyonası, yeni yıldızlarını çıkarabilmek için sabırsızlıkla bekliyor. Bugün Türk Milli takımının hazırlık maçlarında parıldayan bir yıldız adayı 16 milyon Euro gibi bir bedelle, Danimarka'da oynadığı takımın tüm bütçesinin üç katı gibi rakama Dortmund'a transfer olabiliyor. Ve aynı oyuncuyu henüz hiç kimse tanımıyorken, Galatasaray Ocak ayında sadece 1 milyon euroluk bir bedelle elinden kaçırabiliyor. Futbol durmuyor. Sürekli gelişiyor ve sıkı takip edilmesi gerekiyor. Takip eden ve kendini geliştirebilen kazanıyor. Durup bekleyen ise hep kaybeden oluyor. Burada biz basın mensuplarına da tabii ki toplumu aydınlatma adına önemli görevler düşüyor.

ÖZ GEÇMİŞ

Gökhan Dinar 02 Kasım 1986 yılında İstanbul'da doğdu. İbrahim Turhan Lisesi Yabancı Dil (İngilizce) bölümünü bitirdikten sonra, 2011 yılında Atatürk Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programını tamamladı. Üniversite öğrenimi sırasında 2009 yılında Erasmus programı kapsamında Polonya'da Adam Mickiewicz Univesity'de alanında öğrenim gördü. 2011 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümü yüksek lisans programına başladı. Aynı zamanda alanında özel ders çalışmaları ve ücretli öğretmenlik yaparak eğitim sürecine katkı sağladı. Ağustos 2013 yılından beri Fransızca öğretmeni olarak çalışmaktadır aynı zamanda akademik çalışmalarını sürdürmektedir.